

Täysistunto

Tiistai 5.4.2016 klo 13.59—18.31

Täysistunto alkoi klo 13.59. Täysistunto päättyi klo 18.31.

Puhetta johtivat puhemies Maria Lohela (13.59—16.02) ja ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen (16.02—18.31).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle valtioneuvoston jäsenen sidonnaisuuksista (pääministeri Sipilä)

Valtioneuvoston kirjelmä VN 2/2016 vp

Keskustelu

Puhemies Maria Lohela: Päiväjärjestyksen 2. asiana on valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle valtioneuvoston jäsenten sidonnaisuuksista. Työjärjestyksen mukaan eduskunta ei tee päätöstä asiasta.

Keskustelu

14.00 **Paavo Arhinmäki vas:** Arvoisa rouva puhemies! Sunnuntaina paljastetut Panama-paperit (Hälinää — Puhemies koputtaa) ovat herättäneet maailmanlaajuista keskustelua. Ne ovat osoittaneet sen laajuuden, millä veroparatiiseja käytetään hyväksi varallisuuden piilottamiseen ja veronkiertämiseen.

Tässä kohdassa käsitellään valtioneuvoston jäsenten sidonnaisuuksia, ja on tärkeää sanoa hyvin selvästi, että en epäile, en väitä enkä halua uskoa, että kenelläkään on näihin yhteyksiä Suomen valtioneuvostossa. Mutta kun on Panama-papereita käynyt läpi, niin näkee, miten myös vallankäyttäjät käyttävät veroparatiiseja hyväkseen omaisuutensa piilotteluun: Ukrainan presidentti Porošenko, Syyrian presidentin Bashar al-Assadin lähipiiri, Venäjän presidentin Vladimir Putinin lähipiiri, Argentiinan presidentti Mauricio Macri ja Suomea lähellä Islannin pääministeri Sigmundur Gunnlaugsson sekä ilmeisesti kaksi muutakin hallituksen jäsentä Islannissa.

Näiden paljastusten, Panama-papereiden, pitäisi viimeistään osoittaa se, miten tärkeää on omaisuuden, varallisuuden julkisuus, kytkenät, ja toisaalta nämä osoittavat sen, miten

Pöytäkirja PTK 32/2016 vp

suuri vaje eurooppalaiseen, suomalaiseen talouteen tulee aggressiivisesta verosuunnittelusta, harmaasta taloudesta ja laittomasta veronkierrosta. Jos verotuloja saataisiin kerättyä täysimääräisesti, ei meidän tarvitsisi leikata palveluita ja ottaa velkaa.

Tällä hetkellä on kehysriihi käynnissä. Siellä pitäisi keskittyä siihen, miten veroparatiisitalous saadaan kuriin, miten veroparatiisitaloudella estetään reilu kilpailu yritysten välillä. Suomen pitää välittömästi itse säätää lakeja, joilla veronkiertoa estetään. Suomen pitää myös EU:ssa tehdä kaikkensa, jotta yhteisellä lainsäädännöllä veroparatiisitalous lopetetaan kokonaan. Nimittäin merkittäviä veroparatiiseja ja varallisuuden piilottelua on myös Euroopassa, muun muassa Luxemburgissa ja Alankomaissa.

Mutta kyllä tämä koskettaa Suomea myös Nordean kautta. Panama-papereiden mukaan Nordea on auttanut perustamaan satoja bulvaaniyrityksiä. Jopa kuolleita ihmisiä näiden tietojen mukaan on hallitusten johdossa.

Jotta valtioneuvoston jäsenten sidonnaisuudet olisivat yhtä uskottavia kuin tähänkin asti ja niihin luotettaisiin yhtä vahvasti, niin nyt pitää tehdä vahva ohjelma veronkierron estämiseksi. Esitän tässä muutamia keinoja:

Säädetään lain mahdollistama haitallinen verosuunnittelu laittomaksi ja varmistetaan viranomaisten tiedonsaanti lain valvonnasta. Estetään mahdollisuus veronkiertoon vakuutuskuorilla, holding-yhtiöillä ja muilla järjestelyillä. Laajennetaan väliyhteisölain soveltamista siten, että alhaisen verotuksen maassa keinotekoisesti käytetyt tulot verotettaisiin Suomessa.

Poistetaan porsaanreiät korkojen verovähennysoikeutta rajoittavista säädöksistä. Säädetään sanktiot omistusten piilottamisesta hallintarekistereihin. Suomen hyvä malli pitää pyrkiä laajentamaan koko Euroopan unioniin. Säädetään 30 prosentin lähdevero ulkomaalaisilta hallintarekisteröityjen osakkeiden osingoilta silloin, kun lopullinen osingonsaaja ei ole maksajan tiedossa siten, että tieto voidaan toimittaa vuosi-ilmoituksen osingoista verottajalle.

Neuvotellaan pikaisesti uudelleen vanhentuneet verosopimukset, jotka mahdollistavat verojen maksamatta jättämisen. Irtisanotaan verosopimukset yhteistyöhaluttomien maiden kanssa välittömästi.

Säädetään maastapoistumisvero alhaisen verotuksen maahan siirtyville verovelvollisille. Maastapoistumisvero sisältyy komission alkuvuodesta tekemiin ehdotuksiin, niin sanottu exit taxation. Kyse on siis realisoitumattomien voittojen verottamisesta, mikäli verovelvollinen siirtää kirjansa alhaisen verotuksen maahan välttääkseen veroja.

Säädetään EU:ssa minimiyhteisöverokanta sekä toteutetaan kattavasti komission ehdottama veronkiertodirektiivi. Velvoitetaan EU:ssa toimivat yritykset avaamaan tiedot niiden voitoista, työntekijöistä, varoista ja niiden maksamista veroista maakohtaisesti. Liitetään Suomi rahoitusmarkkinaveroa valmistelevien maiden joukkoon. Pyritään saamaan aikaan kansainvälinen sopimus verokaavasta, jolla poistettaisiin ylikansallisilta yrityksiltä siirtohinnoittelun hyödyt. Tukitaan tänä vuonna käynnistyvän automaattisen tietojenvaihdon aukot ja painostetaan maita, jotka kieltäytyvät automaattisesta tietojenvaihdosta, esimerkiksi säätämällä lähdevero kaikille näihin maihin maksetuille rahansiirroille.

Arvoisa rouva puhemies! On tärkeää, että tilanteessa, jossa monien päättäjien nimet ympäri maailmaa, myös Islannista, ovat Panama-papereiden kautta tulleet ilmi omaisuuden piilottamisen, verojen kiertämisen yhteydessä, nyt hallitus ja eduskunta yhdessä lähtevät tiukkoihin toimiin, joilla tämä saadaan kuriin — sekä veronkierto että se, että omaisuutta piilotellaan.

Pöytäkirja PTK 32/2016 vp

Minun viestini kehysriiheen ja ministereille onkin: Nyt on aika tarttua aivan uudella otteella tähän veronkiertoon. Näin saamme aikaan luottamusta suomalaisessa yhteiskunnassa, eurooppalaisessa yhteiskunnassa ja maailmassa.

14.07 Kari Uotila vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten edustaja Arhinmäki totesi, kehysriihi on menossa, ja kun valtiovarainvaliokunnassa käsitelimme tänään EU-politiikan strategiaa tälle vuodelle, niin siinä keskustelussa olivat myös esillä nämä viimeaikaiset uutiset Panama-papereista.

Me tarvitsemme veronkierron, harmaan talouden, talousrikollisuuden ja veroparatiisien sulkemiseen kolme asiaa. Me tarvitsemme poliittista tahtoa, ja sitä onneksi eilen valtiovarainministeri selkeästi viestitti. Me tarvitsemme ne kaikki keinot, mitä edustaja Arhinmäki luetteli konkreettisiksi keinoiksi puuttumiseen, valvonnan lisäämiseen ja niin edelleen. Mutta me tarvitsemme myöskin resursseja toteuttaa se tahtotila ja toteuttaa ne keinot. Ruotsissa, vertailun vuoksi, samantapaista valvontaa suorittaa 200 verohallinnon virkamiestä, meillä 15—20. Näin ei voi jatkua, ja toivottavasti tämä huomioidaan myöskin kehysriihessä.

14.08 Ben Zyskowitz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Niin sanotut Panama-paperit tekevät erittäin suuren palveluksen koko maailmalle. Hyvin moni maa kärsii siitä, että maiden varakkaimmat ja osin jopa vaikutusvaltaisimmat ihmiset jättävät veronsa maksamatta ja hyödyntävät näitä veroparatiiseja — sanoisin, niin kuin on sanottu, veroparasiitteja — veron kiertämiseen.

Kun täällä vaaditaan toimia meidän hallitukselta, niin kannattaa muistaa, että jo edellinen hallitus erittäin aktiivisesti, siis viime vaalikauden hallitus, lähti torjumaan harmaata taloutta ja talousrikollisuutta. Esimerkiksi se esitys eduskunnassa, joka olisi kieltänyt laittomasti hankittujen todisteiden käyttämisen, muutettiin niin, että juuri esimerkiksi tällaisissa tilanteissa voidaan näitä käyttää, vaikka ne on laittomasti hankittu. Tänään viimeksi on lakivaliokunta hyväksynyt mietinnön, jossa tulee käänteinen todistustaakka tietyissä talousrikollisuuden tilanteissa. Eli kyllä tehdään, mutta on aivan totta, että enemmänkin pitää tehdä.

14.09 Timo Harakka sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Panama-paperit osoittivat aivan selkeästi sen, että on välttämätöntä, että Suomi on omistustietojen julkisuudessa maailman eturintamaa. Niin tällä hetkellä onkin, sillä suomalaisten omistajien tiedot suomalaisesta omistuksesta ovat lakisääteisesti avoimia ja tunnistettavia. Suomen malli on sellainen, jota muun Euroopan tulee seurata, jotta verovälttelyyn voidaan puuttua. Siksi onkin täysin käsittämätöntä, että hallituksen esitys arvopaperiosuuksista, joka jälleen saapuu tänne eduskuntaan, heikentää rajusti, ehkä kohtalokkaasti, omistamisen avoimuutta. Se nimenomaan mahdollistaa suomalaisten omistusten siirron ulkomaisiin hallintarekistereihin. On mahdollista, että jopa suurin osa piiloutuu Suomen verottajalta.

Suomen malli täytyy säilyttää ja tämä vesitys täytyy peruuttaa kansallisella lainsäädännöllä. Avoimuutta on lisättävä eikä vähennettävä, joten vetoan hallitukseen: älkää tehkö Suomesta Panamaa.

14.11 Hanna Sarkkinen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Panama-papereiden esiin nostamaa veronkiertoa on laajasti paheksuttu, mutta ei kuitenkaan riittä, että ve-

Pöytäkirja PTK 32/2016 vp

roa kiertäviä yksityishenkilöitä ja veroparatiisipalveluita tarjoavia pankkeja moralisoidaan ja kauhistellaan veronkiertoa, vaan tarvitaan politiikkatoimia veronkierron ja aggressiivisen verosuunnittelun lopettamiseksi.

Arvoisa puhemies! Verojen maksaminen ei saa olla vapaaehtoisuuden ja yksilöiden moraalien varassa, vaan kaikkien, myös rikkaiden, on osallistuttava veronmaksuun. Tämä vaatii meiltä lainsäätäjiltä lakien porsaanreikien tukkimista. Se vaatii meiltä kansainvälistä yhteistyötä ja EU-yhteistyötä ja se vaatii suunnitelmallista ja riittävästi resursoitua harmaan talouden torjuntaa. Toivoisin kyllä, että hallitus toisi meille suunnitelman siitä, miten harmaata taloutta aiotaan torjua ja miten aggressiiviseen verosuunnitteluun ja veroparatiisitalouteen aiotaan jatkossa puuttua.

14.12 Ville Niinistö vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Panama-paperit tuovat esille tämän veroparatiisien haittavaikutuksen hyvin laajasti eli sen, että poliittisen ja talouselämän eliitin kytköksiä voidaan piilotella tällä tavalla salaisuuden verhojen taakse maailmalla — siis aivan varakkaimpia ihmisiä ja korruptioon liittyviä kytköksiä sieltä paljastuu. Sitten samaan aikaan EU-maat jo yksinään menettävät jopa 1 000 miljardia euroa tämän verovälttelyn seurauksena. Suomi menettää harmaaseen talouteen vuosittain miljardeja euroja, ja yhteisöverojen menetyksinä tässäkin arvioidaan satoja miljoonia euroja.

Tämä on meidän yhteinen haasteemme saada tämä kuntoon, ja minä toivon vahvasti nyt, että Sipilän hallitus toisi eduskunnalle esille sen kokonaisuuden, miten se panee käytäntöön kansainvälisen veronkierron vastaisen toimenpidesuunnitelman, joka viime hallituskaudella hyväksyttiin, joka on hyvä. Tähän mennessä hallitus on EU:ssa itse asiassa jarruttanut joitain verovälttelyyn puuttumisen keinoja ja esittänyt tätä hallintarekisteriä mahdolliseksi suomalaisille ulkomaille. Rekordi ei ole kauhean hyvä, ja nyt suunnan on muututtava saman tien.

14.13 Aila Paloniemi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minäkin pidän erittäin hyvänä nyt toisaalta sitä, että tämä Panama-keissi tuli julkisuuteen. Se pistää vauhtia nyt näihin toimiin. Minä haluan muistuttaa, että meillä tänään käsiteltiin kehityspoliittinen selonteko ja tehtiin siitä mietintö, saatiin se valmiiksi. Me painotamme ja korostamme myös tuossa mietinnössä juuri tätä samaa asiaa. Sehän on järkyttävä tilanne köyhille kehitysmaille, joista lähtee valtavat määrät pääomapakoina, laittomina rahansiirtoina -aggressiivisen verosuunnittelun vuoksi. Paljon enemmän lähtee pääomia köyhistä maista kuin sinne esimerkiksi nyt kehitysyhteistyöllä voidaan koskaan osoittaa, joten tämä asia ei koske pelkästään tietenkään meitä, kuten kaikki tiedämme, vaan se koskee erityisen pahasti näitä kaikkein kehittymättöimpiä maita. Minusta tämä on erinomainen asia, että tähän nyt voimakkaasti yhdessä puututaan.

14.14 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kansainvälisen veronkierron rumat kasvot tulivat esille tässä niin sanotussa Panaman paperit -tapauksessa. Suomen hallituksen avainministerit ovat kyllä hyvin kovin sanoin, jopa voimasanoin, tuominneet tämän veronkierron, mutta nyt tarvitaan myöskin niitä tekoja.

Aivan niin kuin täällä on todettu, niin Ylen ajankohtaisohjelmassa vieraillut Verohallituksen edustaja totesi, että Suomessa meillä on 15 virkailijaa tutkimassa kansainvälistä veronkiertoa, kun esimerkiksi verrokkimaassa Ruotsissa on 200. Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä esitti omassa vaihtoehtobudjetissaan sitä, että 10 miljoonaa lisättäisiin

Pöytäkirja PTK 32/2016 vp

tällekin vuodelle veronkierron tutkimiseen ja erityisesti nimenomaan verotarkastajien palkkaamiseen. Kehysriihessä olisi mahdollisuus nyt näyttää sitten todellisesti niitä värejä ja todellisesti toimia tämän asian puolesta. Rehelliset yritykset hyötyvät siitä, kun saadaan veronkiertäjät kuriin, ja aivan niin kuin täällä edustaja Paloniemi sanoi, niin globaali oikeudenmukaisuus lisääntyy ja myöskin hyvinvointiyhteiskunnan verotuspohja saadaan kestämaan.

14.15 Paavo Arhinmäki vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Meidän keskeiset ministerimme ovat hyvin voimakkaasti tuominneet, niin kuin kuuluukin, laitto-man veronkierron. Mutta pitää muistaa, että meillä on hyvin paljon verovälttelyä, aggressiivistakin verovälttelyä, joka vielä toistaiseksi on laillista. Tätä kautta me menetämme val-tavan määrän verotuloja, niitä verotuloja, joita pitäisi käyttää esimerkiksi tänään kehysrii-hessä siihen, että huolehditaan suomalaisesta, pohjoismaisesta hyvinvointivalttiosta. Nyt viesti onkin hyvin voimakkaana Kesärannan suuntaan, kehysriihen suuntaan: nyt Suomen pitää ottaa aivan uusi ote. EU:n komissio itse asiassa on aktiivisempi kuin suurin osa jäsen-maista, mukaan lukien Suomi, tähän aggressiiviseen verovälttelyyn puuttumisessa. Nyt ei riitä, että tuomitaan laiton veronkierto, nyt pitää ryhtyä toimiin laillisen veronkierron eli verovälttelyn estämiseksi.

14.16 Anna-Maja Henriksson r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On erittäin hyvä asia, että tämä Panama-vuoto on tullut esille ja tässä ovat toimittajat maailmanlaajui-sesti tehneet valtavasti töitä. Tässä näemme, mitä se voi tuoda mukanaan elikkä sen, että me keskustelemme nyt eri EU-parlamenteissa ja toivottavasti myös muissa parlamenteissa ympäri maailmaa.

Ihan niin kuin edustaja Zyskowicz tässä totesi, niin edellinen hallitus teki paljon har-maan talouden torjumiseksi, ja nyt näkyy vähitellen sitä tulosta. Haluaisinkin kysellä hal-lituksen edustajilta, mitä te nyt teette ja mitä oikeusministeriössä, sisäministeriössä ja myös valtiovarainministeriössä tehdään sen eteen, että edelleen päästään eteenpäin, koska me tiedämme, että joka vuosi menetetään miljoonia ja miljoonia euroja harmaaseen talouteen. Toivon myös, että hallitus nyt aktiivisesti nostaisi tämän harmaan talouden ja siihen kyt-keytyvän korruption torjunnan agendalle myös EU:ssa. Tullaanko tekemään näin?

14.17 Maria Tolppanen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minua kyllä häm-mästyttää, että täällä ollaan niin kauhean yllättyneitä siitä, että tämä Panama-keissi nousi esille. Ei tämän pitäisi kenellekään mikään yllätys olla. Kyllä nämä veronkiertoasiat on tie-detty tässä maassa jo aikaisemminkin, ja nyt on todellakin korkea aika puuttua siihen. Nyt on meidän korkea aika omalla kansallisella tasolla ryhtyä käymään läpi meidän verolain-säädäntöä, ryhtyä käymään läpi ylipäätään varojen siirtoihin liittyvää lainsäädäntöä ja et-siä sieltä kaikki ne pienet porsaanreiät, mitä siellä on, mitä kautta rahaa pääsee koko ajan virtaamaan veroparatiiseihin. Yhdellä päätöksellä — sillä, että päätämme, että sinne ei enää mene — tämä asia ei hoidu. Tämä vaatii paljon suuremman työn. Toivon, että koko tämä parlamentti omalta osaltaan tekisi töitä sen eteen ja etsisi niitä porsaanreikiä ja toisi ne asiat tänne julki, jotta tämä asia saadaan vihdoin hoidettua.

Pöytäkirja PTK 32/2016 vp

14.18 **Antti Lindtman sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Nämä Panaman paperit todella osoittavat sen, mikä tarve tässä kansainvälisessä ja myöskin jokaisen maan omissa toimenpiteissä on siirtyä tässä veronkierrossa nimenomaan sanoista tekoihin.

Sikäli, kun kuunteli edustaja Tolppasta, joka sanoi, että tämä ei ollut mikään yllätys, sopii ihmetellä, miksi näihin tekoihin ei ryhdytty aikaisemmin tai kuka niitä jarruttaa. Esimerkiksi Euroopan parlamentissa perussuomalaisten edustajat äänestivät tuota pakollista maakohtaista raportointia vastaan.

Tämä olisi yksi asia, joka voitaisiin konkreettisesti tehdä sekä EU-tasolla että myöskin täällä Suomessa, kuten jo viime kaudella edellytettiin valtionyhtiöitä ottamaan käyttöön. Viime kaudella Suomi nousi kansainvälisen veronkierron vastaisen torjunnan kärkeen. Täällä jopa pidettiin silloisen ministeri Urpilaisen kokoonkutsuma veronkiertokonferenssi, joka sai kansainvälistä huomiota. Nyt kysymys on, että mitä hallitus tekee. Sanat eivät riitä, nyt on ryhdyttävä tekoihin.

14.19 **Mika Lintilä kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On aivan totta, mitä edustaja Henriksson sanoo ja mitä edustaja Lindtman sanoo, eli että edellisen hallituksen aikana lähdettiin hyvälle tielle.

Kaiken perustahan tässä on kansainvälinen tietojenvaihto. Meillä on tällä hetkellä verojaostossa käsittelyssä niin FATCA-sopimus, eli sopimus finanssilaitosten automaattisesta tietojenvaihdosta, kuin sitten BEPS-hanke. Ja näitä molempia viedään eteenpäin. On olemassa hallituksen esitys, että veromenettelylakia muutetaan sillä tavalla, että me voimme olla näissä mukana. Kyllä tämä Panama kertoo siitä, että koko ajan silmukka kiristyy, ja nämä toimet ovat sellaisia, joitten perusteella näitä tulee jatkossa tapahtumaan vielä enemmän.

14.20 **Anna Kontula vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minä olen kylä eri mieltä siitä, että viime hallitus sen paremmin kuin tämäkään olisi toiminut kovinkaan hyvin verovälttelyn estämiseksi. Kylläkin tehtiin merkittäviä edistysaskeleita, mitä tulee harmaaseen talouteen erityisesti ruohonjuuritasolla. Mutta sen sijaan se aggressiivinen verosuunnittelu, joka tapahtuu yhteiskunnan ylätasolla — siitä tehtiin lukuisia esityksiä, mutta ne jäivät pyörimään erilaisiin toimikuntiin. Se vähä, mitä saatiin valmiiksi asti, tuli sekin kansainvälisestä painostuksesta eikä Suomen omin toimin.

Kyllä minun mielestäni voi sanoa, että Suomi on johdonmukaisesti pikemminkin jarruttanut kuin ollut edelläkävijänä sellaisen verovälttelyn ehkäisemisessä, josta nyt viime päivinä on pitkälti puhuttu.

14.21 **Satu Hassi vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä jo useampi kollega on ottanut esille sen, että pelkät kansalliset toimet eivät riitä, tarvitaan EU-tason toimia ja myöskin EU:ta laajempia kasainvälisiä toimia. Ja todellakin toivoisin, että hallitus ja hallituspuolueiden mepit suhtautuisivat myönteisemmin ja aktiivisemmin niihin keinoihin, joita esimerkiksi EU-komissio on esittänyt verovälttelyn estämiseksi. Pyöräähän ei tarvitse keksiä uudestaan, näitä ehdotuksia on olemassa.

Kuten edustaja Lindtman totesi viime kesänä, perussuomalaisten molemmat mepit äänestivät vastaan. Sen lisäksi kaksi kokoomuksen meppiä ja yksi keskustan meppi äänesti tyhjää siinä, tulisiko useammassa maassa toimivat suuryritykset velvoittaa julkistamaan se, paljonko he ovat kussakin toimintamaassaan maksaneet veroja. Myös Suomen hallitus on

Pöytäkirja PTK 32/2016 vp

suhtautunut varsin nihkeästi useisiin EU-komission toimiin. (Puhemies koputtaa) Toivon, että Panama-paperit auttavat saamaan puhtia... [Puhemies keskeytti puheenvuoron puheajan ylityttyä.]

14.22 Eero Lehti kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Haluan vain korjata sen, että kyllä Suomen verolainsäädäntö lähtee siitä, että jos joku toimenpide tehdään vain veron välttämiseksi, niin se on laitton ja mitätön. Toisin sanoen sellaista porsaanreikää ei sentään Suomessa ole. Edellisessä tarkastusvaliokunnassa käsiteltiin harmaa talous varsin syvällisesti ja saatiin myös aikaan merkittäviä muutoksia, jotka ovat jo vaikuttaneet Ruotsin lainsäädäntöön. Sanon, että se talous on kaksinkertainen verrattuna Suomeen ja kansainvälinen kauppa ehkä kolminkertainen, joten verotarkastajien määrä on oikeassa suhteessa Suomessa ja Ruotsissa, jos katsotaan sitä tarkastettavaa volyymia.

14.23 Mika Kari sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Jotta voisimme välttää hurskastelun tästä Panama-asiasta, odotamme varmasti toinen toisiltamme esityksiä ja konkreettisia tekoja. Harmaan talouden torjunnan tulee olla koko eduskunnan yhteinen tehtävä. Niin kuin tässä aiemmin sanottiin, edellinen hallitus teki paljon harmaan talouden torjunnan osalta, mutta ei ihan kaikkea.

Tein viime kaudella lakialoitteen, jossa esitin tilintarkastajille velvollisuutta ilmoittaa tilintarkastuksessa huomatuksi talousrikokseksi viranomaisille. Vastaava järjestely on ollut käytössä Ruotsissa jo vuodesta 2000 alkaen. Lakialoitteeni jälkeen edelleen hallitus teki samansisältöisen hallituksen esityksen, joka kuitenkin joutui poliittisen oikeiston jarrutuksen kohteeksi edustaja Lehden mainitsemassa talousvaliokunnassa vuosi sitten. Esitys jäi tekemättä, jäi viemättä läpi, jäi viemättä lainsäädäntöön. Nyt kannattaisi ottaa hyvät keinot käyttöön. Niitä hyviä keinoja löytyy myös selän takaa.

14.24 Peter Östman kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä joku käytti puheenvuoron ja sanoi, että Panama-paperit tekevät suurta haittaa koko yhteiskunnalle. Minun mielestäni se, että asia tuli julkisuuteen, ei aiheuta haittaa, (Naurua) vaan päinvastoin nyt on mahdollista, että me saamme suunnanmuutosta aikaiseksi.

Mutta se, mikä on suuri haitta koko yhteiskunnalle, on nimenomaan veronkierto ja siihen liittyvät ongelmat, joista yksi ongelma on valtiontalouden verovaje. Tämä on ollut tiedossa, niin kuin edustaja Tolppanenkin sanoi, kauan täällä Suomessa, ja viime kaudella silloinen hallitus lähti tekemään uutta työtä. Kiittäisin verojaoston puheenjohtaja Lintilää, joka antoi avoimen tunnustuksen edelliselle hallitukselle, että me olimme oikealla linjalla. Nyt minä toivoisin todella, että nykyinen hallitus jatkaisi sitä hyvää työtä ja lisäisi ne tarvittavat resurssit, joista kuulimme Sari Essayah'nkin puheenvuorossa. (Puhemies koputtaa) Meillä oli vaihtoehtobudjetissa enemmän resursseja tähän, ja toivoisin, että hallitus tarttuisi tähän.

14.25 Sanna Marin sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Veronkierto ja verovälttely on todella suuri ongelma niin Suomessa kuin koko Euroopassa. Menetykset julkisille talouksille ovat mittavat. On hyvä, että asiasta nyt keskustellaan, ja toivottavasti siihen myös puututaan. Ministerit ovatkin asiaan jo ottaneet kantaa, mutta nähtäväksi jää, minkälaisiin käytännön toimenpiteisiin tämä sitten johtaa.

Pöytäkirja PTK 32/2016 vp

Hallituksen osalta tämä "track record" ei ehkä ole kauhean mairitteleva. Vain viime syksynä hallitus esitti harmaan talouden torjunnan määrärahojen vähentämistä, esitti tehokkaan katumisen lakia, esitti hallintarekisterilakia, ja onneksi kuitenkin opposition painostuksesta ja kansalaisyhteiskunnan paineesta johtuen ymmärsi vetää nämä järjettömät esitykset pois. Nyt kuitenkin hallitus on jälleen tuomassa meille porsaanreikää, kun se valmistelee arvopaperikeskusasetuksen kansallista täytäntöönpanoa eli on tuomassa mahdollisuuden hallintarekisteröintiin (Puhemies koputtaa) suomalaisille ulkomailla. Toivon, että nämä ministerien puheet johtavat myös... [Puhemies keskeytti puheenvuoron puheajan ylittyttyä.]

14.26 Outi Mäkelä kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tuohon edelliseen puheenvuoroon viitaten tänään on juuri lakivaliokunnasta valmistunut hallituksen esityksen 4/2016 mietintö liittyen tähän käännettyyn todistustaakkaan, jonka avulla voidaan vaikeuttaa tehokkaasti rahojen piilottamista ja niistä saatavaa laitonta hyötyä, koska syytetyn pitää itse tällöin osoittaa saanto lailliseksi. Lisäksi myös tämän hallituksen aikana ja lähivuosina tulee tehostumaan tietojenvaihto eri valtioiden välillä, joten ei voida sanoa, ettei tämä hallitus olisi vielä lainkaan tähän harmaan talouden torjuntaan puuttunut, vaan päinvastoin on ryhdytty ripeästi toimenpiteisiin.

Tämän Panama-paljastuksen osalta voi todeta sen, että tämä tosiaan lisää entisestään painetta tehostaa kansainvälistä yhteistyötä sekä EU:n tasolla että maailmanlaajuisesti, jotta tämä vapaamatkustaminen voitaisiin tehokkaasti kitkeä. Uskon, että tämä on koko yhteiskuntamme kannalta tärkeä asia, ja on ollut ilahduttavaa huomata, että täällä koko sali tuntuu olevan tästä asiasta harvinaisen yksimielinen.

14.28 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On hyvä muistaa, että tämänkin keskustelun aikana EU-maat ovat jo menettäneet 60 miljoonaa veronkierron seurauksena. Näin suuresta kokoluokasta on kysymys. Onkin hyvä, että nyt tässä salissa löytyy selkeä yhteisymmärrys siitä, että nyt on aika siirtyä sanoista tekoihin, ja on hyvä, että edustaja Mäkelä otti esiin tämän tietojenvaihtokysymyksen. Kysymyshän on siitä, toimivatko ne maat, jotka ovat siellä toisella puolella, niin kuin on sovittu. Komissio viime syksynä esitti, että niin sanottuja yhteistyö-veroparatiisilistoja tehtäisiin hieman kattavammiksi kuin mitä OECD on tehnyt. OECD:n listalla on vain kolme maata, jotka ovat yhteistyökyvyttömiä. Komissio ehdotti, että sinne tulisi ainakin kolmekymmentä. Vertailun vuoksi Suomen oma yhtiö Finnfund on ilmoittanut, että on 24 valtiota, joiden kanssa ei tehdä yhteistyötä. Tähän esitykseen hallitus suhtautui nihkeästi. Nyt, kun nämä Panama-paperit ovat tulleet ilmi, kysyn hallitukselta: (Puhemies koputtaa) oletteko valmiita muuttamaan kantaanne tässä asiassa?

14.29 Ben Zyskovicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Aivan aiheettomasti annetaan ymmärtää, muun muassa edellisessä puheenvuorossa, että nykyhallitus ei jatkaisi edellisen hallituksen hyvää työtä harmaan talouden ja verorikollisuuden torjumiseksi. Täällä jo edustaja Lintilä kertoi mitä parhaillaankin eduskunnan verojaostossa tähän liittyen käsitellään, ja muun muassa edustaja Outi Mäkelä kertoi tänään hyväksytystä lakivaliokunnan mietinnöstä, jossa isketään talousrikollisen arimpaan paikkaan eli hänen lompakkoonsa.

Pöytäkirja PTK 32/2016 vp

Mitä sitten kehysriihen tulee, niin ei ehkä ole realistista ajatella, että siellä tältä osin tehtäisiin ihan uusia ratkaisuja, mutta pitää olla edustaja Eero Lehden kanssa vähän eri mieltä tästä verotarkastuksesta: jos Ruotsissa on 200 ja Suomessa 12 henkilöä työskentelemässä näissä merkeissä, niin kyllä mielestäni on tarpeen harkita, eikö Suomessa olisi taroituksenmukaista ja itse asiassa kannattavaa lisätä näiden työntekijöiden määrää.

14.30 Markus Mustajärvi vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esko Seppäsen uusimmassa kirjassa on päivän teemaan liittyen ihan mielenkiintoinen otsikko: Sipilän luottopankki on Wahlroosin Nordea. Elikkä yhteen otsikkoon — ja myöskin asiallisesti — kytkeytyy yhteen pääministeri, Wahlroos ja Nordea, jotka kaikki ovat olleet julkisuudessa näiden asioitten tiimoilta. Pääministerin sijoitukset ovat nimenomaan sijoitusinstrumentteihin ja Nordea-konserniin. Hän ilmoittaa pääomatuloikseen 75 000 euroa, mutta tässä hän pitää erottaa se, että siinä on vain se pääomatulo, joka on nostettu ulos, ja osa kasvaa korkoa korolle. Pankit ja vakuutusyhtiöt ruokkivat tätä kehitystä. Lyhyessä aikaa näiden sijoitusten määrä on kasvanut nolasta jopa 10 miljardiin euroon, ja vakuutusyhtiöt ovat esimerkiksi luoneet sellaisen sijoitustyökalun, joka ei vakuuta mitään, mutta jolla saa kaikki vakuutusten veroedut.

14.31 Mikko Kärnä kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Jotta välttämme tämän hurskastelun, niin on hyvä kuitenkin muistaa, että veronkierto ja -välttely on erittäin vanha ilmiö, ja sitä on varmasti esiintynyt niin kauan kuin veroja on ollut olemassa. Mikä rajoittaa tähän puuttumista? Se oli hyvä kysymys edustaja Lindtmanilta. Itse näen, että se suurin rajoittava tekijä on valtioiden itsemääräämisoikeus. Nyt täytyy käyttää kaikki voimat yhdessä kansainvälisellä tasolla, unionitasolla ja kansallisella tasolla siihen, että tätä toimintaa kyetään rajoittamaan siihen pisteeseen kuin se ylipäättään on mahdollista. Mutta valitettavasti en ole niin optimistinen, että me täysin tällaisesta ilmiöstä kykenemme — varsinkaan kansallisilla päätöksillä — eroon pääsemään, mutta siihen on tietysti pyrittävä.

14.32 Ville Niinistö vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Uskon, että kaikilla tässä salissa on hyvä tahto puuttua siihen verovälttelyyn, joka on jo nyt laitonta, mutta tässä on selkeä ero sen välillä, että salin oikea laita puhuu lähinnä nykyisen lain tilan valvonnan parantamisesta, ja me haluamme parantaa lakeja niin Suomessa kuin EU-tasolla, jotta verovälttely ja veronkierto ja aggressiivinen verokilpailu eivät olisi mahdollisia. Ja tästä tässä on kysymys, paljon laajemmasta ilmiöstä. Jos maailman varallisuudesta tällä hetkellä jo yli puolet on keskittynyt rikkaimman prosentin käsiin ja samaan aikaan erilainen rahanpesu ja tällaiset ilmiöt liittyvät näihin veroparatiiseihin, niin meidän pitää tehdä voimakkaasti töitä sen eteen, että veroparatiisit saadaan kokonaan kiinni ja myös EU:n sisällä saadaan minimiverokannat pääomaverotukselle ja yhteisöverotukselle, jotta tällainen -aggressiivinen verokilpailu EU:n sisälläkin voidaan torjua. Ja meillä on vähän ongelmallinen tilanne, esimerkiksi komissaari Junckerin omassa maassa: hän on itse toiminut pääministerinä, ja Luxemburg on näitä maita, jotka ovat hyvin aggressiivisen verokilpailun toimijoita. Eli tähän ilmiöön (Puhemies koputtaa) on puututtava laajemmin, jotta me voimme rajoittaa hyvinvointia.

Pöytäkirja PTK 32/2016 vp

14.33 **Kimmo Kivelä ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Panama-case nimenomaan puhkaisi mätäpaiseen — mätäpaiseen, joka on ollut tiedossa. Tämän täytyy johtaa maailmanlaajuiseen havahtumiseen, että entisillä konsteilla ei voida jatkaa. Suomessa on tehostettava harmaan talouden torjuntaa ja ennen kaikkea nyt, kun etsitään uusia tulonlähteitä ja valtiontalouden tasapainoa, on käännettävä jokainen kivi lainsäädännön muuttamiseksi, jotta varat ovat laillisilla teillä ja sitä kautta valtiolle tulee lisää verotuloja, joita me todellakin kipeästi tarvitsemme hyvinvointimme turvaamiseen.

14.34 **Paavo Arhinmäki vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tutkiva journalismi ja vuodot ovat oleellinen osa demokratiaa ja avoimuutta. Aikaisemmin oli Lux Leaks, jossa nähtiin tätä, ja nyt on Panama-paperit. Eivät nämä yllätyksenä tulleet, edustaja Tolppanen, kuin korkeintaan ehkä europarlamentaarikko Halla-aholle ja Ruohonen-Lernerille, jotka ainoina meppeinä äänestivät vastaan, kun yritettiin europarlamentissa hillitä tätä verojenkiertoa.

Mutta nyt on nähtävä se, että laittoman veronkierron lisäksi pitää muuttaa lainsäädäntöä niin, että tätä laillistakaan — nyt laillista — veronkiertoa ei hyväksytä. Ja kun paikalla on oikeusministeri Lindström ja kun esitin avauspuheenvuorossa 12-kohtaisen ohjelman siitä, miten niin Suomen tasolla kuin EU-tasolla pitää pikaisesti lähteä puuttumaan sekä laitomaan veronkiertoon että toisaalta tähän aggressiiviseen verosuunnitteluun, joka vielä ei ole laitonta, niin nyt mielelläni kuulisin ministeri Lindströmilta, mitä toimia te oikeusministerinä olette näistä käynnistämässä.

14.35 **Ville Vähämäki ps** (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Ihan muutama huomio tästä Panaman tapauksesta. Tässä keskustelussa tai muuallakaan julkisuudessa ei ole huomioitu sitä asiaa, että itse asiassa muun muassa Suomen osalta tämä nimilista, mikä on netissä tällä hetkellä jaossa, on siellä ollut jo 27.12.2013 eli tämä on itse asiassa jo kolme vuotta vanhaa tietoa. Ja mitä teki edellinen hallitus vuosina 2014 ja 2015, kun nämä nimilistat ovat kuitenkin olleet tiedossa? Missä ovat ne edellisen hallituksen hyvät teot ja toimet? No, hyvää on kuitenkin, että tiettyjä tiukennuksia on tulossa, muun muassa OECD:n BEPS-hanke ja Anti-BEPS, tämä on hyvä hanke. Ei muuta.

14.36 **Pekka Haavisto vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Panama-paperien julkistaminen osoittaa, että suuret ongelmat ovatkin jossain muualla kuin 5 euron pitsoissa. Minusta on tärkeä kiinnittää nyt huomiota kahteen asiaan.

Toinen on se, että meillä on suorassa ohjauksessamme valtionyhtiöt. Viime hallituksen kaudella käynnistettiin jo avoimuusprojekti verotietojen julkistamiseksi ja saamiseksi, verojalanjäljen saamiseksi kaikista valtionyhtiöistä, ja tätä täytyy jatkaa myös niissä, missä valtio on vain osaomistajana.

Toinen asia ovat julkiset hankinnat. Tiedämme, että sote-uudistuksen myötä varmasti terveydenhuolto- ja sosiaalisektorilla ehkä yhä suurempaa jalansijaa saavat erilaiset yksityiset yritykset. On erittäin tärkeää, että näiden verojalanjälki on näkyvissä ja myös että kilpailutuksen kriteerinä voi olla se, että yhtiöt maksavat veronsa Suomeen.

14.37 **Ville Skinnari sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Haavisto nosti esiin aivan oikein mittasuhteet siitä, mistä on kysymys kansainvälisesti ja mistä koti-

Pöytäkirja PTK 32/2016 vp

maassa. Mutta silti Suomessa vuonna 2010 tehdyn tutkimuksen mukaan sijoitustoiminnan tuottoja jätettiin ilmoittamatta 800 miljoonaa euroa. Se on paljon se.

Kun katsomme Panamaa, pelkästään Panamaa, niin ei voi välttyä siltä uhkakuvalta tai jopa toiveelta, että lähempänä meitä — Luxemburgissa, Jersey saarella, Mansaarella — olevat tahot myös tulevat jatkossa vuotojen paljastusten kohteeksi. Voi vain kuvitella, millaisia listoja, millaisia bittejä sitten näemme.

Suomen malli, kuten tässä aikaisemmin todettiin, on hyvä malli, ja toivoisinkin nyt hallitukselta, että niin komission kuin koko Euroopan unioninkin suuntaan vietäisiin eteenpäin sitä avoimuutta, mitä (Puhemies koputtaa) me suomalaiset osaamme.

14.38 Veera Ruoho ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mikä on valmiiksi rikkaiden motiivi Panama-keissien tapauksille? Ahneus on varmaan hyvä arvaus siihen. Mutta harmaata taloutta torjutaan myös sillä, että verotus kannustaa yrittämään eikä tukahduta ihmisten halua yrittää. Tunnen monia pienyrittäjiä, jotka maksavat veronsa asianmukaisesti, tekevät monasti seitsemänä päivänä viikossa töitä ympäröivästä päivästä. Heidän viestinsä on aina ollut: Suomessa ei kannata yrittää, ellei halua menettää terveyttään. Nämä yrittäjät eivät ole Panama-keissejä eivätkä sellaisiksi tule, mutta auttavat ymmärtämään, että olennaista on poistaa motiivit veronkiertoon ja aggressiiviseen verosuunnitteluun.

14.39 Touko Aalto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täällä ollaan huolissaan verotuloista, hyvä niin. Näin kehysriihen alla on kuitenkin kysyttävä: aikooko hallitus vähintäänkin edistää julkisten verotulojen säilyttämistä Suomessa pelkkien menoleikkausten sijaan? Ja aikooko hallitus edelleen jarruttaa muun muassa edustaja Lindtmanin mainitsemää EU-komission esitystä vuodelta 2015 yhtiöiden verojen välttelyn kitkemisestä, vai aikooko se Panama-paperien jälkeen kannattaa noita komission esityksiä? Ja aikooko hallitus käyttää — ja aikooko ennen kaikkea eduskunnan enemmistö edellyttää, että Suomi käyttää — sille kuuluvaa lainsäädäntövaltaa ja estää omistusten piilottamisen ja verovälttelyn hallintarekisterin kautta niin Suomessa kuin ulkomailla?

14.40 Jari Myllykoski vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On oikein tässä salissa toistettu toistamisen jälkeen sitä, että nyt puheet eivät riitä eikä se, että asioita tuomitaan. Nyt tämän hallituksen tarvitsee lähteä sille tielle, joka poistaa näitä mahdollisuuksia. Ei meidän pidä jäädä odottelemaan EU-tasoista säädäntöä. Jos nyt oikein erään edustajan puheenvuorosta kuului, niin oli aivan niin kuin meidän täytyisi tehdä ensin Kiinan kanssa verosopimus, ennen kuin me voimme omia toimiamme täällä rakentaa. Nyt on juuri se hetki, mitä me tarvitsemme. Me tarvitsemme avoimuutta tähän, sillä näiden Panama-keissien taustalla on se, mitä meillä tapahtuu koko ajan. Aggressiivista, moraalitonta verosuunnittelua, missä konsernitasolla tehdään siirtoja ja sieltä tuleva veroton tulo siirretään sen jälkeen erilaisiin holdingyhtiöihin, joita tässä maankolkassakin, Euroopassa, Luxemburgin osalta kovasti hellitään.

14.41 Maria Tolppanen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Totta kai kaikki se, mitä Euroopan unionin tasolla voidaan tehdä tämän asian hoitamiseksi, on tehtävä, ja siihen ei varmasti riitä pelkästään hallituspuolueiden mepit — siihen tarvitaan kaikkien eri puolueiden mepit, (Välihuutoja vasemmistoliiton ryhmästä) kun vain saatai-

Pöytäkirja PTK 32/2016 vp

siin myöskin ne pääomapiirit mukaan tätä asiaa tekemään. Nyt en puhu niistä ihmisistä, jotka eivät ole täällä paikan päällä.

Mutta toinen asia, joka olisi tärkeää (Välihuuto) hoitaa kansallisesti — saanko puhua loppuun? — olisi se, että näitä verotarkastuksia tehtäisiin entistä enemmän. Nimittäin vuonna 2014 verotarkastusten seurauksena pystyttiin verottamaan lisää 405 miljoonaa euroa. Se on todella paljon. Yksi verotarkastus tuotti 86 789 euroa, jos kategorisesti laskeaan sen mukaan, kuinka paljon tuli rahaa ja kuinka moni oli tekemässä näitä. Ongelmana on tässä asiassa se, että meiltä on vähennetty verotarkastajia huomasti. Laskennallisesti yksi verotarkastaja tienaa oman palkkansa yli 30-kertaisesti (Puhemies koputtaa) vuodessa.

14.42 Johanna Ojala-Niemelä sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Ville Vähämäki täällä tivasi, että mitä on tehty viime vaalikaudella harmaan talouden torjumiseksi. Tämä selviää tarkastusvaliokunnan raportista, joka on julkaistu tammikuussa 2015. Harmaan talouden kunnianhimoisen torjuntaohjelman toimet ovat pureet parhaiten rakennusalan lisäksi etenkin kuljetus- ja romualoilla, ympäristörikosten valvonnassa ja ulosoton erikoisperinnässä. Esimerkiksi rakennusalan käännetyin arvonnalisäverojärjestelmän veronumero ja työmaiden kirjalliset henkilöluettelot sekä urakoiden ja työntekijöiden ilmoittaminen verottajalle lisäsivät verotuloja ja kitkivät epätervettä kilpailua. Tuoloin satsattiin 20 miljoonan euron lisäresurssit tähän, ja ne maksoivat monin verroin itsensä takaisin. Tämä lisärahoitus tehtiin pääosin henkilöstölisäyksin niin, että harmaan talouden torjuntaan ja valvontaan oli käytettävissä 335 henkilötyövuotta enemmän kuin sitä edellisellä vaalikaudella. Mutta kysyn: missä nämä rahat ovat nyt? (Puhemies koputtaa) Tämä hallitus sen sijaan nipisti nämäkin rahat pois.

14.43 Arto Satonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mitä tähän Panama-keissiin tulee, niin on itsestäänselvää, että on hyvin tuomittavaa se, että veronkiertoa harjoitetaan ja pitää kansainvälisin toimin pystyä sitä jatkossa tehokkaammin estämään, ja uskon kyllä tämän automaattisen tiedonvaihdonkin asiassa auttavan.

Mutta pyysin puheenvuoroa oikeastaan sen takia, minkä Ojala-Niemelä täällä otti esille: Se on aivan totta, että edellisen hallituksen aikana tehtiin todella merkittäviä asioita nimenomaan rakennusalaan, kuljetusalaan ja hotelli- ja ravintola-alaan liittyen, jotka täällä Suomessa olivat suurimpia harmaan talouden aloja. Mutta ennen kaikkea, ja toisin kuin ehkä äskeisestä puheenvuorosta kävi ilmi, se tehtiin muuttamalla lainsäädäntöä, ja siellä keskeisiä asioita oli muun muassa se, että rakennustyömailla pitää olla henkilökortti, jotta me tunnistamme ne henkilöt, koska meillä oli henkilöitä, jotka olivat töissä sekä Suomen että Viron rakennustyömailla mutta eivät maksaneet veroa kumpaankaan paikkaan. Ja tiedän, että entinen ministeri Ihalainen oli näissä asioissa hyvin aktiivinen. Oli hyvä, että näitä ja muitakin uudistuksia saatiin eteenpäin, ja silloin löydettiin juuri niitä kohteita, millä saatiin oikeita asioita aikaan.

14.44 Mika Kari sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Satonen juuri aikaisemmin käytti puheenvuoron, ja toki on mahdollisuus myös kysyä edustaja Satoselta.

Pöytäkirja PTK 32/2016 vp

Edustaja Zyskowicz aikaisemmin mainitsi tämän Ruotsin mallin: Ruotsilla on 200 viiranomaista verottajalla tutkimassa talousrikosepäilyjä ja vastaavasti Suomella 12. Jos oikein muistan, edustaja Zyskowicz taisi sanoa tyyliin: meidän pitäisi etsiä mallia Ruotsista.

Eikö nyt pitäisi ottaa viime kaudella ministeri Ihalaisen esiin tuoma tilintarkastuslain muutos uudelleen nykyhallituksen käsittelyyn? Siinä on konkreettinen esitys siitä, millä tavalla tilintarkastajat pääsevät kiinni talousrikosepäilyihin. Tällä hetkellä nykyainsäädännön ja viime kaudellakin voimassa olleen lainsäädännön mukaan tilintarkastaja ei saa ilmoittaa asiakkaansa talousrikosepäilystä muissa tapauksissa kuin silloin, kun kyseessä on epäily kansainvälisen terrorismin rahoittamisesta tai rahanpesusta.

Tässä edustaja Haavistolla oli ihan hyvä ja konkreettinen esimerkki tämä pitsaesimerkki, mutta nostaisin kyllä esiin tämän hyvin laajalle tässä yhteiskunnassa menneen rakenteellisen korruption. Vaikka me olemme Suomessa maailman vähiten korruptoitunut maa, me emme ole kumminkaan korruptiosta täysin vapaa maa.

14.46 Timo Harakka sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Tolppanen ja myöhemmin edustaja Kivelä sanoivat painokkaasti, että jokainen kivi pitää kääntää, jotta löydettäisiin porsaanreiät.

Mutta sitä ihmeellisempää on, että hallitus on tuonut eduskuntaan uuden porsaanreiän palauttamalla hallintarekisterin, jonka piti olla haudattu ja kuopattu vain neljä kuukautta sitten. On selvää, että emme itse voi olla esimerkkinä avoimuudesta muulle Euroopalle, jos emme noudata Suomen mallia, joka sitä paitsi on neuvoteltu EU:ssa siten, että meillä on siihen oma poikkeama. Ja tässä neuvottelussa, ironista kyllä, keskeinen toimija oli kokoomuksen europarlamentaarikko Sirpa Pietikäinen — siis samasta puolueesta, jonka valtiovarainministeri juuri nyt on tuomassa tämän Suomen poikkeuksen pilaamisen.

Eli aloitetaan ihan tästä, että poistetaan tämä mahdollisuus piilottaa suomalaista omaisuutta ulkomaille.

14.47 Arto Satonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aivan kuten edustaja Zyskowicz sanoi, niin varmaan on hyvä tarkastella myös näitä harmaan talouden torjunnan henkilöresursseja. Mutta puheenvuoroni ajatuksena oli kyllä tuoda esille se, että on hyvin järkevää katsoa lainsäädännöllisiä keinoja, sellaisia, jotka konkreettisesti osuvat niihin asioihin, joista on puhe.

Tänään lakivaliokunnasta on jo yksi sellainen tullut ulos, kuten täällä edustaja Mäkelä kertoi. Ja tosiaan näistä viime vaalikaudella tehdyistä, paitsi tämä henkilökortti myöskin olennainen oli tämä tilaajan selvitysvastuu, joka nimenomaan kohdennettiin niille aloille, joissa oli kaikkein eniten harmaata taloutta.

Nyt täytyy sitten muistaa se, että sitten taas on tarpeetonta luoda sellaista byrokratiaa sellaisille aloille, joissa meillä on tilanne hallinnassa. Mutta siellä, missä on selvästi harmaata taloutta, kuten esimerkiksi rakennuslalla, niin tämä tilaajan selvitysvastuu on ollut hyvä ja toimiva järjestelmä. Ja tämäntyyppistä täsmäarviointia tulee tehdä, mikä on tehokasta ja eteenpäinvievää.

Puhemies Maria Lohela: Edustaja Laukkanen, ja sitten puhujalistaan.

14.48 Antero Laukkanen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Näyttää siltä, että suomalaisten iloisten veronmaksajien joukko hiipuu ja iloisten veronkiertäjien

Pöytäkirja PTK 32/2016 vp

joukko kasvaa. Kuitenkin on niin, että nykyinen digitaalinen toimintaympäristö takaa sen, että lähes kaikesta, mitä me teemme, jää näkymätön jälki.

Iso kirja sanoo, että se, jolle paljon annetaan, siltä paljon vaaditaan. Kun yhteiskunnan merkittävät toimijat jäävät kiinni housut kintuissa verosuunnittelusta, joka ei päivänvaloa kestä, niin siihen ei tule koskaan suhtautua kevyesti.

On myös huomattavaa se, että jos ainoa veronkiertoa estävä tekijä on laki ja valvonta, niin sekin kertoo tästä yhteiskunnasta aika paljon. Meillä on hyvin merkittävä moraalivaje. Tämä on koko yhteiskunnan peiliin katsomisen paikka: mikä valintojamme oikeasti ohjaa?

14.49 Anna Kontula vas: Arvoisa rouva puhemies! Veroparatiisitoiminta on tämänkin salin ongelma paitsi sen vuoksi, että se vaikeuttaaärkevien budjettien laatimista valtiolle, myös vallanpitäjien sidonnaisuuksien takia. Veroparatiisien myyntituotehan nimenomaan on näiden sidonnaisuuksien salaaminen. Kansalla on sen vuoksi oikeus olettaa jämäkkiä toimia veroparatiiseja vastaan.

Tällä hetkellä tilanne ei näytä kovin hyvältä ainakaan, jos katsotaan hallituksen kantoja muun muassa komission tiedonantoon tehokkaasta yhtiöverojärjestelmästä, eli täällä jo mainittu tiedonanto, jossa pyritään vähentämään muun muassa verovälttelyä, joissakin kohdin myös veronkiertoa. Siinä esitetään laajaa veroparatiisilistaa, joka sekä toimisi painostuskeinona näitä veroparatiiseja kohtaan että myös auttaisi suomalaisten sijoittajien oman sijoitustoiminnan suunnittelussa. Hallitus vastustaa. Siinä esitetään patenttiboksien hillitsemistä — kysymys on siis innovaatiobokseista, joiden kautta Suomi häviää koko ajan verotuloja. Hallitus kannattaa mieluummin tässä asiassa brittien vesittämää OECD:n vaihtoehtoa, joka on huomattavasti "nössömpi" kuin se, mitä komissio ajaa. Hallituksen kanta on lähinnä passiivista mutinaa myös silloin, kun esitetään EU:n yhteistä yhteisöverokantaa tai maakohtaista kirjanpitoa.

Hyvät kollegat, on hyvä muistaa, että Panama-paperit ovat vain yhden asianajotoimiston materiaalia. Veroparatiiseja ja näitä asianajotoimistoja on huomattavasti enemmän. Samalla on hyvä muistaa, että veroparatiisit ovat vain yksi alaluku verovälttelyn globaalissa historiassa. Ilmiö on huomattavasti laajempi, huomattavasti institutionalisoituneempi kuin kukaan vielä tällä hetkellä pystyy täysin hahmottamaan. Tällä hetkellä minun tiedossani ei ole yhtään suomalaista vallanpitäjää, joka olisi linkittynyt tähän tai johonkin vastaavaan veroparatiisikeissiin, mutta sellaisia voi tulla, ellei ilmiötä saada ja laiteta kuriin.

Olisi toivottavaa, että Suomi muuttaisi linjaansa ja ryhtyisi aktiivisiin toimiin vielä hyvällä säällä, ei poliittisen kriisin kautta, niin kuin nyt varmaankin Islannissa tullaan tekemään.

14.52 Ville Niinistö vihr: Arvoisa puhemies! On hyvä, että eduskunta saa heti tuoreeltaan tilaisuuden keskustella näitten Panama-paperien kautta julkisuuteen tulleesta laajasta vyyhdistä nimeltä veroparatiisit, verovälttely ja veronkierto. Ja juuri se kokonaisuus on tässä se, mitä pitää nähdä, ei puhua vain yksittäisistä nimistä tai henkilöistä, vaan tunnistaa se, että tämä toiminta muokkaa koko maailmantaloutta tavalla, joka tekee pitkällä aikavälillä mahdottomaksi rahoittaa hyvinvointivaltion, mahdottomaksi sen, että kansanvaltaisesti voidaan hallita omia kohtaloita eri maissa ja eri maiden parlamenteissa. Jos kaikkein varakkaimmat ihmiset maailmassa voivat aina välttää verot, joko laillisesti tai sitten tämän salaisuuden verhon avulla jo nykyään laittomasti, ja samalla ne, jotka tekevät rikollista toimintaa, voivat myös pestä rahojaan näitten veroparatiisien kautta, niin on täysin mahdo-

Pöytäkirja PTK 32/2016 vp

tonta rakentaa yhteiskuntaa, joka on tasa-arvoinen, oikeudenmukainen, jossa torjutaan köyhyyttä ja jossa — haluan korostaa — jossa markkinatalous toimii reilusti.

Meillä on Suomessa iso ongelma siinä jo, että veroparatiisien kautta toimivat suuret kansainväliset yritykset pystyvät minimoimaan verot siirtohinnoittelulla ja veroratkaisuilla niin, että he pystyvät kilpailussa voittamaan pienyritykset ja paikalliset toimijat ja myös kolmannen sektorin toimijat. Haluan sanoa, että nyt kun mietitään myös Suomessa näitä toimia, mitä tästä seuraa, niin meidän pitää tehdä niin kotimaassa kuin EU-tasolla töitä sen eteen, että julkisissa hankinnoissa voidaan EU-lainsäädäntöä muuttaa ja kotimainen lainsäädäntö soveltaa niin, että kilpailutuksissa ei tarvitse huomioida tällaisia yhtiöitä, jotka käyttävät veroparatiisiyhtiöitä. Se on jopa hyvin iso uhka koko sosiaali- ja terveydenhuollon rakenteelle, jos tällaisten toimijoiden annetaan vallata yhä enemmän alaa, koska niitten sitoutuneisuus myös sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämiseen ja ihmisten pitkäjänteiseen palvelujen turvaamiseen on heikko.

Mutta on myös muita keinoja. Tämän meidän kotimaisen kilpailutuksen lisäksi pitää miettiä, mitä Suomen hallitus voi tehdä EU-tasolla ja mitä EU-maat voivat yhdessä tehdä. Ja siinä haluan myös sanoa sen, että olen ollut tosi pettynyt siitä, että Sipilän hallitus on tähän mennessä ihan virallisissa kannoissaan jarruttanut komission tekemiä, tiedonannossa tekemiä, ehdotuksia siitä, miten voidaan puuttua veronkiertoon ja verosuunnitteluun jatkossa yhä tehokkaammin. Se ei vain riitä, että meille tulee automaattinen tiedonvaihto 2017 alussa — jota itse asiassa oikeistopuolueet europarlamentissakin yrittivät jarruttaa pitkään — koska tämä automaattinen tietojenvaihto tulee tällä hetkellä vain verottajien välille. Ne samat tiedot pitää saada myös poliisille, niitten pitää olla mahdollisimman kattavia ja automaattisia ja mahdollisimman reaaliaikaisia. Eli myös tässä tietojenvaihdossa on vielä lisää töitä ja pitää varmistaa, että kaikki maailman maat tulevat siihen mukaan.

Sen lisäksi pitää myös miettiä sitä, miten yritysten verotiedot ovat mahdollisimman avoimia, ja siinä tämä maakohtainen kirjanpito on aivan välttämätöntä. Kun päästään semmoiseen maailmaan, että jokaisen yrityksen, jokaisen ihmisen tiedot, mitä hän kussakin maassa on tienannut ja maksanut veroa, kun ne tiedot ovat viranomaisen saatavilla, niin silloin voidaan varmistaa, että tällaista epätertettä veronkiertoa, joka on jo nyt laitonta, ei voi tapahtua, ja voidaan puuttua myös verovälttelyyn. Ja nämä on yksinkertaisesti saatava kaikkiin kansainvälisiin sopimuksiin ja EU-tasolla läpi, ja tässä tämän maakohtaisen kirjanpidon aikaansaaminen on sellainen, missä Suomen hallituksen on muutettava linjaansa, koska se on myös siinä ollut aika epäileväinen.

Sen sijaan valtion enemmistöomisteisilla yrityksillä maakohtainen raportointi on jo viime hallituskauden aikana saatu aikaan — siinä ministeri Haavisto teki kovasti töitä — mutta siinäkin pitää varmistaa, että se on kattavaa ja siellä mahdolliset porsaanreiät tukitaan, koska eri yhtiöt ovat vähän eri tavoin tulkinneet sitä, mitä tämä maakohtainen raportointi on.

Avoimuutta on lisättävä myös julkisilla rekistereillä yritysten tosiasiallisista omistajista, jotta tiedetään, ketkä yrityksissä oikeasti toimivat ja ketkä ne omistavat. Ja tässä hallituksen tuore esitys hallintarekisteröinnin mahdollistamisesta suomalaisomistajille ulkomaalaisten arvopaperikeskusten kautta menee aivan väärään suuntaa. Eli puheiden ja tekojen pitää olla sopusoinnussa. Tähän mennessä hallituksen ehdotukset ovat olleet enemmän tällaisia verovälttelyä paijaavia, kuten myös se surullisen kuuluisa veroarmahduslaki, joka onneksi kaatui sen takia, että perustuslakivaliokunnassa oli jo vahva epäily siitä, että tätä ei voi edes hyväksyä.

Pöytäkirja PTK 32/2016 vp

Ja näin ollen nyt Sipilän hallitukselta toivotaan... Tässä ei ole tarkoitus nyt riidellä, mutta tämä on nyt niin kuin herätyksen paikka: ei ole mitenkään markkinatalousajattelua sallia tällaista verovälttelyä. Se on epäreilua toimintaa, se on ryöstökapitalismia, jossa maailman varallisuus keskittyy yhä enemmän harvojen käsiin ja niitten käsiin, jotka ovat kaikkein röyhkeimpiä välttelemään veroja. Ja se ei voi olla myöskään porvarillisesta maailmankuvasta se oikea tapa toimia. (Markus Mustajärvi: Eikä sosialistisesta!) — Eikä sosialistisestakaan. — Joten minä toivon, koska ne jarruttavat voimat ovat olleet nyt nykyisissä hallituspuolueissa. Niin europarlamentissa kuin kotimaassa porvaripuolueet ja perussuomalainen puolue, heidän edustajansa, ovat äänestäneet joko verovälttelyyn puuttumista vastaan tai ainakin hyvin epäsuosittavasti. Nämä kaikki tiedot löytyvät europarlamentin äänestyskäyttäytymisistä ja Suomen hallituksen linjoista, ja nyt on korkea aika herätä, että markkinatalous toimii silloin, kun kaikilla on samat reilut pelisäännöt.

Ja arvoisa puhemies, loppuun vielä se, että tämäkään ei vielä riitä, että tähän avoimuuteen päästäisiin, saadaan veroparatiisit kiinni sitä kautta, vaan meidän pitää myös puuttua siihen, että jo tämä aggressiivinen verotasojen painaminen alas, aggressiivinen verokilpailu myös EU:n sisällä, estää meitä ylläpitämästä reilua, hyvää verojärjestelmää, ja jo se luo sen paineen, että sitten verosuunnittelulla pyritään minimoimaan veroja. Ja sen takia olisi tärkeää EU:n yhteisen vapaan liikkuvuuden ja kilpailukyvyynkin kannalta, että se toimisi reilusti. Jos olisi yhteiset pelisäännöt siitä, mitkä yritysverotuksen ja pääomaverotuksen minimitasot olisivat, niin tällaisia Irlannin kaltaisia keisereitä ei synny. Irlannissa osin koko taantumakin aiheutui siitä, että heillä oli aggressiivista verokilpailua, keräsivät sinne pääomia, tuli hintakupla asuntomarkkinoille, se räjähti käsiin, sen jälkeen he jatkoivat edelleenkin aggressiivista verokilpailua, ovat saaneet talouttaan nousuun, mutta koko pohja on epävakaa pohjalla. Seuraava kriisi kun tulee, niin jälleen tämä Euroopan sisäinen rahojen jakautuminen on epätervettä tästä aggressiivisesta verokilpailusta johtuen. Eli ei se ole pitkällä välillä välttämättä edes näiden maiden oma etu, että ne kilpailevat veroilla. Mutta nyt yksi asia on selvää: tässä häviämme me, jotka pyrimme varmistamaan, että tuloerot maassa ovat kohtuullisia ja että Suomessa on tasa-arvoiset mahdollisuudet yrittää ja menestyä.

Minä itse uskon semmoiseen vapauskäsitykseen, jossa jokaisella nuorella on yhtäläinen lupaus pärjätä elämässään, ja silloin tuloerojen pitää olla kohtuullisia ja markkinatalouden pelikentän pitää olla reilua. On päivän selvää, että nykypäivänä edes Suomessa se ei ole niin johtuen verovälttelystä, harmaasta taloudesta, mutta ennen kaikkea maailmanlaajuisesti se ei ole niin, ja suunta on täysin väärä. Rikkain prosentti maailmassa omistaa tällä hetkellä jo yli puolet varallisuudesta. Esimerkiksi Yhdysvalloissa, joka on monessa asiassa ollut semmoinen kansainvälinen vertailukohta, kaikki varallisuus käytännössä, mitä he ovat viimeisen 40 vuoden aikana kasvattaneet, on keskittynyt rikkaimman kymmenyksen taskuihin, keskiluokka ei ole saanut mitään ja köyhät ovat köyhtyneet, ja vielä siitä rikkaimmasta kymmenyksestä rikkain prosentti on saanut eniten. Ja tällainen kehitys tulee, jos verojärjestelmiä ja kansainvälistä veronkiertoon puuttumista ei saada reiluksi. Rahaa kertyy harvojen käsiin, se on kapitalismia eikä markkinataloutta, ja se on torjuttava. Kysymys ei ole vain siitä, että yksittäiset ihmiset kiertävät veroja tai ovat ahneita, vaan koko järjestelmä on muutettava.

15.01 Markus Mustajärvi vas: Arvoisa puhemies! Sijoitustoimintaa hyvin tunteva Tom Lindström on blogissaan kirjoittanut, että sijoittaminen vakuutuskuoren sisällä kuten kapi-

Pöytäkirja PTK 32/2016 vp

taalisatiosopimusten ja vakuutussijoitusten kautta on olemassa ainoastaan näiden sopimusten verosuunnitteluominaisuuksien takia. Asetelma on päivänselvä, maksetaan vakuuttamisesta, ettei tarvitsisi maksaa veroja.

Jos menee tämän aiheen varsinaiseen käsittelyyn, aihetta on käsitelty niin laveasti, että tuskin pääministeri ihan näihin kaikkiin vääryyksiin on ehtinyt syyllistyä ja ei nyt ainaakaan laittomuuksiin, mutta tämä ilmoitusmenettely on siinä mielessä kyseenalainen, että se ei ole avoin vaan se jää avoimeksi. On hyvä, että esimerkiksi aikoinaan käytiin läpi ministeri Lehtomäen Talvivaara-sijoitukset ja hänen lähipiirinsä Talvivaara-sijoitukset. Talvivaara oli silloin vielä kiinnostava sijoituskohde, vaikkei taida enää sitä olla. Mutta näiden sidosten läpikäynti oli äärimmäisen tärkeä. Mutta näissä sijoitusinstrumenteissa, joissa myöskin pääministeri on mukana sijoittajana, sehän mahdollistaa sen kuoren sisäisen aktiivisen kaupan omaehtoisesti, vaikka ne ovat sen vakuutusyhtiön hallinnassa.

Näitä vakuutuspapereita ja sijoitusinstrumentteja on tehty sekä kotimaisten että ulkomaisten finanssisijoitusten ympärille. Se volyymi on aivan valtava. Kun pankki ja vakuutusyhtiöt määrätietoisesti ruokkivat tällaista kehitystä, että on mahdollisimman vaikea valvoa sijoitustoimintaa, omistuksia ja joskus hyvinkin kyseenalaisia sidoksia, niin se on vaarallinen suuntaus. Kannattaa huomata, että maakunnissa viime vuosina monesti äyrikuningas tai äyrikuningatar on ollut sote-palveluita tuottaneen yrityksen omistaja, joka on myynyt sijoituksensa hyvällä hinnalla kansainvälisille sijoittajille, eivätkä he varmaan vahingossa ole tässä valintaansa tehneet.

15.03 Jari Myllykoski vas: Arvoisa rouva puhemies! Voisi todeta alkuunsa, että nämä veroparatiisit ovat hyvinvointivaltion syöpä. Se nakertaa meitä ja aiheuttaa köyhyyttä, hallituksille eri maissa, kuten täälläkin porvarihallitukselle, leikkaustarpeita niiltä, joilla kuitenkin kaikkein vähiten on.

Panamalaisen asianajotoimiston asiakirjavuoto paljastaa kansainvälisen veronkierron ja aggressiivisen verosuunnittelun laajuuden ja monimuotoisuuden. On erittäin hyvä, että tässä salissa on tänään keskusteltu siitä, että on laitonta, mutta meillä on myös moraalitonta, kaikkien tuomitsemaa laillista veronkiertoa eli verosuunnittelua. Toivotaan, että tämän päivän keskustelu myös herättää kaikissa meissä sen tunteen, että nyt on jatkettava edellisen hallituksen linjalla ja tehostettava toimia eikä niin kuin tässä on jo lueteltu, mitä tämä hallitus on meinannut, armahduksia, hallintarekistereitä, ja vielä kerran keittiön kautta koe-tetaan tuoda sama paketti eri paperiin käärittynä.

Tämän taustalla on kuitenkin se, mikä on meidän arkipäiväämme, eli konsernitalous, jonka puijauksiin on puututtava. Esimerkiksi kilpailukyky sopimuksesta ei tule olemaan mitään hyötyä, jos vientiyritys myy tuotteensa nollakatteella ulkomaalaiselle tytäryhtiölle, maksaa konsernin lainoista ylisuuria korkoja. Vähemmän innokkaita ovat palkansaajat vientiyrityksissä, joissa meilläkin tällä hetkellä on valitettavasti juuri tätä alihinnoitteluun perustuvaa myyntiä. Myynti tapahtuu sitten toisessa maassa, ja myyntitulot lähtevät paratiisisaarten matkoille veroja karkuun.

Ei ole kestävää, että kansainväliset konsernit ja sijoituslaitokset pyrkivät näin kaikin tavoin välttelemään verojaan. Se on meiltä hyvinvointivaltiolta pois. Tarvitsemme EU:hun maakohtaisen kirjanpidon talous- ja veroraportteineen ja aukottoman automaattisen tiedonvaihdon. EU-tason toimenpiteitä odotellessa meidän tulee säätää kotimaahan julkisiin hankintoihin maakohtaisen kirjanpidon edellytys. Tällä yksinkertaisella muutoksella saisimme jo 200 miljoonan euron verohyödyn.

Pöytäkirja PTK 32/2016 vp

Tukkimalla veroparatiisien aukot parannetaan olennaisesti julkisen talouden tilannetta ja mahdollistetaan investointien työllistävää kasvua. Tämä on Suomen ja muun Euroopan talouden kohtalonkysymys. Hallituksen onkin nyt siirrettävä huomionsa leikkaussuunnitelmien teosta julkisen talouden rahoituspohjan puolustamiseen.

15.07 Laura Huhtasaari ps: Arvoisa puhemies! Varallisuus maailmassa on jakautunut todella harvojen taskuun. Suurten pankkien ja yhtiöiden johtajat kahmivat taskut täyteen huolimatta siitä, kuinka paljon vahinkoa he olisivat saaneet aikaan. Veroparatiisit mädättävät julkista taloutta. Tarvitaan kansallisia toimia veronkierron kitkemiseksi. Asia on ehdottomasti myös EU-tasoinen kysymys ja vielä laajempi kysymys. Ilman verovaroja ei ole hyvinvointivaltiota. Tässä salissa on tänään kritisoitu aggressiivista verosuunnittelua — ja aiheesta. Olisi mielenkiintoista muuten kuulla, millainen keskustelu Kreikan parlamentissa tästä asiasta on, kun siellähän rikkaat maksavat veroja jos haluavat. Mielipideilmasto alkaa nyt olla sellainen, että päättäjien tahtotila asioiden korjaamiseksi on vahvistumassa. Panaman paperit ovat nyt julkisessa keskustelussa, ja julkisuus on monessa asiassa hyvä keino saada asioita hoidettua ja saada tämänkin vauhtiin. Tärkeintä on nyt pitää tämä aihe jatkuvasti keskusteluissa ja lisätä poliitikkojen, toimittajien ja kansalaisten tietoisuutta veroparatiiseista.

15.08 Timo Harakka sd: Arvoisa puhemies! Palatakseni nyt itse asiakohtaan, Panamasta kotimaahan, minulla ei ole mitään uutta huomautettavaa pääministeri Sipilän sidonnaisuusilmoituksista — toisin sanoen aiemmin esitetty on edelleen voimassa. Mutta tässä on ehkä hedelmällistä tarkastella yleisemmin yhteiskunnan eliitin sidonnaisuuksia ja niiden julkisuutta. Panama-paljastuksethan vain korostavat sitä, että Suomen täytyy olla omistustietojen julkisuudessa maailman eturintamaa, kuten tällä hetkellä olemmekin, sillä suomalaisten omistajien tiedot suomalaisista omistuksista ovat lakisääteisesti avoimia ja tunnistettavia. Viime kädessä Suomen malli on sellainen, johon muu Eurooppa pyrkii, jotta verovälttelyyn voidaan puuttua ja voidaan huolehtia siitä, että omaisuustuloista maksetaan verot, joilla kustannetaan koulut, terveydenhuollot ja muut julkiset palvelut. Yksi syy julkisten palveluiden heikentymiseen on se, että varat, joilla julkisia palveluja tulisi rahoittaa, on salakuljetettu verottajan ulottumattomiin. Ongelma ei siis ole vain rakennusala vaan pikemminkin rahoitusala. Ongelma ei niinkään ole 6 euron pitsat vaan 600 miljoonan velkaketjut emo- ja tytäryhtiöiden välillä. Siksi onkin täysin käsittämätöntä, että hallituksen esitys arvopaperikeskusasetuksen toimeenpanosta heikentää rajusti ja ehkä kohtalokkaasti osaamisen avoimuutta ja mahdollistaa suomalaisen omistuksen siirron ulkomaisiin hallintarekistereihin. Tämä vesitys täytyy peruuttaa ja suomalainen suora malli turvata kansallisella lainsäädännöllä. On aito pelko, että jopa suurin osa suomalaisesta omistuksesta pakenee piiloon, sillä suomalainen omistus on hyvin keskittynyttä: esimerkiksi pörssiosakkeista rikkain yksi prosentti suomalaisista omistaa 77 prosenttia.

Arvoisa puhemies! Lopuksi pohdintaa perustuslaista. Sen 63 § taannee, että myös ulkomailla hallintarekisteröidyt suomalaiset osakkeet olisi yhtiökohtaisesti esitettävä ministerien sidonnaisuusilmoituksissa, mutta tämä jää oikeuskanslerin tulkinnan varaan.

15.10 Maria Tolppanen ps: Arvoisa puhemies! Hetki sitten debatissa kuultiin aika paljon siitä, että perussuomalaiset ovat EU:n tasolla äänestäneet vastaan, kun on puhuttu veronkiertoasioista. Voin avata asiaa hieman. Tilanne on kyllä sen kaltainen, että meppiem-

Pöytäkirja PTK 32/2016 vp

me Halla-ahon ja Pirkko Ruuhonen-Lernerin äänestyskäyttäytyminen lähti siitä, että verotus kuuluu ensisijaisesti jäsenvaltioille ja jäsenvaltioiden lainsäädäntöön. Se ei kuulu EU:n kompetenssiin. Eli toisin sanoen tämä liittyy juuri liittovaltiokehitykseen, ja silloin olemme liittovaltiokehityksessä kiinni.

Nyt me tiedämme sen, että esimerkiksi EY-tuomioistuimien on kieltänyt esimerkiksi konserniavustusten maksamisen jopa toiseen EU-maahan, saati sitten EU:n ulkopuolelle, Caymansaarille tai Panamaan, mutta siitä huolimatta Suomen valtiosta virtaa tälläkin hetkellä noin miljardi joka ikinen vuosi veroparatiiseihin. Tämä on täysin kiistaton tosiasia. Tälle asialle voitaisiin yhdeltä osin jotakin, ja se yksi osa on se, että me muuttaisimme lakia konserniavustuksen verotuksesta Suomessa, koska se laki meidän osaltamme on niin vanha, että se tuli voimaan ennen kuin pääomien vapaa liikkuvuus vapautui Euroopassa. Laki on auttamatta vanha, antaa yhden porsaanreiän. Näitä porsaanreikiä on myös muita lainsäädännössä. Minä en pysty sanomaan, mitä ne porsaanreiät ovat. Minä löysin tämän yhden. Minä toivon, että tässä salissa olevat ihmiset etsivät niitä porsaanreikiä ja reikä reiältä ne tukitaan, niin että voimme omalta osaltamme torpata tämän varojen siirron verottajan ulottumattomiin.

Totta kai on tärkeää, että tehdään myöskin EU-tasolla yhteistyötä, mutta tällä hetkellä, jos me luotamme siihen, että tämä yhteistyö, tämä verotusasia hoidetaan ainoastaan EU-tasolla, niin silloin me menemme EU:n selän taakse ja tässä maassa voi mellastaa niin paljon kuin sielu sietää, jos meidän oma kansallinen lainsäädäntömme antaa siihen mahdollisuuden. Sitä ei EU pysty omallaan eikä näillä toimilla, mitä siellä tehdään, torppaamaan. Tämä lähtee meidän osaltamme meidän omasta lainsäädännöstämme, ja sitä lainsäädäntöä tehdään muuten — ihan pieni sivuhuomio vain — tässä salissa, ja siihen on syytä puuttua.

15.13 Timo Harakka sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Tolppanen perusteli perussuomalaisten käyttäytymistä sillä, että verotus kuuluu kansalliseen toimivaltaan, mutta juurihan täällä salissa on todistettu monella suulla sitä, että mitään edistystä näissä kansainvälisissä rahoitussiirroissa ei tule tapahtumaan ilman EU:n lainsäädäntöä, direktiivejä ja asetuksia, jotka on pantava toimeen myös kansallisella tasolla, ja että Suomi itse asiassa laahaa jäljessä monessa asiassa, varsinkin siinä tarmossa ja tahdossa.

Jos haluamme pitää kansallisella tasolla tämän verotusvallan, niin silloin perussuomalaiset ovat enemmän osa ongelmaa kuin osa ratkaisua. Koettakaa päättää, haluatteko eurooppalaista lainsäädäntöä, joka ratkaisee eurooppalaisia ja maailmanlaajuisia ongelmia, vai haluatteko, että olemme täällä metsikössä itseksemme ihmettelemässä, mihin kaikki verorahat oikein katoavat.

15.14 Maria Tolppanen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä minä olen ehdottomasti sitä mieltä, että ensisijaisesti meidän täytyy kansallisella tasolla pystyä näitä asioita ratkaisemaan, mieluummin etukenossa. Tulkoon EU sitten perässä milloin tulee, mutta meidän pitää pystyä laittamaan meidän omat verolakimme sellaiseen kuntoon, että meiltä ei pääse virtaamaan maasta ulos sellaista rahaa, joka kuuluisi verottaa tässä maassa. Meillä on maan tapana esimerkiksi se — sanoi ei edellinen vaan sitä edellinen valtiovarainministeri — että näin voidaan tehdä, mikäli saajaosapuolella on toimipiste Suomessa, eli nakkikioski tai yksiö, ei kotipaikka vaan toimipiste. Hän perusteli asiaa maan tavalla. Minun mielestäni näissä asioissa ei voi enää olla maan tapoja. Näihin asioihin täytyy tarttua kaksin käsin kiinni, koska muussa tapauksessa miljardi ei riitä enää siihen, mitä meiltä vir-

Pöytäkirja PTK 32/2016 vp

taa ulos. Seuraavassa hetkessä virtaa jo 2 miljardia. Tämä on lumipallo, joka kasvaa mennessään.

Puhemies Maria Lohela: Takaisin puhujalistaan.

15.15 Paavo Arhinmäki vas: Arvoisa rouva puhemies! Panama-paperit todellakin toivon mukaan nyt herättävät myös hallituspuolueet. Tämä keskustelu täällä on ollut siinä mielessä hyvää, että vasemmalta oikealle kaikki ovat sanoneet, että pitää puuttua laittoon veronkiertoon, ja myös nyt on tullut viestejä siitä, että on ymmärrystä myös kokoomuksen suunnalla siitä, että pitää puuttua tähän aggressiiviseen verosuunnitteluun, joka ei sinänsä ole laitonta mutta moraalitonta, ja siinä menetämme miljoonia ja miljardeja euroja, tarvitsemme tiukempaa lainsäädäntöä. Nimittäin jos katsoo nykyisen Sipilän hallituksen track recordia tähän asti näissä asioissa, niin ei se kovin hyvä ole. Aktiivista katumista ajettiin voimalla. Aktiivinen katuminen olisi tarkoittanut sitä, että rötösherrat, ne, jotka varastavat meiltä kaikilta suomalaisilta piilottamalla omaisuutta, olisivat ilman tuomioita voineet ilmoittautua. Tämä olisi tullut sattumalta juuri voimaan ennen kuin tietojenvaihto olisi laajentunut niin, että nämä olisi voinut paljastaa muutenkin. Olisi mahdollisesti kaverit pelastettu tällä aktiivisella katumisella siitä, että tämän aktiivisen tiedonvaihdon kautta ne olisivat tulleet ilmi. Mutta ei aktiivinen tiedonvaihto yksin, vaikka se on nostettu täällä esille, ratkaise näitä ongelmia. Siinä on myös hyvin paljon porsaanreikiä.

No, ajatellaan sitten arvopaperikeskusasetusta. Härkäpäisesti hallitus ja erityisesti valtiovarainministeri Stubb ajoi hallintarekisteriä, meni EU:n selän taakse, perusteli, että EU sitä vaati, vaikka nimenomaan edellisessä tai siis sitä edellisessä Kataisen hallituksessa voimakkaasti nykyinen punavihreä oppositio piti huolta siitä, että Suomi neuvotteli EU:n arvopaperikeskusasetukseen itselleen poikkeussäännön, joka mahdollistaa suoran omistuksen vaatimisen suomalaisilta sijoittajilta myös tulevaisuudessa. Silloin ministeri Stubb väitti toisin, väitti, että EU pakottaa hallintarekisteriin. On hyvä, että hän viime viikolla myönsi, että puhui silloin muunneltua totuutta näin väittäessään, että tällaista vaatimusta EU:lta ei ole. Mutta on hämmästyttävää, että kyökin kautta, keittiön kautta sivuovesta, ollaan mahdollistamassa nyt arvopaperikeskusasetuslainsäädännössä hallintarekisteröintiä. Tämä asia pitää eduskunnassa talousvaliokunnassa korjata. Se on ensimmäinen kohta, jossa mitataan, onko näillä puheilla, mitä täällä salissa on pidetty, todellista merkitystä sen suhteen, miten toimitaan aggressiivista verovälttelyä, veronkiertoa vastaan.

Arvoisa rouva puhemies! Täällä on nostettu esille se, että perussuomalaisten europarlamentaarikot sekä Jussi Halla-aho että Pirkko Ruohonen-Lerner äänestivät sitä vastaan, että laitetaan kuriin tätä yritysten toimintaa, jossa ne siirtelevät voittojaan matalamman verotuksen maihin. Nyt tässä kuultiin, että se johtuu siitä, että suhtaudutaan kriittisesti siihen, että EU sääntelisi näitä asioita. Mutta, hyvät ystävät, hyvät perussuomalaiset, minä kerron teille, että pankit ylittävät rajat, pääomat ylittävät rajat, yritykset ylittävät rajat, halusimme tai emme, joten kyllä me tarvitsemme silloin rajat ylittävää lainsäädäntöä ja kontrollia. Nämä Panama-paperit nimenomaan kertovat siitä, miten julmaa, miten härskiä tämä toiminta on, jossa rahoja, pääomia piilotellaan, omistuksia piilotellaan, veroja kierretään. Näihin ei yksittäinen maa yksin pysty puuttumaan, vaan siihen tarvitaan yhteistä toimintaa. Tulkaa nyt sieltä bunkkerista kypärät päässä pois ja nähkää, mikä on maailmassa tilanne. Jos te haluatte huolehtia suomalaisesta hyvinvointivalttiosta, teidän pitää tukea niitä keinoja, joilla näihin puututaan.

Pöytäkirja PTK 32/2016 vp

Arvoisa rouva puhemies! Paljon on puhuttu 1 prosentista, puhuttu ensin Wall Streetillä Occupy Wall Street -liikkeessä. Tällä hetkellä Yhdysvaltain presidentin vaalikampanjassa demokraattien presidenttiehdokas Bernie Sanders puhuu tästä ongelmasta. Pääomat, omistus, rahat keskittyvät hyvin pienelle joukolle, ja suurin osa ihmisistä kärsii tästä Suomessa mutta ennen muuta kehittyvissä maissa, ennen muuta köyhissä maissa. Jos ma haluamme huolehtia siitä, että maailmassa on rauhaa, maailmassa on elinmahdollisuuksia tulevaisuudessa, niin meidän pitää myös globaalista näkökulmasta puuttua tähän toimintaan.

Arvoisa rouva puhemies! Tämä keskustelu olkoon lähtölaukaus aivan uudentalaiselle politiikalle hallituksessa. Nyt meidän odotuksemme ovat suuret siitä, että tuodaan myös kotimaiseen lainsäädäntöön liittyviä toimia, joilla pannaan veronkiertoa, veroparatiisien käyttöä, aggressiivista verosuunnittelua kuriin, mutta myös otetaan aivan uusi asenne ja asento EU-tasolla, ei jarruteta, ei hidasteta hankkeita, niin kuin Suomen hallitus on tähän asti tehnyt, vaan ollaan eturintamassa tässä.

Nostan yhden esimerkin: finanssimarkkinaverot, sitä ajoimme viime kaudella. Hallituksen sisällä siitä äänestettiin. Vasemmistoliitto, sosialidemokraatit ja vihreät kannattivat, että Suomi lähtee tätä valmistelemaan. Hallituksessa kokoomus, kristilliset ja RKP vastustivat silloin sitä ja oppositiossa sekä keskusta että perussuomalaiset vastustivat sitä, että Suomi lähtee mukaan valmistelemaan finanssimarkkinaverot siihen joukkoon, joka sai EU-komissiolta luvan valmistella tätä. Tämä on yksi asia, jossa Suomen pitää ottaa uusi ote. Lähdetään mukaan valmistelemaan finanssimarkkinaverot. Tehdään siitä sellainen, että se on hyvä Euroopalle, se on hyvä Suomelle. Sillä pystytään puuttumaan näihin rahavirtoihin, joita valuu veroparatiiseihin. Sillä saadaan ne näkyviksi, saadaan näkyväksi se, missä omistukset ovat.

Lopuksi sanon: Tämä on iso asia demokratian ja yhteiskunnan avoimuuden kannalta. Panama-papereissa näkyy se valitettava lista kansainvälisistä päättäjistä. Jopa Pohjoismaista, Islannista pääministeri ja kaksi muuta ministeriä käyttävät hyväkseen veroparatiiseja. Tämä kertoo siitä, että asia ei ole sellainen, joka on jossain kaukana, vaan se on myös täällä meidän eduskunnassamme tai meidän lähellämme, ja siksi tähän pitää puuttua.

15.23 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täytyy sen veran edustaja Arhinmäelle vastata, kun hän sanoi, että hallituksessa vastustettiin. Niin vastustettiin, koska se malli, mitä EU on esittänyt, on kaatumassa tällä hetkellä omaan mahdolltomuuteensa. Tiedätte sen varmaankin ihan hyvin, että siellä on ollut maita, jotka ovat halunneet tätä hanketta viedä eteenpäin, muistaakseni 11 vai 12 maatako sitä lähti sitten loppujen lopuksi viemään. Tällä hetkellä on jo nähty, että kun siitä tehtiin niin vesitetty malli kuin tehtiin, niin byrokratia sen rahan keräämisessä tulee olemaan suurempi kuin tuotot, joita on siltä odotettu. Tätähän me juuri sanoimme, että kun ei saada maailmanlaajuisesti kattavaa järjestelmää, niin ei kannata lähteä tekemään sellaista järjestelmää, mistä on enemmän haittaa kuin hyötyä. Siinä mielessä on ihan hyvä, että tällaista torsoa järjestelmää nyt ei edes yritetä viedä eteenpäin. Ei pidä ostaa hyvää omaatuntoa sellaisilla keinoilla, jotka eivät oikeasti ole tehokkaita. Siinä mielessä kyllä ihan mielelläni edustaja Arhinmäen kanssa olen viemässä esimerkiksi faktalainsäädäntöä eteenpäin ja sitä, että meillä saadaan vaikkapa yritysten erilaista raportointia, ja myöskin sitä, millä tavalla yrityksen tuotot eri maissa jaetaan verotettavaksi. Nämä ovat erittäin tärkeitä hankkeita, ja tarvitsemme kansainvälistä yhteistyötä, siitä olen samaa mieltä.

Pöytäkirja PTK 32/2016 vp

15.24 Paavo Arhinmäki vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olin itse silloin hallituksessa, kun hallitus äänesti tästä ja päätti. Kysymys oli siitä, lähteekö Suomi siihen joukkoon, joka valmistelee finanssimarkkinaveroa ja sitä mallia. Kysymys oli siitä, lähdetäänkö mukaan valmistelevaan mahdollisimman hyvää mallia. Silloin valitettavasti vastustivat sekä silloin oppositiossa olleet keskusta ja perussuomalaiset että kristilliset, RKP ja kokoomus. Minusta tämä on oleellinen kysymys. Meidän pitää avoimesti ja aktiivisesti osallistua valmisteluun. Jos lopputulos on torso, eihän kenenkään kannata sellaista hyväksyä, mutta jos me emme edes osallistu ja yritä saada sitä aikaan, niin miten me voimme estää sitä, että jostain esityksestä tulisi torso?

Ei ole ajateltukaan, että finanssimarkkinaverolla merkittäviä tuloja kerättäisiin, mutta se siinä on oleellista, että siinä tulevat nämä liikkuvat tulovirrat näkyviin ja omistus avoimemmaksi. Nämä Panama-paperit osoittavat, miten tärkeätä on avoin omistus ja että nähdään, miten tulovirrat liikkuvat finanssikapitalismissa.

15.26 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Todellakin tässä valmistelussa oli jo pohjana se, että Euroopan parlamentissa oli tehty niin sanottuja oma-aloiteraportteja siitä, minkä tyypisesti tätä mallia voitaisiin lähteä viemään eteenpäin. Kun niitä malleja oli jo pöydällä olemassa, niin jo siinä vaiheessa oli se neuvo, että ei tämän tyypiseen kannata lähteä mukaan. Tämä ei tule olemaan sellainen malli, mitä on järkevää lähteä valmistelevaan, tämä ei tule varmasti ratkaisemaan tätä ongelmaa, tämä on juuri sellainen niin sanottu hyvän omantunnon hakemisen toimenpide, jolla ei oikeasti ole minkään maailman merkitystä. Tämä itse asiassa lisää byrokratiaa ja saattaa jopa olla sellainen este, että niitä oikeasti tärkeitä keinoja ei lähdetä viemään. Sen sijaan esimerkiksi tässä yhteisessä yhtiöveropohjassa, josta parlamentti myöskin antoi oma-aloitemietinnön, oli jo potkua. Vaikka itsekkin kiivaasti olen sitä mieltä, että verotusasiat kuuluvat ehdottomasti kansallisvaltioihin, niin jos me emme pysty tämän tyypistä yhteistyöjärjestelmää luomaan, niin emmehän me pysty millään tavalla vartioimaan omia verovarojamme. Tämän tyypistä järjestelmää kyllä lämpimästi kannatan, ja äänestin sen puolesta parlamentissa.

Puhemies Maria Lohela: Sitten jatketaan listaa.

15.27 Tarja Filatov sd: Arvoisa puhemies! Pyysin puheenvuoron edustaja Tolppasen puheenvuoron tiimoilta, mutta koska en silloin saanut vastauspuheenvuoroa, niin nyt lyhyesti siihen.

Oleellista ei ole se, millä tasolla me etsimme näitä vastauksia. Oleellista on se, että me etsimme kaikilla tasoilla näitä vastauksia. Me etsimme niitä täällä Suomessa, ja silloin lainsäädäntö on meidän omissa käsissämme. Me teemme tätä työtä aktiivisesti Eurooppa-tasolla, ja esimerkiksi kun komissio on tammikuussa antanut veronkierron vastaisen toimenpidepaketin, niin pitää miettiä, onko se riittävä, mitkä asiat siinä ovat hyviä ja miten siitä voitaisiin tehdä vielä parempi. Näin on muuten hallitus omassa EU-vaikuttavuusstrategiasansa linjannut, että me teemme tätä työtä Eurooppa-tasolla. Siinä mielessä perussuomalaisten logiikka on aika outo, kun he sanovat, että EU-tasolla ei pitäisi tehdä töitä, vaan se kuuluu pelkästään kansalliseen järjestelmäämme. Lisäksi myös hallituksen linjauksissa on lähdetty siitä, että edes EU-taso ei riitä, vaan pitää päästä sitä laajemmille toimille, ja oleel-

Pöytäkirja PTK 32/2016 vp

lista on se, että me löytäisimme koko maailmassa niitä välineitä, joilla veronkiertoa ja tämmöistä epäeettistä verosuunnittelua saadaan kuriin, koska raha ei tunne rajoja.

15.28 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Olen hieman hämmentyneenä seurannut keskustelua, kun kuitenkin aiheena pitäisi olla valtioneuvoston jäsenen sidonnaisuuksista tehtävä ilmoitus koskien pääministeri Sipilää. Hyvä tietenkin, että asioista käydään näin monipuolista keskustelua, ja ymmärrän senkin, että näin Panama-paperien ilmestymispäivänä tämä on erittäin hyvä, että käymme läpi harmaan talouden torjuntaa. Siinä mielessä tämä Panama-tapaus oli erittäin hyvä, todella hyvä, että se hän luo myös näille vielä jäljellä oleville veroparatiiseille sen pelon, että jostakin ne paperit heidänkin osaltaan tulevat julkisuuteen ja pääsemme jonain päivänä irti näistä veroparatiiseista ja muistakin tällaisista järjestelmistä, joissa veroa pyritään kiertämään ja yhteiskunnalliset velvoitteet ohittamaan.

Mutta todellakin tässä pääministeri Sipilän ilmoituksesta on kysymys, eli aihe on toki hieman poikennut, mutta, arvoisa rouva puhemies, lopuksi haluan sanoa sen, että tämä keskustelu osoittaa, että olemme kuitenkin pitkässä juoksussa Suomessakin ja Euroopan unionissa ja koko maailmassa oikealla tiellä, että kahlitsemme tällaisia erittäin haitallisia ilmiöitä, kuten veronkiertoa ja veroparatiiseja. On aivan oikein, että keskustelimme näistä nyt, mutta toivoisin kuitenkin, että nyt muistamme sitten jatkossa, kun näitä uusia asioita käsittelemme tässä talossa, että Suomi on hyvä maa, täällä on lait ja asetukset kunnossa, ja meidän tulee kantaa vastuamme ja viedä tätä tietämystä Euroopan unioniin ja sitä kautta saada näitä systeemejä yhä paremmaksi.

15.30 Touko Aalto vihr: Arvoisa rouva puhemies! Myös minun tarkoitukseni oli ottaa puheenvuoro tuohon edustaja Tolppasen puheenvuoroon. Mutta kun salissa on kuitenkin useita perussuomalaisten jäseniä, niin te muut voitte korvata ja paikata edustaja Tolppasta vastaamalla kysymyksiini.

Miten perussuomalaiset kansallisella lainsäädännöllä aikovat laittaa kansainväliset veroparatiisit kiinni? Miten perussuomalaiset aikovat estää kansallisesti kansainvälisen veronkierron? Se ei ole suoranaisesti mahdollista, koska rajat ylittävät ongelmat vaativat rajat ylittävää yhteistyötä. Ja jos perussuomalaiset tahtovat laittaa rötösherrat kuriin ja estää suomalaisten veroeurojen vuotamisen veroparatiiseihin, on pakko tehdä yhteistyötä. "Ei" EU:lle, "ei" yhteistyölle tarkoittaa valitettavasti sitä, että se on "kyllä" suomalaisten veroeurojen katoamiselle. Tämän viestin voisi viedä sinne perussuomalaisten euroedustajille.

Mutta se, mitä te voitte tehdä täällä ihan Suomen hallituksessa hallituspuolueena ja eduskunnassa äänestää, kun tämä arvo-osuusjärjestelmä tulee käsittelyyn: te voitte vaatia, että Suomi käyttää kansalliseen lainsäädäntöön kuuluvaa oikeutta ja estää omistusten piilottamisen, estää verovälttelyn puolustamalla suomalaista arvo-osuusjärjestelmää nykyisellä tavalla. Ja estäkää hallintarekisteröinti sekä Suomessa että ulkomailla. Teillä on siihen kansan mandaatti. Laittakaa rötösherrat kuriin ja puolustakaa suomalaisia veroeuroja. Mitä tahdotte tehdä? Kertokaa minulle.

15.31 Laura Huhtasaari ps: Arvoisa puhemies! Täällä on ihan selkeästi edustaja Arhinmäki tämmöinen meppivahti, joka otti nyt kovasti kantaa perussuomalaisten äänestyskäytännönsä, ja sitten myös edustaja Filatov otti kantaa ja kysyi, olemmeko me nyt veronkiertoa vastaan vai emme. Kyllä olemme. Perussuomalaiset ovat veronkiertoa vastaan kan-

Pöytäkirja PTK 32/2016 vp

sallisella tasolla, kansainvälisellä tasolla ja tietenkin EU-tasolla. Siinähan on erityisen tärkeää (Touko Aallon välihuuto) tehdä yhteistyötä. Ja se, mikä tässä on: me tuemme hyviä kansallisia esityksiä, me tuemme hyviä EU-esityksiä — jos ne ovat toimivia. Mutta jos osoittautuu, että ne ovat torsoja, niin on hyvä siinä vaiheessa sanoa, että emme ole tämän takana, haluamme vielä parempaa politiikkaa.

On päivänselvä asia, että veroparatiisien ja kansainvälisen veronkierron kitkeminen ei ole helppo tehtävä, ja sen takia pitää koko ajan kehittää niitä parhaita ratkaisuja. Ja niihin me tulemme mukaan. (Touko Aalto: Miten hallintarekisteri?) — Ei se ole perussuomalaisen juttu. (Välihuutoja)

15.32 Jari Myllykoski vas: Arvoisa rouva puhemies! Pikkuisen kyllä nyt hämmästyn naapurikunnan kansanedustajan Huhtasaaren näkemyksestä siitä, että jos ei saada parasta aikaiseksi, niin ei oteta sitä vähemmän parasta. Että kun minun mielestäni jokainen edistysaskel, mitä pystytään tällä sektorilla ottamaan, että meillä pystytään puuttumaan tähän moraalittomaan, aktiiviseen ja ärhäkkään verosuunnitteluun, joka on laillista, mutta myös sitten näihin laittomiin — jokainen askel — on aina eteenpäin ja tukee suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan rahoitusmahdollisuutta, niin toivon kyllä totisesti, että edustaja Huhtasaari ei tarkoittanut sitä, että jos ei saada täydellistä napakymppiä, niin ysi ei kelpaa.

15.33 Laura Huhtasaari ps: Arvoisa puhemies! Niistä Panaman-papereista ei löytynyt yhtään perussuomalaisten nimiä, mutta monien muiden nimiä kyllä on löytynyt. Kysymys on siis siitä, että aukotonta järjestelmää ei ole, mutta jos se järjestelmä on siis niin huono, että sillä ei saada mitään toivottuja ratkaisuja aikaiseksi, niin silloin se kannattaa kaataa, kun sen suunnitelman täytyy olla edes kohtuullinen.

15.34 Touko Aalto vihr: Arvoisa rouva puhemies! Viimeisenä kysymyksenä esitän: Mitä perussuomalaiset hallituksessa ovat mieltä hallintarekisteristä? Se on myös teidän juttunne, te olette hallituspuolue. Myös te olette hallituksen esityksen takana, ja eduskunnassa te äänestätte. Aiotteko te estää verovälttelyn? Aiotteko te estää tämän verovuodon? Aiotteko te puolustaa suomalaista lainsäädäntöä? Valtiovarainministeri Stubb sanoi viime viikon torstaina, että kansallisella lainsäädännöllä voidaan estää hallintarekisteröinti myös ulkomailla, jos niin tahdotaan. Tahdotteko te?

Keskustelu päättyi.

Asian käsittely päättyi.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi ulkomaalaislain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 32/2016 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Maria Lohela: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja hallintovaliokunnan on annettava lausunto.

Keskustelu

15.35 Olli-Poika Parviainen vihr: Arvoisa rouva puhemies! Hallitus esittää useita keinoja, joiden julkilausuttuina tavoitteina on nopeuttaa turvapaikkaprosesseihin liittyvää hallintoa. Tavoite tehostaa turvapaikkahakemusten käsittelyä ja muun muassa oikeusavun käyttöä on sinänsä kannatettava. Osa hallituksen ehdotuksista onkin järkeviä. Valitettavasti osaan esityksistä liittyy jälleen, tälläkin kertaa myös merkittäviä ongelmia ja riskejä. Esitys on ihmisoikeuksien ja yksilöllisen oikeussuojan kannalta erittäin herkällä alueella. On syytä edetä tarkasti ja harkiten. On hyvä, että asiaa käsitellään laveasti hallinto-, laki- ja perustuslakivaliokunnissa. Näissä valiokunnissa saadaan käsiteltyä asiaan liittyvät eri näkökulmat, kuten turvapaikkaprosessien nopeutuminen, perusoikeuksien toteutuminen ja oikeusistuinten jutturuuhkan helpottuminen. Esitystä ovat luonnosvaiheessa kritisoineet muun muassa korkein hallinto-oikeus, oikeuskansleri, Asianajajaliitto, YK:n pakolaisjärjestö UNHCR, yhdenvertaisuusvaltuutettu, Amnesty ja Pakolaisneuvonta. Lausuntojen perusteella esitykseen tehtiin vain muutama pienehkö, joskin sinänsä hyvä, muutos.

Arvoisa puhemies! Suomeen kohdistunut turvapaikanhakijoiden suuri määrä koettelee hallintoamme ja ruuhkauttaa myös turvapaikkapäätösten käsittelyä. Tilanne myös aiheuttaa yhteiskunnalle kustannuksia, joita emme ole ennakoineet tai tänne tilanneet. Oikeusturvaan liittyvät taloudelliset kustannukset eivät kuitenkaan ole niin suuria, että perusoikeuksista tinkimällä ratkaistaisiin julkisen talouden haasteita. Sen sijaan inhimilliset kustannukset voivat olla merkittäviä. Osa esityksessä ehdotetuista keinoista on myös sellaisia, ettei ole ollenkaan varmaa, tuovatko ne lopulta säästöjä. On mahdollista, että ne päinvastoin lisäävät yhteiskunnan kustannuksia. Esimerkiksi turvapaikkapuhuttelun oikeusavun rajoittaminen voi lisätä ja vaikeuttaa työtä tuomioistuimissa ja pidentää käsittelyaikoja.

Turvapaikkajärjestelmä ylipäättään toimii kokonaisuutena parhaimmin silloin, kun hakijan tilanne saadaan selvitettyä jo varhaisessa vaiheessa kattavasti. Hallituksen esityksessä järjestelmän painopiste siirtyisi tuomioistuin käsittelyn suuntaan. Tämä ei välttämättä tuota lainkaan säästöjä, vaan valitukset ja paloittain matkan varrella täydentyvät käsittelyt lisääntyvät ja tehokkuus vähenee. Lisäksi hallituksen esitys on muotoiltu siten, että alalla pitkään toimineet, kokeneet ja osaavat asianajajat eivät todennäköisesti voisi jatkossa avustaa turvapaikkatutkimnan aikana. Oikeusavustajien kelpoisuusehtojen kehittäminen on monesta syystä sinänsä kannatettavaa, mutta käytännössä juuri tämän mallinen muutos voi johtaa siihen, että erityisasiantuntemus heikkenee, eikä siihen, että epäeettisten tahojen toiminta alalla vähenisi. Myös heikentyvä asiantuntemus voi aiheuttaa sekä inhimillisiä ongelmia että tarpeetonta prosessien pitenemistä.

Arvoisa puhemies! Kansainvälistä suojelua hakevilla oikeussuojan tarve on korostuneen kipeä ja vaativa. Turvapaikkamenettelyssä on kyse perustavanlaatuisen ihmisoikeuksien arvioinnista, esimerkiksi siitä harkinnasta, onko ihmisen henki uhattuna, jos hänet palautetaan lähtömaahansa. Turvapaikkajärjestelmää käytetään valitettavasti hyödyksi myös tilanteissa, joissa henkilö itse on tietoinen siitä, että asiallista perustetta turvapaikkaan ei ole. Itse en pidä sellaista käytöstä moraalisesti hyväksyttävänä, jo sen vuoksi, että se vie resursseja aidosti hädänalaisten auttamisesta. Joidenkin ihmisten tuomittava käytös ei kuitenkaan saa tarkoittaa kaikkien hakijoiden oikeusturvan ja ihmisoikeuksien systemaattista heikentämistä. Ihmisoikeudet ja oikeusvaltioperiaate on turvattava kaikissa tilanteissa, myös esimerkiksi säilöönoton yhteydessä. Nyt esitys liikkuu paikoin harmaalla alueella. Myös esimerkiksi tuomioistuinten oikeudesta käyttää ulkomaalaisrekisteriä pitäi-

Pöytäkirja PTK 32/2016 vp

si säättää lopullisessa laissa tarkemmin. Esitys siis vaatii vielä muokkaamista monilta osin, jotta se vastaisi sille asetettuihin tavoitteisiin.

Arvoisa rouva puhemies! Kun liikutaan näin herkällä alueella, olisi lakiesityksen lopullisen käsittelyn yhteydessä syytä sitoutua arvioimaan muutosten vaikutuksia tehtyihin päätöksiin, oikeusavun saatavuuteen, turvapaikka-asioita hoitavien avustajien asiantuntemukseen ja turvapaikkaa hakevien perusoikeuksien toteutumiseen.

15.39 Antti Kurvinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Erittäin hyvä ja ansiokas puheenvuoro edustaja Parviaiselta, mutta lähden nyt liikkeelle siitä, että en missään nimessä näe tuota samaa huolta, että oikeusapua ei enää turvapaikkapuhutteluun saisi. Juuri juttelin yhden asioita hoitaneen juristin kanssa, ja hän sanoi, että tämä esitys on aivan hyvä.

Puhemies! Tällä esityksellä pyritään keventämään ja nopeuttamaan turvapaikkaprosessien käsittelyä, ja se on varmasti sekä suomalaisen yhteiskunnan että turvapaikanhakijan etu. Pidän myös erittäin tärkeänä sitä, että jatkossa ei voi enää olla näitä koijareita ja puoskarijuristeja hoitamassa turvapaikanhakijoitten asioita vaan siellä on ammattilakimiehet.

Puhemies! Minusta on erittäin huomionarvoista huomata tästä esityksestä, että näinkin vaikeaa asiaa kuin pitkät turvapaikkaprosessit voidaan oikeusvaltion tavoin fiksusti hoitaa. Meidän ei tarvitse tehdä barbaarimaan ratkaisuja, vaan demokratiassa ja oikeusvaltiossakin voidaan oikeusprosesseja saada tehokkaammaksi.

Puhemies Maria Lohela: Ja sitten puhujalistalla edustaja Aalto.

15.41 Touko Aalto vihr: Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitystä lukiessa herää kysymys, onko lakiesityksen tarkoituksena vain kiristää ulkomaalaislainsäädäntöä ja vaikeuttaa eniten apua tarvitsevien ihmisten asemaa, jotta hallitus voi sanoa, että ulkomaalaispolitiikkaa on kiristetty. Olemmeko todella oikeusvaltiona siinä pisteessä, että ihmisoikeuksien polkeminen on jokin sulka hallituksen hatussa?

Arvoisa rouva puhemies! Miten esimerkiksi se, että rajoitetaan turvapaikanhakijoiden oikeutta maksuttomaan oikeusapuun, auttaa Suomea? Eikö turvapaikanhakijoiden oikeusturvan tietoinen heikentäminen aiheuta vain lisää ongelmia? Minua kiinnostaa myös tietää, miten hallitus suhtautuu esityksen lausuntokierroksella saamaan laajaan kritiikkiin, sisältöjen ohessa myös lainsäädännön valmistelua koskeviin moitteisiin. Esitystä on kritisoitu laajasti, ja se on heikosti valmisteltu. Lausuntopalaute on pitkälti sivuutettu, ja esityksestä puuttuu kunnollinen lainmuutostarpeen, vaihtoehtoisten ratkaisujen ja vaikutusten arviointi, vaikka kyse on erityisen haavoittuvan ryhmän oikeusturvan merkittävästä heikennyksestä.

Arvoisa rouva puhemies! Myös vihreiden mielestä turvapaikkahakemusten käsittelyn nopeuttaminen ja oikeusavun tehostaminen ovat tavoitteena kannatettavia. Tästä ei ole epäselvyyttä, mutta epäselvyyttä on kuitenkin siitä, miksi hallituksen tavoitteena on vaarantaa vakavasti kansainvälistä suojelua hakevien ihmisten oikeusturvaa ja heikentää ihmisoikeuksien toteutumista. Ja miksi hallitus tahtoo hankaloittaa turvapaikkapuhuttelun oikeusapua rajoittamalla sitä ja lisätä työtä tuomioistuimissa? Tämähän johtaa siihen, että turvapaikkahakemusten käsittely ei nopeudu, vaan päinvastoin ne pitkittyvät ja kustannukset kasvavat.

Pöytäkirja PTK 32/2016 vp

Lisäksi on sanottava, että ymmärrän kyllä toiminnan tehostamistarpeet ja kustannusten hillitsemisen tavoitteen, mutta eikö oikeusvaltiossa nämä pyrkimykset tulisi suhteuttaa yksilön aitoihin oikeussuojatarpeisiin? Esitys sivuuttaa ehkä keskeisimmän oikeusturva-ongelman, eli sen, että erityisen haavoittuvassa tilanteessa olevia, kuten kidutettuja tai ihmiskaupan uhreja, tai painavia humanitaarisia syitä, kuten lapsen etua, ei tunnisteta, ja päinvastoin: esitys uhkaa lisätä riskiä palautuskieltojen loukkaamiseen. Onko hallitus tullut ajatelleeksi sitä, että heikennykset muutoksenhaussa, tuomioistuimissa, johtavat siihen, että hakijat eivät ehdi löytää pätevää avustajaa eivätkä hankkia tarvittavia dokumentteja ajoissa? Tämä puolestaan heikentää koko järjestelmän kokonaistehokkuutta.

Arvoisa rouva puhemies! Tuntuu, että valmistelijat joko eivät tunne tai halua tutustua turvapaikkaprosessiin ja sen todellisuuteen. Lainmuutoksella ollaan luomassa suomalaiselle yhteiskunnalle vierasta ja eriarvoistavaa oikeussuojajärjestelmää, ja esitys vaarantaa vakavalla tavalla haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten oikeusturvan.

Näin ollen esitys pitää ensisijaisesti hylätä ja palauttaa valmisteluun, toissijaisesti saada perustuslakivaliokuntaan, hallintovaliokuntaan ja lakivaliokuntaan arvioitavaksi. Jos nämä esityksen sisältämät muutokset päätetään kuitenkin härkämäisesti viedä eteenpäin, on oikeusministeriön sitouduttava arvioimaan muutosten ihmisoikeusvaikutuksia ja arvioitava erityisesti päätösten laatua, oikeusavun saatavuutta ja turvapaikka-asioita hoitavien avustajien asiantuntemusta.

15.45 Antti Kurvinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! En tiedä, kuinka tarkasti edustaja Aalto on nyt perehtynyt tähän esitykseen, mutta hän puhui todella sydäntä lämmittävästi ja minustakin aivan oikein kaikista haavoittuvimmista asemassa olevista turvapaikanhakijoista. Siellä lakiesityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa nimenomaan, siis nimenomaisesti, edustaja Aalto, todetaan se, että jos on alaikäinen turvapaikanhakija, jos on kidutettu, jos on muuten haavoittuvassa asemassa, voi saada edelleen oikeusapua myös siinä turvapaikkatutkinta- ja kuulemisprosessissa, mutta terveet, nuoret, raa-vaat miehet eivät sitä sitten enää välttämättä saisi. Tämä tarkennus.

15.46 Touko Aalto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kysyn: onko edustaja Kurvinen lukenut kaikki nämä lausunnot, mitä tähän esitykseen on annettu, missä on hyvin yksityiskohtaisesti kuvattu myös nämä ongelmat, mitkä tähän esitykseen liittyvät? Näistä lausunnoista pitkälti kumpuavat myös ne huolenaiheet, mitkä tahdon tuoda tässä suuressa salissa myös edustajien tietoisuuteen.

15.46 Antti Kurvinen kesk (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Poliitikassa aina riipaus rehellisyyttäkin on hyväksi: en ole ihan kaikkia lausuntoja, edustaja Aalto, lukenut, minä voin jopa myöntää sen täällä. Mutta ymmärrän sen huolen, ja huolenaihetta tässä on, esimerkiksi se, että on erilaisia muutoksenhakuajoja.

Mutta samaan aikaan, kuten jo sanoin aiemmassa vastauspuheenvuorossani, sekä turvapaikanhakijoiden että suomalaisen yhteiskunnan etu on se, että Suomeen jäävät pääsevät mahdollisimman nopeasti kotouttamistoimien piiriin, kaikista heikoimmassa asemassa olevia autetaan ja heidät, jotka ovat enemmän siirtolaisia tai tämmöisiä seikkailijoita tai retkeilijöitä, palautetaan ystävällisesti mutta erittäin määrätietoisesti mahdollisimman nopeasti.

Pöytäkirja PTK 32/2016 vp

Ja tämäntyyppisiäkin esityksiä tarvitaan, ja minusta tämä on varsin taitavasti laadittu: täyttää meidän ihmisoikeusvelvoitteet, vaikka linja kiristyy.

15.47 Anna-Maja Henriksson r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täytyy kyllä hämmästellä tätä edustaja Kurvisen asennetta tässä asiassa. Nimittäin kyse on siitä, että mistä voi tietää alkuvaiheessa, että ihminen on sellaisessa tilanteessa, että hän tarvitsee sitä apua, kun hän ei pysty puhumaan sitä kieltä, mitä me täällä puhumme, ja kun hänellä ei ole avustajaa, joten kuka ja miten sen oikeusavun tarpeen ratkaisee. Ja se on, edustaja Kurvinen, tässä esityksessä täysin auki. Ja mielestäni on surullista, että hallitus tulee tänne eduskuntaan sellaisen esityksen kanssa, joka heikentää heikoimmassa asemassa olevien ihmisten tarvetta ja heikentää heidän mahdollisuuttaan saada apua. Ja on pöyristyttävää kuulla, että luullaan, että tämä tulee toimimaan. Eihän ulkonäön perusteella voi päättää, onko tämä henkilö nyt avustajan tarpeessa vai ei, eikä myöskään iän perusteella.

15.48 Mikaela Nylander r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minun mielestäni on todellakin hämmästyttävää, että edustaja Kurvinen täällä puolustaa sellaista oikeusjärjestelmää, missä luodaan ikään kuin kahta eri kastia, (Touko Aalto: Kastijako!) — joo, kahtiajako ja kastijako ja sen sellaista — että en ymmärrä, miten hallitus voi puolustaa tällaista. On ihmisoikeuksia, jotka ovat yleisluontoisia — universella rättigheter, som gäller alla. Ja minun mielestäni me olemme todella, todella vaarallisella tiellä tässä yhteiskunnassa, jos luomme tällaista järjestelmää, että tietyillä ihmisillä on tietty oikeussuojat ja tietyt oikeudet mutta toisilla ei. Tämä on todella vaarallinen tie.

15.49 Antti Kurvinen kesk (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Täällä käytetään dramaattisia puheenvuoroja, (Välihuutoja RKP:n ryhmästä) ja totean nyt RKP:n, SFP:n riksdagsledamoteille sen asian, että tälläkään hetkellä oikeusapua ei saa kaikkiin oikeusriitoihinsa. Esimerkiksi yksityisoikeudellisissa riidoissa aina — jos ne eivät ole menneet jo oikeudenkäynniksi, eivät ole ihan realisoituneet niin pitkälle, että siitä tulisi pääkäsitteily käräjäoikeuteen — ei saa oikeusapua, että sen verran haluan dramatiikkaa tässä asiassa vähentää.

Edustaja Henrikssonille totean sen, että olen keskustellut näitä asioita hoitaneitten juristien kanssa, ja näkemykset eroavat, mutta viimeksi perjantaina minulle soitti yksi kollega, ja hän totesi, että se ei ole juristin paikka — normaalista turvapaikkakuulemisesta, jos siellä ei ole mitään tällaisista erityistä tilannetta, että henkilö jostakin tällaisesta hädänalaisesta, haavoittuvasta asemasta johtuen ei pysty kertomaan sitä tilannetta, eräs kollega, joka näitä on hoitanut ja hoitaa oikeudenkäyntiasioita, totesi, että ei ole juristin paikka lähtökohteisesti.

15.50 Eva Biaudet r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Asiantuntijalausunnottahan ovat siitä syystä tärkeitä, edustaja Kurvinen, että ne kertovat muuta kuin henkilökohtaisia mielipiteitä. Ne kuvaavat yleensä sitä kokemusta, sitä koulutusta, ne keräävät sen laajan asiantuntemuksen, jonka perusteella sitten toivottavasti eduskunta kirjoittaa lakeja niin, että ne tulevat mahdollisimman tehokkaiksi ja järkeviksi. Nyt tässä tilanteessa korkein hallinto-oikeus — niin kuin tässä on sanottu — oikeuskansleri, Asianajajaliitto, yhdenvertaisuusvaltuutettu, Amnesty, Pakolaisneuvonta ja kansainvälisesti UNHCR ovat kaikki erittäin huolissaan. Heidän asiantuntemuksensa mukaisesti nämä tavoitteet nopeu-

Pöytäkirja PTK 32/2016 vp

tetusta käsittelystä eivät täyty, ja on suuri riski, että ei huomata. Kokemuksesta voi sanoa, että nämä haavoittuvassa asemassa olevat eivät tule esille, ja näillä oikeusavustajilla on aivan (Puhemies koputtaa) merkittävä rooli, aivan keskeinen rooli myös ihmiskaupan tunnistamisessa. Kehotan tutustumaan oikeaan elämään. [Puhemies keskeytti puheenvuoron puheajan ylityttyä.]

15.51 Anna-Maja Henriksson r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Luotan enemmän näihin asiantuntijoihin, siis joihin Eva Biaudet juuri viittasi, kuin edustaja Kurvisen tuttavaan. Täytyy sanoa, että kyllähän nämä asiantuntijalausunnat pitäisi lukea, ja pitäisi myös ymmärtää, mitä niissä lukee. Tilannehan tulee nyt hahmottumaan sellaiseksi, että näiltä pakolaisneuvonnan asiantuntijoilta, jotka tänä päivänä ovat siellä läsnä ja pystyvät avustamaan näitä haavoittuvassa asemassa olevia turvapaikanhakijoita, otetaan nyt se mahdollisuus pois. Ne ihmiset, jotka ovat tehneet tätä työtä nyt vuositolkulla, he, jotka todella osaavat tämän, eivät enää saa olla siinä läsnä. Onko se todella, edustaja Kurvinen, teidän ajatusmaailmanne (Eva Biaudet: Tuttavan!) — ja tuttavanne — mukaan oikea tie mennä? Meidän mukaamme se ei ole.

15.52 Wille Rydman kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyllä tässä on helppo yhtyä Kurvisen näkemykseen, ja pidän kyllä sitä kritiikkiä, jota hallituksen esitystä kohtaan täällä on esitetty, kovin kohtuuttomana ja suhteettomana. Kysehän on kuitenkin siitä, että olemme siis keventämässä prosessia. Kenenkään oikeusturva ei vaarannu, mutta prosessi hieman kevenee. Tämä on oikein kahdestakin näkökulmasta.

Ensinnäkin se on oikein siitä näkökulmasta, että arvostamme sitä suomalaista veronmaksajaa, joka maksaa koko tämän lystin. Siksi toisekseen se on myöskin oikeusturvänäkökulmasta oikein, koska tällä varmistetaan se, ettei myöskään turvapaikanhakijalle muodostu epärealistista kuvaa siitä, millä perusteilla Suomessa on mahdollista turvapaikka saada ja millä perusteilla ei.

Siksi toisekseen tässä tulevat kysymykseen myöskin humanit kysymykset: kun meille on selvästikin tullut paljon aiheettomia turvapaikanhakijoita, niin toimimalla siten, että kevennämme prosessia tässä vaikeassa tilanteessa, pystymme helpottamaan myöskin sitä, että se apu, mitä annetaan, todella kohdentuu niille, jotka sen avun tarpeessa aidosti ovat.

Puhemies Maria Lohela: Vastauspuheenvuoroja ovat pyytäneet useammat henkilöt. Olkaa huoleti, ne on kaikki noteerattu.

15.54 Olli-Poika Parviainen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Sen verran palaisin edustaja Rydmanille vielä ennen kuin poistutte, että... [Wille Rydman poistui salista.] — No, jatkan kuitenkin puhumista, ainakin Kurvinen kuuntelee.

Varmasti meillä kaikilla on yhteinen tavoite siinä, että niiden prosessien, joilla turvapaikkakäsittelyä tehdään, on oltava mahdollisimman sujuvia ja tehokkaita. Siitä varmasti ei ole erimielisyyttä. Mutta se ei saa tapahtua sen kustannuksella, että me tingimme sen prosessin järjellisydestä tai sen prosessin vaikuttavuudesta. Siksi peräänkuulutin omassa puheessani sitä, että mikäli nämä hallituksen esitykset nyt toteutuvat, meidän on aivan absoluuttisessa minimissään arvioitava niiden vaikutuksia nopeasti myöhemmin, jotta näemme mitä tapahtuu. Nyt esityksessä on valtava määrä hurskaita toiveita, joita vastaan valta-

Pöytäkirja PTK 32/2016 vp

va määrä asiantuntijatietoa argumentoi. Toivon, että valiokunnat perehtyvät tähän asiaan erittäin huolellisesti.

15.55 Joona Räsänen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän esityksen tavoitteenhan varmaan me kaikki jaamme, sen, että haluamme tätä prosessia selkeyttää ja nopeuttaa. Siitä täällä aika lailla yksimielisyys näyttää olevan. Mutta sitten me tulemme näihin muutamaan yksityiskohtaan.

Ensimmäinenhän liittyy tähän oikeusavustajan kelpoisuusvaatimukseen, ja toisaalta sitä voi pitää hyvänä, mutta sitten pitää myös kysyä, mikä on näiden julkisten oikeusavustajien osaaminen näissä kysymyksissä. Millä tavalla, jos tämä esitys menee läpi, me pystymme sitten myös antamaan koulutusta näille julkisille oikeusavustajille, jotta he selviytyvät näistä tilanteista, mitä eteen tulee? Senhän takia näitä ovat juuri hoitaneet ne ihmiset, jotka jo vuosia ovat erikoistuneet näihin asioihin, jotta heillä se osaaminen on. On syytä epäillä, löytyykö tätä samanlaista osaamista esimerkiksi niiltä henkilöiltä, jotka tätä julkista oikeusapua tällä hetkellä antavat.

Toinen liittyy sitten tähän avustajan käytön rajaamiseen. Esityksessähän todetaan, että eihän tämä merkittävästi kustannuksia tule säästämään, koska epäillään, että valitusvaiheessa, kun mennään tuomioistuimeen, selvittelykustannukset tulevat taas lisääntymään, joten nämä asiat on kyllä syytä huolellisesti käydä läpi.

15.56 Antti Kurvinen kesk (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Haluan todeta edustaja Joona Räsäselä sen, että myös jatkossa olisi luvan saaneilla oikeudenkäyntiavustajilla, joilla on oma lakiasiaintoimisto, tai asianajajilla, jotka ovat Suomen Asianajajaliiton jäseniä, tai näissä toimistoissa työskentelevillä juristeilla mahdollisuus hoitaa näitä asioita — se ei jää vain julkisten oikeusavustajien varaan. Mutta me olemme rajanneet monissa muissakin tärkeissä asioissa. Ei joku erittäin reipas eläkeläinen voi lähteä hoitamaan naapurin autokauppariitaa käräjille. Sekin katsotaan sellaiseksi, vaikka intressi olisi 5 000 euroa, että siinä täytyy olla juridista pätevyyttä. Miksi sitten näin tärkeässä asiassa kuin turvapaikan saaminen, mitä tämä debatti on todistanut, pitäisi kenen tahansa voida avustaa, ilman mitään kelpoisuutta? Täällä on jo paljon siteerattu sitä, että Asianajajaliittokin on kohdistanut huolen nimenomaan tähän, että pitää olla päteviä henkilöitä siellä turvapaikkavalitusprosesseissa.

15.57 Touko Aalto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tiedoksi edustaja Rydmanille, joka valitettavasti ehti poistua, sekä edustaja Kurviselle, että nyt muutokset vievät painopistettä päinvastoin varhaisesta vaiheesta tuomioistuinkäsittelyyn, jolloin ne valitukset lisääntyvät. Nimenomaan korkein hallinto-oikeus on huolissaan siitä, että uhkaa tuomioistuinten työn lisääntyminen ja hankaloituminen hallinto-oikeuden selvittämismahdollisuuksien sekä suullisten käsittelyiden lisääntyessä. En tiedä, onko edustaja Hakkarainen nyt se Kurvisen kuuluisa tuttu, mutta tiedoksi kuitenkin, että (Antti Kurvinen: Turistituttu!) nykyiset osaavat avustajat korvataan uudella oikeusaputoimistojen avustajakunnalla. Näin ollen apua alkuvaiheessa antaisivat oikeusaputoimistot, joilla ei ole erityisosaamista tai riittäviä resursseja. Tämä saattaisi johtaa avustajan vaihtoon tuomioistuinvaiheessa. Esityksessä ei ole ratkaistu käytännön kysymyksiä siitä, miten hakijat löytävät oikeusaputoimistoihin ja oikeusaputoimistojen resurssit varmistetaan.

Pöytäkirja PTK 32/2016 vp

15.58 **Teuvo Hakkarainen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! En ole kyseinen henkilö, jonka Kurvinen sanoi, mutta tästä, mitä tämä touhu yleensä on, asiantuntijalausuntoihin voin sanoa sen, että mitä enempi niitä kriittisiä lausuntoja tulee, sen parempia ne hallituksen esitykset silloin ovat. (Välihuutoja) — Kyllä nimenomaan näin, että täytyy olla nyt selvät semmoiset miesten otteet tässä touhussa, että ei päästetä... (Välihuutoja) — Nimenomaan näin, että tämmöiset, sieltä tulee ainoastaan miehiä. Yritetään jarruttaa tätä turvapaikkaturismia, mikä nyt on valloillaan. (Eva Biaudet: 30 prosenttia Euroopan pakolaisista on naisia!) — Missä minä näen? Minä en ole sitä naista nähnyt. Kyllä se televisioon tulee ja siellä esitellään, mutta näistä on 80 prosenttia miehiä. Televisio on erikseen ja tiedotus kuin käytäntö. Ne eivät kulje käsi kädessä.

15.59 **Anna Kontula vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minä haluaisin muistuttaa, kun se ei aivan kaikille keskustelijoille ehkä ole selvää, että nyt me puhumme ihmisistä, jotka ovat joko kokeneet tai joita uhkaavat ne kaikkein pahimmat jutut, mitä me pystymme kuvittelemaan: sota, raaka väkivalta, kidutus, raiskaukset, kuolema. Nämä ovat kaikki, koko tämä viuhka, käsillä tässä käsittelyssä, nyt tässä keskustelussa. On jopa vähän mautonta, kuten edustaja Kurvinen teki, verrata näitä niihin yksityisoikeudellisiin kiistoihin naapurin kanssa raja-aidan paikasta, joihinkä oikeusapua ei käytetä. Nyt ovat kyseessä oikeasti vakavat asiat, oikeasti dramaattiset asiat, ja nyt saa vähän dramatisoida. Tässä ei voi vetää yli dramatisoinnin kanssa.

16.00 **Antti Kurvinen kesk** (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Lyhyesti haluan oikaista tässä edustaja Kontulalle sen, että tarkoitin, että turvapaikka-asiat ovat paljon tärkeämpiä kuin se naapurin aitariita tai autoriita, ja jos niihinkin tarvitaan tällä hetkellä tietyn tason omaava juristi, niin miksi ei tarvittaisi myös tähän turvapaikkaprosessiin. Tämä vain oikaisuna tähän keskusteluun.

16.00 **Anders Adlercreutz r** (vastauspuheenvuoro): Värderade talman! Tässä edustaja Rydman sanoi, ettei pidä antaa erikoista kuvaa siitä, mikä Suomessa on mahdollista. Tässä nimenomaan pyritään nyt siihen, että se, mikä Suomessa on mahdollista, ei olisi kaikille mahdollista, ilmeisesti.

Turvapaikanhaussa on kyse perustavaa laatua olevasta ihmisoikeudesta. Nämä ihmiset ovat heikoilla, heitä on saatettu kiduttaa. He ovat usein kulkeneet sellaisten tapahtumien läpi, joita me emme täällä voi kuvitellakaan.

Nyt sanotaan, että pyritään tehokkuuteen. Mutta mitä tämä tehokkuus sitten on? Onko se sitä, että pyritään saamaan selville kaikki tieto päätöksen tueksi, vai onko se sitä, että yritetään käsitellä asia mahdollisimman nopeasti mahdollisimman vähin tiedoin? Onko se sitä, että pyritään karsimaan asiakkaan saama apu minimiin, kasaamaan tiedonsaannin tielle mahdollisimman paljon esteitä? Ei tässä pyritä hakemusten hyvään käsittelyyn. Tässä paketissa on suunnattomia ongelmia, ja mikä on surullisinta, on se, että nämä ongelmat ovat hallituksen tiedossa. (Puhemies koputtaa) Tämä on saanut tyrmäävän vastaanoton, koska tämän taustalla ei ole pragmatiikka vaan populismi.

16.01 **Eva Biaudet r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on monta kohtaa, ja on tietenkin, edustaja Kurvinen, helppo nyt kääntää siihen kohtaan, jossa on kysymys nimenomaan ikään kuin pätevydestä, ja puolustaa. Olemme kaikki varmaan siitä erittäin

Pöytäkirja PTK 32/2016 vp

huolestuneita, että kaikki ei aina ole ihan mennyt niin kuin Strömsössä aikaisemmin, ja se huoli jaetaan, mutta siitä tavasta, joka tässä on, voimme varmaan keskustella valiokunnassa. Se suurin ongelma on kuitenkin se, että nyt halutaan evätä kaikilta, joilla ei ole erittäin painavia syitä, jo siinä alkuvaiheessa — ilman, että me tiedämme, että niitä ei voi todeta, ei ole kukaan todentamassa eikä kukaan vaatimassa — oikeusavun, sitä neuvontaa, sitä oikeuksiensa tiedottamista, että he voisivat kertoa siitä asemasta, missä he ovat. Siis me ajatelimme, että se, että joku saa oikeudellista neuvoa, on jotenkin luksusta, joka ei koske ulkomaalaisia ja joka ei saisi koskea ihmisiä, jotka todennäköisesti (Puhemies koputtaa) voivat olla hyvinkin vaarallisessa tilanteessa.

16.03 Mikaela Nylander r (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Valitettavasti edustaja Rydman lähti jo, mutta minun mielestäni on erittäin vaarallista puhua, että kevennetään prosesseja, nopeutetaan prosesseja, kun oikeasti on kyse siitä, että haavoittuvan joukon oikeusturvaa heikennetään. Minä odotan suurella kauhulla, missä on sitten se seuraava prosessi, mitä pitää keventää, missä oikeusturvasta luovutaan sen nimissä, että saadaan kevennettyä tai nopeutettua näitä prosesseja. On tietty oikeusturva, ja se vaatii tietyn tyypistä prosessia, ja siitä on kyse, ei siitä, että yritetään keventää prosesseja heikentämällä oikeusturvaa. Minun mielestäni niin ei voi olla oikeusvaltiossa, niin ei saa tapahtua.

16.04 Mika Kari sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Itsekin hallintovaliokunnan jäsenenä kuuntelin mielenkiinnolla tätä keskustelua, jossa on kyllä jo tämmöistä kevään lämpöä ilmassa: puheenvuorojen sisällöt ovat varsin napakoita, ja perusteluita haetaan puolesta ja vastaan. Mutta tämän käsittelyn osalta olen myös samaa mieltä kuin tässä opposition edustajat aikaisemminkin, että on varattava riittävä aika asian käsittelyyn. Se, että hallituksen esityksessä, pääasiallisessa sisällössä, esitetään voimaantuloa kiirehtien ensi tilassa, antaa tietenkin aiheen epäillä sitä, saadaanko tälle lainvalmistelulle riittävä kuuleminen aikaan. Ja riittävä kuuleminen on saatava aikaan, koska ihmisoikeudet ovat tämän sivistysvaltion perusta ja niiden pitää olla myös meidän lainsäädäntömme perusta. Kidutus, poliittinen vaino, kansanmurha — tällaiset uhat uhkaavat tuhansia ihmisiä, niitä mahdollisesti kymmeniätuhansia turvapaikanhakijoita. Tästä joukosta on pystyttävä poimimaan ne henkilöt, jotka aidosti (Puhemies koputtaa) vaativat ja ansaitsevat oikeudenmukaisen kohtelun tässä maassa.

16.05 Vesa-Matti Saarakkala ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! En tyrmää kaikkea sitä kritiikkiä, mitä on tässä annettu, mutta pyydän saada huomauttaa kuitenkin, että meillä on kymmeniätuhansia turvapaikanhakijoita ja tulee varmaan lisää vielä jatkossakin, niin että kyllä on silloin tarkasteltava näitä kokonaisresursseja, mitkä meillä tähän toimintaan on. Mielestäni silloin on kaikkien etu, että tätä toimintaa nopeutetaan, prosessia nopeutetaan. Vaikka se kuulostaakin ehkä kylmältä, niin se on viime kädessä kaikkien prosessiin osallistuvien etu. On myös huomioitava, että onhan sekin yksi vetovoimatekijä, jos täällä Suomessa saa parempaa oikeuspalvelua kuin jossakin muussa EU-maassa. Kyllä minä uskon, että meidän oikeusvaltiomme kestää vielä tämänkin uudistuksen jälkeen täysin vertailun muihin EU-maihin.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Vielä vastauspuheenvuorot, edustaja Hongisto ja edustaja Kari.

Pöytäkirja PTK 32/2016 vp

16.06 Reijo Hongisto ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Valitettavasti edustaja Nylander ehti poistumaan salista. Tartuin hänen huoleensa siitä, että oikeusturvaa vaarannetaan. Me varmasti olemme kaikki samaa mieltä siitä, että oikeusturvaa ei tule vaarantaa kenenkään kohdalla.

Tässä lakiesityksessä todetaan, että vuonna 2015 saapuneitten kansainvälistä suojelua hakeneiden määrän perusteella korkeimpaan hallinto-oikeuteen olisi arvion mukaan odotettavissa noin 5 000 lupahakemusta, ja tällä hetkellä hallinto-oikeus käsittelee noin 4 000 hakemusta — siis 4 000, joista pääosa on kantasuomalaisen asioita. Nyt olisi tulossa lisää 5 000 hakemusta, ja kun mietitään sitä oikeusturvan vaarantamista, niin mielestäni voi ihan perustellusti kysyä, kenenkä oikeusturvaa ollaan vaarantamassa. Olen täsmälleen samaa mieltä, että kenenkään oikeusturvaa ei saa vaarantaa, mutta kun resurssit ovat tällä hetkellä 4 000 asian käsittelyyn, ja jos tulee lisää, till, 5 000, niin aivan varmaa on, että jonkun oikeusturva vaarantuu. Meidän täytyisi lisätä niin valtavasti resursseja, jotta kaikki asiat kyettäisiin hoitamaan, ja taloudellisesti se ei ole mahdollista.

16.07 Mika Kari sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Saarakkala, istumme samassa valiokunnassa, ja olen saanut teistä hyvin hyvän kuvan ja asioihin paneutuvan kansanedustajan kuvan, ja en halua uskoa todeksi sitä, että olette valmiit nopeuttamisen kustannuksella laskemaan laatutasoa tämmöisessä ihmisoikeuksiin liittyvässä selvityksessä, jolla ihmiset saisivat sen oikeuden, jonka oikeusvaltio pystyy heille tarjoamaan. Vaikkakin tilanne on poikkeuksellinen, vaikkakin joukossa on myös henkilöitä, jotka eivät ole kansainvälisen suojelun tarpeessa tai ihmisoikeuksien näkökulmasta niin herkässä tilanteessa, en halua uskoa siihen, että Suomessa asioita käsittelemään rakennetaan sellainen automaatti, että me toimitamme Suomesta maahan saapuneista ihmisistä ne kaikkein suurimmassa hätässä olevat ihmiset takaisin kidutuksen, ihmisvainon ja muun karmeuden keskelle. Tästä Suomi on jo tällä hetkellä saanut varoituksen ja tuomioita, ja nämä prosessit pitää ottaa vakavasti, tämä ei ole mielipidekysymys.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Edustaja Saarakkalan nimi mainittiin sen verran monta kertaa, että edustaja Saarakkalalle vastauspuheenvuoro.

16.08 Vesa-Matti Saarakkala ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! En tosiaan tyrmännyt tätä kaikkea kritiikkiä, mitä esitettiin, mutta ihmettelen kyllä, jos tämän lakiesityksen lähtee suoralta kädeltä tyrmäämään oppositiosta käsin, niin kuin tässä useampi edustaja on tehnyt. Mielestäni nyt kannattaa käydä kunnan käsittely eduskunnassa, katsoa, mikä on se lopputulema, ja jos tässä todella on isoja ongelmia, niin uskon kyllä, että EU-tasolta ihan tämän oikeusvaltion periaatteenkin perusteella sitten jo kyllä puututaan Suomen toimintaan, mikäli tässä todella on joku isompi ongelma, jota tässä nyt esitetään muka olevan.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja puhujalistaan.

16.09 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Ensin alkuun haluan todeta edustaja Saarakkalalle, että kyllä minä uskon, että EU-tasolta varmaan puututaankin jossakin vaiheessa, mutta EU-tasolta puuttuminen on pääsääntöisesti jälkijättöistä, ja silloin, kun on kysy-

Pöytäkirja PTK 32/2016 vp

mys ihmisten kohtaloista, hyvin vakavista riskeistä, olisi parempi toimia etukäteen kuin yrittää korjailla jälkikäteen.

Minä haluan sanoa muutaman sanan ihmiskaupasta ja ihmiskaupan uhreista, koska minusta tuntuu, että ihan kaikki eivät tunne sitä mekanismia, millä ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä toimii. Tässä lakiesityksessä on erityisesti kaksi sellaista kohtaa, joihinka tämä liittyy: toisaalta lisäselvitysten toimittamiseen asetettavat rajoitukset tai niiden tiukennukset ja toisaalta tämä oikeusavustajan mukaan saaminen turvapaikkapuhutteluun vain painavista syistä. Käytännössä tämä jälkimmäinen tarkoittaa, että jotta sinä saisit turvapaikkapuhutteluun oikeusavustajan, sinun olisi pitänyt jo ennen sitä turvapaikkapuhuttelua jollekin taholle, jollakin tavoin, vakuuttaa, että sinun kohdallasi on kysymys painavista syistä. Tämä on ylipäänsä jo hankala asetelma, kun otetaan huomioon, että näissä ihmisissä on paljon hyvin matalan koulutustason ihmisiä, lähes kaikille suomalainen oikeusjärjestelmä on vieras ja tuskin kukaan osaa kunnolla sellaista kieltä, jolla näitä asioita pystyisi hoitamaan.

Ihmiskaupan uhrien kohdalla kysymys on kuitenkin erityisen hankala sen takia, että ihmiskauppaan uhriutumisen yleensä selviää pikkuhiljaa prosessin kuluessa. On erittäin harvoja ihmiskaupan uhreja, jotka kävelevät poliisiasemalle ja sanovat, että "moikka, minut ihmiskaupattiin, olen kokenut näitä, näitä ja näitä asioita". On useita syitä, minkä takia ihmiskaupan uhriutumisen koko prosessi tulee esille vasta pikkuhiljaa. Ensinnäkin ihmiskaupan määritelmä itsessään on edelleen sen verran epäselvä, että se on hankala juristeillekin, saati sitten tavalliselle, ehkä kouluttamattomalle ihmiselle. Toiseksi ihmiskauppaan yleensä liittyy sellaisia tapahtumia, jotka ovat ihmisen kannalta hävettäviä, ehkä hänen kulttuurissaan jopa kuolemaakin hävettävämpiä asioita. Hänet on saatettu raiskata kymmeniä kertoja. Hänet on saatettu pakottaa tekemään rikoksia, joista hän ei tietenkään ensimmäiseksi mene vieraalle viranomaiselle puhumaan, erityisesti, jos hän on kotoisin maasta, jossa myös viranomaiset ovat uhka, ehkä jopa uhka ihmiskaupatuksi tulemiselle. Lisäksi voi olla vielä niin, että joko henkilöön itseensä taikka hänen perheeseensä kohdistuu jonkinlaisia painostusta vielä sen jälkeenkin, kun hän on Suomessa.

Kumpikin näistä minun alussa mainitsemistani uudistuksista tulee lisäämään todennäköisyyttä siihen, että näitä ihmiskaupan uhreja tullaan tulevaisuudessa tunnistamaan vähemmän kuin tunnistettaisiin nykyisen järjestelmän puitteissa. Osittain tämä sama pätee myös kidutuksen uhreihin. Nämä ovat ehkä keskeisimpiä syitä, minkä takia minä vetoaisin siihen, että hallitus miettii todella, todella vakavasti, onko tähän uudistukseen, jolla hallituksen esityksenään mukaan ei ole merkittäviä taloudellisia vaikutuksia, välttämätöntä mennä.

16.13 Eva Biaudet r: Arvoisa puhemies! Minäkin itse asiassa haluaisin, aivan kuten edustaja Kontula, kiinnittää ehkä erityistä huomiota niihin ihmisiin, jotka ovat kaikkein, kaikkein heikoimmassa ja vaikeimmassa tilanteessa, joiden tunnistaminen juuri silloin, sillä hetkellä, kun he ovat viranomaisyhteydessä, on hyvin hyvin tärkeää — nimenomaan mahdolliset ihmiskaupan uhrit.

Kun eduskunta on jonkin aikaa sitten vahvistanut muun muassa rikoslainsäädäntöä ihmiskaupan paremmaksi tunnistamiseksi ja näitten uhrien aseman parantamiseksi, niin oikeusavustajien käyttöä on erityisesti korostettu. Eduskunta on nimenomaan tuonut ja määrännyt, että on hyvin tärkeätä, että mahdolliset ihmiskaupan uhrit mahdollisimman ajoissa saavat käyttää oikeusavustajaa. Ja eduskunta on jopa sanonut, että esimerkiksi paritukseen

Pöytäkirja PTK 32/2016 vp

liittyvä rikollisuus, jossa hyvin monesti voi olla kysymys siitä, että on itse asiassa kysymys ihmiskaupasta eikä parituksesta, selviää nimenomaan sen oikeusavustajan kanssa käydyn prosessin kautta. Siitä syystä tuntuu jollain tavalla ristiriitaiselta, että hallitus nyt niiden ihmisten kohdalla, joista me tiedämme, että heillä on hyvin suuri riski altistua ihmiskaupalle tai jollekin muulle vakavalle rikollisuudelle, juuri siitä kohtaa vähentää oikeusavustajan käyttämistä, jossa sen avulla kevyimmin ilman raskaita tuomioistuinprosesseja voisi olla mahdollista tunnistaa uhreja.

Ihmiskaupan auttamisjärjestelmässä vielä vuonna 2014 turvapaikan hakijoiden vastaanottokeskukset tekivät yli 30 prosenttia tunnistamisista, he ohjasivat 30 prosenttia mahdollisista uhreista ihmiskaupan auttamisjärjestelmään. Viime vuoden heinäkuun jälkeen ei ollut tullut juuri lainkaan tällaisia referointeja. Tämä on hyvin huolestuttava piirre. Se ei tarkoita sitä, että ihmiskauppa olisi loppunut, vaan se tarkoittaa todennäköisesti sitä, että tällä hetkellä on varmaan paljon kokemattomampaa, nimenomaan ihmiskaupan kannalta kokemattomampaa henkilöstöä ja että asiakkaita on niin paljon vastaanottojärjestelmässä. Tämä esitys tekee sen vieläkin epätodennäköisemmäksi, että kukaan voisi tunnistaa ihmiskaupan uhrin tässä prosessissa.

Hallitus esittää esityksessään, että erityisen painavasta syystä saa käyttää oikeusavustusta, mutta ongelma tietenkin on, että juuri näiden ihmisten kohdalla sitä ei kukaan tiedä. Ja me tiedämme kokemuksesta, että sitä ei hevin edes huomata. Juuri niin kun edustaja Kontula täällä puhui, on monta syytä ja haluaisin nimetä vielä joitakin hänen mainitsemiensa lisäksi siihen, että uhri tai mahdollinen uhri ei kerro tilanteestaan. Harva ymmärtää tämän rikoslainsäädännön merkityksen, vaikka olisikin oppinut, mutta se, että ei edes kerro, mitä on tapahtunut, liittyy tietenkin siihen, että ne ovat hyvin hyvin vaikeita tapahtumia. Ja varsinkin silloin, kun kysymyksessä on henkilö, joka tulee maasta, jossa ei välttämättä voi tuntea luottamusta viranomaisiin, niin kestää tosi kauan aikaa, että viranomaiset pystyvät rakentamaan sellaisen suhteen, joka voisi herättää luottamusta niin, että uskaltaa kertoa. Monessa maassa poliisikin on sekaantunut ihmiskauppaan ja hyväksikäyttöön ja voi joutua vain vielä huonompaan asemaan, jos siitä kertoo, puhumattakaan tietenkin näistä muista häpeäkysymyksistä.

Sen lisäksi Suomessakin on ihmiskaupparaportoija todennut, että vaikka ihmiskaupan uhri kertookin niistä tapahtumista, niin monet viranomaiset, monesti poliisikaan ei ymmärrä, että kysymys on ihmiskaupasta, vaan jopa lähettää uhrin pois tai käsittelee sitä muuna asiana. Olemme todenneet, että oikeusavustaja, joka rakentaa luottamuksellisen suhteen tähän henkilöön, pystyy paremmin selvittämään ne tiedot, jotka sitten edesauttaa sitä prosessia tulevaisuudessa. Ja summa summarum, se tarkoittaa, että prosessista tulee tehokkaampi, lyhyempi, halvempi eikä päinvastoin, kuten hallituksen esityksessä esitetään.

Mielestäni on tärkeää, että meidän lainsäädäntömme pohjautuu sille tiedolle, joka meillä on. Meillä on kerättyä tietoa muun muassa näistä prosesseista. Me tiedämme, että näin tapahtuu. Me tiedämme, että tarvitsemme oikeusapua hyvin varhaisessa vaiheessa varsinkin tunnistamaan ihmiskaupan ja muut tällaiset vakavat tilanteet, jotka ovat tehneet henkilön aseman haavoittuvaksi. Miksi emme toimisi rationaalisesti eikä epärationaalisesti myöskin tässä esityksessä? Toivon, että valiokunta tulee muuttamaan ainakin tämän kohdan tässä hallituksen esityksessä. — Kiitos.

16.20 Teuvo Hakkarainen ps: Arvoisa puhemies! Esityksessä ehdotetaan, että kansainvälistä suojelua koskevat asiat käsiteltäisiin tuomioistuimissa kiireellisinä. Muutoksenha-

Pöytäkirja PTK 32/2016 vp

kuaika lyhenisi niin, että valitus Helsingin hallinto-oikeuteen olisi näissä asioissa tehtävä 21 päivän ja korkeimpaan hallinto-oikeuteen 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaanista. Hallinto-oikeuden päätösvaltaista kokoonpanoa muutettaisiin niin, että se olisi ulkomaalaislain valitusasioissa päätösvaltainen myös kokoonpanossa, johon kuuluu kaksi jäsentä. Valitusluvan myöntämisen edellytykset muuttuisivat tämän esityksen myötä niin, että lupa voitaisiin myöntää ainoastaan, jos muissa samanlaisissa tapauksissa tai oikeuskäytännön yhtenäisyyden vuoksi on tärkeää saada asia korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi tai jos luvan myöntämiseen on muu erityisen painava syy.

Arvoisa puhemies! Esityksen sisältämät asiat ovat positiivisia askeleita oikeaan suuntaan mutta aivan riittämättömiä. Valtaosa turvapaikkaturisteista on tullut ainakin kymmenen turvallisen maan läpi Suomeen, eikä heillä kotimaassakaan ole ollut konkreettista henkeen ja terveyteen kohdistuvaa uhkaa, vaikka kaikenlaisia tarinoita he ovatkin oppineet kertomaan. Enimmäkseen he ovat ilmaisen sosiaaliturvan perässä reissaavia nuoria miehiä, joita ei kiinnosta rakentaa omaa isänmaataan. Heitä kiinnostaa siivestäminen.

Koska alun alkaenkaan he eivät täytä kansainvälistä suojelua koskevia kriteereitä, en tiedä, miksi heillä ylipäänsä pitäisi olla valitusoikeudet. Valitusoikeus kuormittaa oikeuslaitostamme kohtuuttomasti. Se ensimmäinenkin hakemus pitäisi tehdä pikapäätöksenä rajalla. Jos asiallisia henkilöpapereita ei ole, hakemusta ei pitäisi käsitellä lainkaan vaan suorittaa saman tien pikakäännös ja sellainen leima takapuoleen, ettei takaisin tule.

Arvoisa puhemies! Esityksen vaikutuksista todetaan, että viime vuonna Suomeen saapui liki 32 500 kansainvälistä suojelua hakevaa henkilöä. Arvion mukaan pelkästään viime vuonna saapuneista noin 10 000 päätyy valittamaan Helsingin hallinto-oikeuteen ja noin 5 000 hakijaa edelleen korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Helsingin hallinto-oikeus käsittelee normaalisti vuosittain noin 7 500 asiaa yhteensä ja korkein hallinto-oikeus puolestaan vuosittain 4 000 asiaa yhteensä. Valitusmäärien arvioitu kasvu on huomattava. Jos tänne tulee vielä kymmenkertainen määrä näitä niin sanottuja turvapaikkaturisteja, mihinkä meidän oikeuslaitoksemme joutuu?

Kansainvälistä suojelua hakevien määrän arvioidaan olevan korkea myös tänä vuonna. Lisäksi useiden kansainvälistä suojelua Suomesta saaneiden henkilöiden perheenjäsenten oletetaan seuraavassa vaiheessa hakevan oleskelulupaa perhesiteen perusteella.

Arvoisa puhemies! Minä arvioin, että todellisia hädänalaisia on meille tullut jokunen kymmenen, ehkä sata. Heitä meidän tulee auttaa, mikäli heidän tarinansa on aukottomasti todettavissa. Kaikkien muiden suhteen pikakäännötykset ovat ainoa oikeudenmukainen ratkaisu. Maahanmuuttoviraston toiminta ja päätöksenteko tulee kiireesti ottaa suurennuslasin alle, sillä hyväksymisprosentit ovat järkyttäviä.

Arvoisa puhemies! Australia ei salli turvapaikkaturisteja kuljettavien veneiden rantautua ollenkaan maaperälleen. Australian laivasto saattaa veneet lähimmälle saarelle, joka ei kuulu Australialle. Naurusaaret ja Papua-Uusi-Guinea ovat kohdemaat, jonne perustettuihin leireihin tulijat pistetään odottamaan. Siellä täytetään hakemukset ja siellä myös odotellaan päätöksiä niistä. EU:n tulisi ottaa mallia Australiasta. Koska EU:n päätöksiä ja jäsenmaiden yhtenäistä päätösten täytäntöönpanoa saamme ilmeisesti odottaa hamaan hautaan asti, tulisi meidän kyetä itsenäiseen päätöksentekoon. Suomi ei ole mikään maailman sosiaalitoimisto. — Kiitos.

16.25 Sirpa Paatero sd: Arvoisa herra puhemies! Hallintovaliokuntaan tulee tämän kevään aikana varsin monta ulkomaalaislain esitystä ja varmaan ihan perusteltuja, mutta täy-

Pöytäkirja PTK 32/2016 vp

tyy myöntää, että haastavaa on hallita sitä kokonaisuutta, koska ne tulevat pieninä palasina ja sitten se yhteismitallisuus, miten arvioidaan vaikkapa yhtä ihmistä kohden näiden kaikkien lakien merkitys, jää tällä hetkellä hieman epäselväksi, ja siitä voi olla huolissaan.

Toinen näkemys näin yleisesti on se, että meille viime syksyn aikana tuli suunnilleen se 32 500, jotka käsitellään nyt kevään aikana, ja sitten talven aikana itärajan kautta vielä muutama tuhat lisää. Jos ja kun nyt itäraja on hiljentynyt ja Tornioonkaan ei tällä hetkellä ole tulossa juurikaan ja normaalivuosiakin, niin sanottuina normaalivuosina, Suomeen on tullut 3 000—4 000 turvapaikanhakijaa, niin onko meillä ajatus se, että ollaan joka vuosi samanlaisessa tilanteessa kuin oltiin viime syyskuussa, vai onko nyt niin, että tulevaisuudessa, kun kerran Suomi on sitoutumassa suurempiin kiintiöihin, vaikkapa sieltä Turkista otettaviin syyrialaisiin, siirytäänkin tämmöiseen hallitumpaan, järjestelmällisempään, jolloin siinä tapauksessa näitä tänään esittelyssä olevia lainsäädäntökeinoja ei tällä volyy-milla tarvittaisi?

Nämä ihan tämmöisenä yleisenä kommenttina ensin.

Mutta sitten tähän varsinaiseen lainsäädäntöesitykseen. Kaikki varmaan olemme samaa mieltä, että on inhimillisesti hyvä, jos asiat pystytään käsittelemään nopeasti ja ihmisten ei tarvitse odottaa monia kuukausia saadakseen edes ensimmäistä päätöstä tai toista päätöstä. Mutta kun kyse on turvapaikasta tai suojelua koskevista asioista ja ihmisistä, jotka niitä ovat hakemassa, niin ensisijainen tavoite ei voi olla se, että saadaan nopeutettua ja säästettyä, vaan kyllä ensimmäisen tavoitteen pitää olla se, että oikeusturva toteutuu ja nämä ihmiset saavat asianmukaisen kohtelun — kaikissa näissä asioissa. Ja siinä kohtaa toivon ja uskon — kuulin, että tämä tulee hallintovaliokuntaan, kun tämä on ulkomaalaislaki, jolleka toivottavasti ainakin lakivaliokunta ja toivottavasti myös perustuslakivaliokunta antavat lausunnon — että tämä näkökulma otetaan vahvasti esille, samoin kuin suomalaiset hallintokäytännöt, jotka ovat kansainvälisestikin arvostettuja, että tulee kohdella kaikkia ihmisiä tasa-arvoisesti, ettei luoda ihmisen syntymäpaikasta riippuen erilaisia käytäntöjä, minkälaista hallintokäytäntöä sitten Suomessa toteutetaan.

Täällä on viitattu ongelmiin, että meillä eivät riitä oikeuslaitoksissa resurssit, jos näitä tulee. Ja kun äsken totesin omassa ajattelussani, että nyt on väliaikaisesti mahdollisesti tulossa näitä valituksia enemmän, niin antakaa anteeksi viittaus, mutta mieleeni palasivat muutama vuosi sitten hankintalakiin liittyneet markkinatuomioistuimen suuret ruuhkat, jolloin samaa tien pystyttiin lisätalousarviolle lisäämään tuomarivoimaa ja saatiin se purettua. Miten yhtäkkiä siinä kohtaa, kun käsitellään ihmisten asioita, ainoa keino on vähentää sitä ihmisten oikeutta? Eikö tässäkin tapauksessa olisi mahdollisuutta, jos — vielä sanon "jos" — tämmöinen ylivoimainen ruuhka tulee, lisätä sitten asioita käsittelevien tuomareiden ja muiden resursseja eikä pelkästään vähennetä ihmisten oikeuksia? Mutta tämä oli ehkä ilkeä vertaus, mutta tämä tuli äsken mieleen, kun kuuntelin tätä keskustelua.

Suhtaudun vielä avoimesti näihin erilaisiin esityksiin muun muassa asioiden käsittelemisestä kiireellisenä, koska se voi olla erittäin perusteltuakin, tai hallinto-oikeuden kokoonpanon keventämiseen, koska voi olla erittäin perusteltua, ettei tarvitse olla kolmea vaan voidaan pärjätä kahdella. Kritiikkiä on tullut valitusaikeiden lyhentämisestä sekä valitusluvan ehtojen tiukentamisesta. Mutta luotan, että asiantuntijakuulemisissa näihin tulee sitten lisävalaistusta.

Mutta ehkä kriittisimpänä suhtaudun tähän oikeusavustajan käytön rajaamiseen, sillä ehkä pienesti voin edes kuvitella tilannetta, pystyykö ihminen, joka on hakemassa turvapaikkaa, siinä tilanteessa kuvaamaan ja tietämään suomalaisen oikeusjärjestelmän, että

Pöytäkirja PTK 32/2016 vp

kuinka suuri sen hädän pitää olla, jotta hän voisi tämän uuden lain perusteella saada oikeusapua. En usko, että se tieto pystyy välittymään niitten ennen tätä käsittelyä olevien ajanjaksojen aikana turvapaikanhakijoille tai että he edes pystyisivät siinä tapauksessakaan kuvaamaan sitä omaa tilannettaan niin, että suomalaiset pystyisivät arvioimaan, mikä se on se oikeusavun tarve. Tästä syystä ajattelen, että se kohta tässä lainsäädännössä pitää miettiä hyvin tarkoin ja ehkä tarvittaessa muuttaa. Kelpoisuusvaatimukset on tietysti iso kysymys. Yleisesti ottaen on yleensä hyvä, että meillä on jonkunlaiset kriteerit ihmisille, jotka tämmöisiä, kuitenkin viranomaistoimintoja, ovat mukana tekemässä. Mutta pätevyys, mikä se on tässä tapauksessa, on tietysti katsottava. Tähän avustajan käytön rajaamiseen vielä: kun katsoo noita perusteluita tuossa lainsäädännössä, niin ei tunnu löytyvän kunnon perustetta, ei edes sitä äskeistä säästöä, jotenka epäilykseni herää, että mikä tässä on se takimmainen tarkoitus.

Mutta valiokunta käynee nämä asiat tarkasti läpi, ja eiköhän tästä saada pahimmat kulmat hiottua. — Kiitos.

16.33 Antero Laukkanen kd: Arvoisa herra puhemies! Tässä kokonaisesityksessä on paljon sellaisia elementtejä, joita kristillisdemokraatit viime hallituskaudella olivat ajamassa ja toivoivat, että niihin nopeasti puututtaisiin.

Nyt tässä esityksessä erityisesti keskitytään tähän prosessin sujuvoittamiseen erityisesti valitusmenettelyiden osalta silloin kun turvapaikanhakija saa kielteisen päätöksen. Jotta se onnistuisi, se vaatii huomattavaa resurssien lisäämistä oikeuslaitoksille, etteivät ne täysin tukehdu tässä uudessakaan tilanteessa. Aikanaan kun ministeri Räsänen tästä teki esityksen, niin hän totesi lausunnossaan, että tällä hetkellä hallinto-oikeudessa kestää keskimäärin 517 päivää tämä valituksen käsittely. Se on täysin kohtuutonta.

Myös tämä avustajakäytännön helpottaminen on meistä hyvä asia, vaikka tuleekin siten huolella tuolla valiokunnassa käsitellä se, että mitä ohjeistusta siihen laitetaan.

Kritiikkiä annamme siitä, ettei tässä esityksessä ole mukana turvallisuutta uhkaavien henkilöiden pikakäännytystä. Se olisi ehdottomasti kuulunut tähän mukaan, sen arviointi, jotta tällaiset henkilöt, joita on hyvin huomattaviakin määriä... Ja edes se, että suojelupoliisi antaa lausunnon näistä henkilöistä, ei tätä prosessia yhtään nopeuta. Ja se oli meistä iso puute tässä, sen olisi pitänyt tulla tähän nyt mukaan.

Ymmärrämme, että tämä tulee herättämään paljon keskustelua sitten, kun se valiokunnasta tänne tulee, ja se on hyvä niin: suomalainen yhteiskunta tarvitsee asiallista keskustelua meidän maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikasta.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Edustaja Huhtasuo. (Laura Huhtasaari: Arvoisa puhemies! Edustaja Huhtasaari.) — Korjaan, Huhtasaari. Anteeksi.

16.35 Laura Huhtasaari ps: Kiitos. — Edustaja Laukkaselle kiitos näistä erittäin hyvistä huomioista, niihin varmasti tullaan myöhemmin palaamaan. Pidän tätä keskustelua yllä, me tarvitsemme asiallista keskustelua, me tarvitsemme koko ajan keinoja, millä me saamme maahanmuuttoon realismia ja tätä maahanmuuttoa järkevämmäksi.

On päivänselvä asia, että tulijat eivät lopu, kriisit ja konfliktit tulevat jatkumaan, ja pelkkä elintasokuilu on sellainen asia, mikä pitää huolen siitä, että satoja miljoonia ihmisiä haluaa Eurooppaan. Ja sitä, tuleeko meille nyt tällä hetkellä vähemmän mitä meille tulee ensi kesänä ja mitä meille tulee kymmenen vuoden päästä, me emme voi tietää. Me emme tie-

Pöytäkirja PTK 32/2016 vp

dä, miten EU:n järjestelmät toimivat, ja tunnetusti, kun tiedämme, EU on semmoinen klubi, jossa yhteisesti sovitut asiat eivät aina ole hyvin toimineet. Me tarvitsemme kyllä toimia EU-tasolla, kansainvälisellä tasolla ja kansallisella tasolla. Ja tällä kansallisella tasolla meidän täytyy saada tämä hallintaan niin taloudelliselta osalta kuin turvallisuuden osalta.

Ja siksi tässä esityksessähän nyt muutetaan lakia sillä tavalla, että valitusaikoja lyhennetään, oikeusapua rajataan ja tuomarikokoonpanoja supistetaan. Nämä ovat pieniä ja tärkeitä toimia, joilla karsitaan turvapaikanhakijoista syntyviä kustannuksia ja byrokratiaa. Ja nämä lakiesitykset ovat osa hallituksen joulukuun alussa esittelemää 80 kohdan turvapaikkaohjelmaa, mutta me tarvitsemme koko ajan lisää maahanmuuttopolitiikan toimia, lisää toimia maahanmuuttopolitiikan kiristämiseksi.

16.37 Tarja Filatov sd: Arvoisa puhemies! Oikeusvaltio ja demokratia ovat itse asiassa kaiken muun hyvinvoinnin perusta. Ja jos me näissä asioissa fuskaamme, niin me emme pysty rakentamaan kestäväää järjestelmää sen päälle.

Siksi tämä keskustelu on oikeastaan ollut aika absurdia, koska säästösyillä perustellaan muutoksia siinä, miten meidän oikeusjärjestelmämme toimii. Minä ymmärrän sen, että haetaan tehokkuutta, ja minä ymmärrän monet näistä välineistä, joita tässäkin on esitetty — vaikkapa sen, että tuomarikokoonpano voisi olla pienempi kuin tällä hetkellä tai että pyritään aikatauluihin, jotka ovat tiukemmat — mutta niin kuin edustaja Paatero sanoi, yleensä silloin kun jossakin on ruuhka, niin sitä ruuhkaa pyritään purkamaan lisäresursseilla ja sitten tarkkaan harkitaan, mitkä ovat niitä muutoksia, joita näissä prosesseissa tehdään. Ja nyt on hiukan sellainen tuntu, että tässä hallitus on painanut paniikinappulaa erityisesti siinä, että lähdetään rajoittamaan oikeusapua. Niin kuin tässä mielestäni hyvin sekä Biaudet että Kontula kuvasivat sitä, mitkä ovat esimerkiksi ihmiskaupan taustat ja miten vaikeaa on tunnistaa ihmiskaupan uhria, niin jos me puramme tämän alkutunnistamisjärjestelmän ja ne välineet, joilla tähän ilmiöön on päästy kiinni, niin me olemme aika paljon pahemman, vaikeamman ja julmemman maailman kanssa tekemisissä, ja siksi toivon, että valiokunta todellakin katsoo tarkkaan nimenomaan tämän oikeusapupuolen.

16.38 Antero Laukkanen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Jaan kyllä täysin tämän edustaja Filatovin huolen tässä, että pitää valiokuntakäsittelyssä huomioida ja jotenkin turvata se, että molemmat asiat tässä voisivat nyt toteutua, toisaalta tämä, että oikeuslaitosta ei jatkuvasti alisteta rahan vallan alle vaan nähtäisiin, että se oikea vastaus on tietyissä asioissa aina se — no ei aina, mutta varojen lisääminen erityisesti oikeuslaitokselle tässä kohtaa on todella merkityksellinen asia.

16.39 Reijo Hongisto ps: Arvoisa herra puhemies! Lakiesityksen pääasiallisena tavoitteena on luoda edellytykset sille, että kansainvälistä suojelua koskevat valitusasiat olisi mahdollista käsitellä aikaisempaa joutuisammin ja samalla vähentää valtionaloudelle aiheutuvia kustannuksia ottaen huomioon, että turvapaikkahakemukset tulee kyetä käsittelemään vaarantamatta asioiden yksilöllistä käsittelyä ja muutoksenhakijoiden oikeusturvaa.

Nykyisin korkein hallinto-oikeus käsittelee vuodessa noin 4 000 asiaa. Vuonna 2015 kansainvälistä suojelua hakeneiden määrän perusteella korkeimpaan hallinto-oikeuteen arvioidaan tulevan noin 5 000 valituslupahakemusta. Nykyisin voimassa oleva lainsäädäntö antaa hakijalle mahdollisuuden pitkittää maasta poistamista, kun valituksen peruuttamisen jälkeen uusintahakemukseen tehdystä uudesta käännyttämispäätöksestä voi tehdä uudel-

leen valituksen hallintotuomioistuimelle ja lisäksi hakemuksen keskeyttää käännättämisen täytäntöönpano. Asia on valituksen peruuttamisen jälkeen voinut tulla taas uudelleen tuomioistuimeen, eikä edellistä lainvoimaista käännätyspäättöstä ole vakiintuneen käytännön vuoksi pantu täytäntöön. Tällainen edestakainen valitusmahdollisuus kuormittaa kohtuuttomasti oikeuslaitostamme ja saattaa syrjäyttää ja pitkittää monia muita oikeuden päätöstä odottavia asioita. Näin oikeusturva vaarantuu muiden henkilöiden kohdalla.

Arvoisa herra puhemies! Lakiesitys on mielestäni hyvä ja kannatettava. — Kiitoksia.

16.41 Timo V. Korhonen kesk: Arvoisa puhemies! Tämä keskustelu on monelta osin ollut erinomaisen hyvää, monelta osin juuri sellainen, mitä lakiesitysten lähetekeskustelujen osalta kuuluukin olla. Itse näen, että tämän esityksen tavoite on ymmärrettävä monella tavalla. Järkevä turvapaikkakäsittely on tehokas ja toimiva. Kysymyshän on samalla myös suojelun hakijan oikeusturvasta. Turvapaikkaprosessi kaiken kaikkiaan on saatava toimivaksi mutta totta kai myös sitten oikeudenmukaiseksi. Me joudumme valitettavasti tunnustamaan myös käytettävissä olevat resurssit. Meidän on kyettävä näillä lakimuutoksillakin varmistamaan se, että kokonaisuus toimii olemassa olevien resurssienkin näkökulmasta.

Mutta on ollut tavattoman tärkeää huomata tässä keskustelussa se, kuten edustaja Parvainen taisi ensimmäisenä sanoa, että tässä on niin monella tavalla kysymys myös ihmisoikeuksien kannalta äärettömän herkistä asioista, ja tähän liittyen muun muassa tämä oikeusapukysymys tämän lain osalta on kyllä hyvin tarkoin huomioitava. Emme tietenkään voi lähteä siitä, että perusoikeuksista tinkimällä saadaan kansantalous kuntoon.

Täällä on monessa yhteydessä myös otettu esille se, että tätä lain merkitystä pitäisi pysyä myös arvioimaan. Minä oikeastaan haluaisin laajentaa tätä myös vähän siihen suuntaan, että kun edustaja Paatero totesi, että nyt maahanmuuttoon liittyviä lakiesityksiä tulee aika useita, niin (Puhemies koputtaa) ehkä meidän jossakin vaiheessa täytyy laajemminkin arvioida, mikä tämä koko maahanmuuttolainsäädännön kokonaisuus on ja millä tavalla tämä sitten (Puhemies koputtaa) käytännössä toimii ja vaikuttaa.

16.43 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Haluan nostaa esiin vielä yhden näkökulman, joka ei ole ollut toistaiseksi keskustelussa mukana. Tässä lakiesityksessä toteutetaan aika julma joukko heikennyksiä turvapaikanhakijoiden oikeusturvaan. Amnesty lausuu siitä, että kyseessä on merkittävä heikennys oikeuteen, tehokkaisuuteen oikeussuojakeinoihin. Yhdenvertaisuusvaltuutetun mielestä kyseessä on vakava yhdenvertaisuusongelma. Ihmisoikeusliitto kritisoi sitä, että vaikutusarvioita ei ole tehty. Kirkon Ulkomaanapu arvelee, että tämä heikentää merkittävästi oikeusturvaa. Suomen Punainen Risti pitää tätä erittäin huolestuttavana, Pakolaisneuvonta vastustaa suurimmilta osin. Ja oikeuskansleri pitää tärkeänä, että tämä käytetään perustuslakivaliokunnan kautta. Useimmat näistä lausujista ovat sitä mieltä, että asioiden ripeä käsittelytahti ei sinällään ole ongelma, mutta arvostelevat hallituksen esityksen huonoa valmistelua, huonoa asiantuntijatahojen kuulemista ja sitä, että pikaisuuteen pyritään oikeusturvan hinnalla.

No, sitten se minun pointtini. Mitäpä jos nämä kaikki asiantuntijat ovatkin oikeassa? Mitäpä jos onkin niin, että tämän lakimuutoksen myötä tapahtuu vääriä arvioita? Mitäpä jos käykin niin, että me olemme tässä osallisia ihmisten lähettämiseen kuolemaan tai altistamiseen vakaville ihmisoikeusloukkauksille, joita ei olisi sattunut, jos tätä muutosta ei tehtäisi? Me emme saa sitä koskaan tietää, koska meidän järjestelmässämme ei ole mitään mekanismeja, jonka kautta seurattaisiin, mitä tapahtuu niille ihmisille, jotka lähetetään pois

Pöytäkirja PTK 32/2016 vp

Suomesta. Voi olla, että moni jatkaa elämäänsä niin kuin ennen matkalle lähtöään. Voi olla, että joku katoaa, joku uhriutuu takaisin ihmiskauppaan, joku päättyy johonkin vankilaan. Me emme tiedä. Kukaan ei tiedä.

Yleensä, kun poliitikot tekevät jotenkin kiistanalaisia ja omaatuntoa kolkuttelevia päätöksiä, siihen päätökseen lisätään aina vetoamus siitä, että kyllä vaikutukset pitää sitten jälkikäteen arvioida ja tästä raportoida eduskunnalle, miten kävi. Tällä kertaa sellaista lisäystä ei voi tehdä, koska meillä ei ole tapaa, jolla me arvioisimme sitä, menikö tämä nyt mönkään ja kuinka pahasti.

16.46 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Hakkarainen otti äskeisessä puheenvuorossaan kantaa siihen, että me täällä Suomessa varmistamme nykyään viimeisen päälle tarkasti, etteivät turvapaikanhakijoiden edut ja oikeudet tule millään muotoa ja missään tapauksessa jäämään huomiotta. Itse asiassa taidamme tosiaan olla tässä asiassa jopa sinisilmäisiä. Edustaja Hakkarainen vertasi hyvässä puheenvuorossaan Suomen maahanmuuttopolitiikkaa Australiaan, jossa sikäläiset prosessit on rakennettu ensisijaisesti kansakunnan edun näkökulmasta ja painottaen pitkälti hakijan sopeutumiskyvyn merkitystä. Australiasa myös painotetaan taloudellisia näkökulmia aivan eri mittakaavassa kuin meillä Suomessa tehdään. Kun otetaan vielä huomioon, että Australia kuuluu Suomen kanssa samaan länsimaiseen kulttuuripiiriin, olisi meillä hyvä mahdollisuus ottaa oppia sieltä myös maahanmuuttopolitiikassa.

Tämä lakiesitys on kokonaisuudessaan erityisen kannatettava, ja sitä se on myös hallinto-oikeuksien resurssien näkökulmasta. Toki meidän täytyy tehdä paljon muitakin piristyksiä.

Arvoisa puhemies! Kiitän lopuksi erittäin nöyrästi kristillisdemokraatteja ja varsinkin edustaja Laukkasta erittäin rakentavasta oppositiopolitiikasta.

16.48 Ville Tavio ps: Arvoisa herra puhemies! Ensinnäkin haluan mainita jälleen kerran, että koska aikaisemmat hallitukset ovat luoneet tämän huteran turvapaikkajärjestelmän eivätkä ole korjanneet sen heikkouksia silloin, kun niitä on perussuomalaisten taholta oppositiosta esitetty, niin silloin ollaan jo tehty virhe ja nyt ollaan ainoastaan tämän jollain tapaa kohtalokkaankin virheen vaikutuksia sitten korjailemassa. Hallitus joutuu näitä seuraamuksia korjailemaan, monesta varmaan tosiaan tietyllä tapaa epämiellyttävälläkin tavalla juuri siksi, kun ollaan jouduttu sellaiseen tilanteeseen, että lait eivät ole siis muuttuneet sellaisessa ajassa kuin niiden olisi alun alkaen pitänyt muuttua, ja meidät on tällä lain tasolla yllätetty housut kintuissa. Turvapaikkajärjestelmä on vanhanaikainen.

Meidän täytyy nähdä tulevaisuuteen siten, että turvapaikkajärjestelmä ei perustuisi enää laittomiin rajanylityksiin, vaan siirtyminen tapahtuisi kohti kiintiöjärjestelmää. Tässä hallituksen esityksessä mennään oikeaan suuntaan, nopeutetaan käsittelyä. Tässä kuitenkin täytyy muistaa myös samalla, että palautuspolitiikan tulee parantua, sen tulee olla toimivaa, nimittäin pelkkä nopeutettu käsittely itsessään voi olla myös houkuttelevuutta lisäävä tekijä.

Täällä esitetyt huolet ihmisoikeuksista ja oikeusturvasta mielestäni ovat aiheellisia ja ne täytyy myös valiokuntakäsittelyssä huomioida.

Pöytäkirja PTK 32/2016 vp

16.50 **Juho Eerola ps:** Arvoisa herra puhemies! On ollut aika mielenkiintoista kuunnella näitä puheenvuoroja tästä aiheesta tänään. Osa keskustelijoista tuntuu edelleen jotenkin uskovan, että suuri osa näistä turvapaikanhakijoista on jollain tapaa isonkin hädän alla.

Mielestäni tämä lakiesitys on erinomainen, sillä se lyhentää oleellisesti aikaa ja heikentää mahdollisuuksia keksiä sellainen tarina, jolla tämä oleskelulupa heltiää. Aiemmin vastaanottokeskuksissa ja muissa piireissä, jotka turvapaikanhakijoitten kanssa olivat tekemisissä, oikein neuvottiin näissä hakemuksissa ja puhutteluissa, että minkälaisia tarinoita siellä kannattaa kertoa ja mitä sanamuotoja käyttää. Tiedän sen, koska olen itse edellisessä elämässäni ollut näitä sopivia sanamuotoja siellä sorvaamassa. Toivon, että isänmaa nämä vanhat syntini minulle anteeksi antaa.

16.51 **Anna Kontula vas:** Niin, edustaja Eerolalle toteaisin vain, että en minä ainakaan henkilökohtaisesti ota kantaa siihen, kuinka moni näistä 30 000 ihmisestä täyttää meillä turvapaikkakriteerit ja kuinka moni ei. Minulla ei sellaista tietoa ole, niin kuin ei todennäköisesti kenelläkään muullakaan tässä salissa. Meillä on vain arvioita. Mutta todennäköistä on, että jos oikeusvaltion peruseriaatteisiin kuuluvasta huolellisesta tutkinnasta tingitään, niin niitä mokia sattuu kumpaankin suuntaan, ei pelkästään niin, että turvapaikkaan periaatteessa ehkä oikeutettu ihminen tuleekin palautetuksi, vaan myös niin päin, että he, jotka eivät olisi siihen oikeutettuja, saattavat sellaisen saada.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja hallintovaliokunnan on annettava lausunto.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi yhdistyslain, yritys- ja yhteisötietolain 14 §:n sekä uskonnonvapauslain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 33/2016 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan.

Keskustelu

16.52 **Antero Laukkanen kd:** Arvoisa herra puhemies! Tämä on yksi kaikessa pienuudessaankin erittäin merkittävä lakimuutos. Tässä mahdollistetaan kuolleiden yhdistysten perkaaminen pois yhdistysrekisteristä. Niin kuin tiedetään, Suomi on yhdistysten luvattu maa ja lähes joka asiaan perustetaan yhdistyksiä. Mutta rekisteri on täynnä toimimattomia yhdistyksiä, joita ei voi poistaa sieltä ilman, että yhdistys itse lakkauttaa itsensä. Ehdotuksen mukaan rekisteriviranomainen saa oma-aloitteisesti käynnistää toimintansa lopettaneiden yhdistysten poistamisen yhdistysrekisteristä. Lisäksi yhdistyksen omaan päätökseen perustuvaa selvitysmenettelyä sekä selvitysmiehen ja purkautuvasta yhdistyksestä varoja saaneen vastuuta selvennettäisiin. Olen ollut mukana joskus yhdistyksissä purkamassa nii-

Pöytäkirja PTK 32/2016 vp

tä sillä tavalla, että yhdistyksen kokouksessa on ollut yksi henkilö, ja se tuntui siinäkin tilanteessa sellaiselta, että mikähän tässä mahtaa olla niin kuin yhdistyksen jäsenten kannalta se todellinen legitimizeetti, että he kokevat, että asiat menevät oikein, kun paikalla ei ole muita kuin yksi henkilö yhdistystä lakkauttamassa. Se on mahdollista, ja siinä päätetään olemassa olevien varojen jakaminen ynnä muuta. Tietysti ne toteutetaan yhdistyksen sääntöjen mukaan, mutta on hyvä, että tässä nyt nämä asiat selkiintyvät ja tarkentuvat. Sitten tässä ehdotetaan vähäisiä sääntelyjä, yhdenmukaistavia teknisiä muutoksia yritys- ja yhteisötietolakiin ja uskonnonvapauslakiin. Nämäkin muutokset ovat tervetulleita.

16.54 Ulla Parviainen kesk: Arvoisa puhemies! Kuten edellinen puhuja sanoi, niin tämä on hyvä lakimuutos, joka on tulossa. Eli tässä on tarkoitus, että ne yhdistykset, jotka eivät 20 vuoteen ole toimineet, joista ei ole tullut mitään muutoksia tuonne rekisteriin, voitaisiin poistaa. Tässä yhteydessä meillä on kuitenkin syytä muistaa se, että käytännössä moni yhdistys toimii säännöllisen epäsäännöllisesti, mutta nämä velvoitteet sinne rekisteriin ilmoittamisesta ovat jääneet hoitamatta. Tämän syyn vuoksi meillä kaikkien on syytä nyt nostaa tämä asia sitten eri puolilla Suomea liikkeessamme esille, ettei tulisi yllätystä sitten, että käytännössä toimiva yhdistys tulisi ensi elokuun jälkeen lakkaamaan. Toki siihenkin on tuossa esityksessä kyllä sitten keinot, miten se hoidetaan, jos näin käy. Mutta minusta tästä asiasta olisi syytä pitää nyt meillä yhdistystoimijoilla erityisesti niin isoa ääntä, että tämä lakimuutos tulisi huomioitua tuolla yhdistyskentässä — ettei tulisi vahinkoja.

16.55 Sirpa Paatero sd: Arvoisa herra puhemies! Tässä ajatus on erittäin hyvä, ja varmaan suurin osa näistä yhdistyksistä, joitten tietoja ei ole 20 vuoteen muutettu, on ihan tarvetta poistaa. Mutta niin kuin äsken edellinen puhuja myöskin viittasi, niin kokemukseni mukaan on olemassa jaostoja monen yhdistyksen sisällä, vaikkapa urheiluseuran toiminnassa. Niitä saattaa olla yhden urheiluseuran sisällä kymmenen, ja vaikka se varsinainen niin sanottu emoyhdistys ei enää toimi, niin voi olla, että ne jaostot jatkavat vain omaehtoisesti elämäänsä, ja valitettavasti meidän kaikkien, järjestöväen, yhdistysosaaminen ei ole aina huomioimassa sitten sitä, että jonnekin valtion virastoon pitäisi ilmoittaa, että puheenjohtaja on vaihtunut ja muuta semmoista. Sen takia tähän tietysti toivoo, että tämä jollain keinolla sitten selvitetäisiin, että mikä siellä on se todellinen tilanne.

Sitten tähän yhteyteen en malta olla sanomatta samalla, että kun on monesti mietitty, että kun meillä on näitä rekistereitä ja yhdistyksille se on aika raskasta, kun pitää esimerkiksi muistaa erikseen ilmoittaa yhdistysrekisteriin ja verottajalle, niin miksi valtiossa ei voida luoda sellaista järjestelmää, että jos minä teen yhdistysrekisteri-ilmoituksen, niin ne samat tiedot yhdistyksen nimenkirjoittajista tai yhteyshenkilöistä siirtyisivät myöskin verottajan tietoon tai toisinpäin, koska tämä helpottaisi monien yhdistysten toimintaa, kun joskus jää jompakumpu huomiotta ja niin ne paperit sitten kulkeutuvat eri osoitteisiin ja sitten jompakumpu asia mahdollisesti siitäkin syystä jää hoitamatta, kun vain osa on hoidettu. Ja tämä on vain yksinkertaista tekniikkaa ja ihmisten yhteystietojen parantamista.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan.

Pöytäkirja PTK 32/2016 vp

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työntekijöiden lähettämisestä ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 39/2016 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.

Keskustelu

16.57 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työntekijöiden lähettämisestä ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi on ehdottomasti askel oikeaan suuntaan, vaikkakin kovin lyhyt askel.

Tässä esityksessä erityisen hyvää on, että rakennusosalalle saadaan rakennuttajan tai pääurakoitsijan velvollisuus selvittää maksamattomia palkkoja. Tärkeää on myös Suomeen lähettävien yritysten ilmoitus työntekijöiden lähettämisestä ja ylipäätään se, että lainsäädäntöä selkiytetään ja yhdenmukaistetaan. Nämä ovat kaikki tekijöitä, jotka tulevat helpottamaan valvontaa tulevaisuudessa.

No, lakiesitystä lukiessani innostuin jo niin, että tavoistani poiketen meinasin kirjoittaa puheenvuoron, jossa kehun hallitusta, ennen kuin sitten tarkemmin asiaan tutustuttuani huomasinkin, että kyse on direktiivin minimiehtojen toimeenpanosta, eli varsinainen kiitos kuuluukin EU:lle. Direktiivi itsessään olisi sallinut paljon pidemmälle menevän ja viisaammankin sääntelyn, mutta vielä toistaiseksi Suomella ei näytä olevan rohkeutta siihen. Seuraavia tärkeitä askeleita lähetettyjen työntekijöiden ja ylipäätään siirtotyöntekijöiden aseman parantamiseen ja siihen liittyvien ongelmien kitkemiseen on kansainvälisen yhteistyön vahvistaminen työehtoshoppailun kitkemiseksi.

Suomessa erityisen tärkeää olisi saada voimaan oikein suhteutetut sanktiot — mikäli sakkojen nostaminen ei onnistu, niin sitten toimintaedellytyksien rajaaminen sanktioluontoisesti. Tällä hetkellä tilanne on se, että keskisuuren yrityksen kannattaa mieluummin maksaa heikompia palkkoja ja sitten sakot siitä kuin maksaa asianmukaiset työnantajavelvoitteensa.

Kolmas tärkeä seikka, mihin meidän pitäisi ihan eri tavalla kiinnittää huomiota, on työntekijöiden turvaverkon vahvistaminen. Suomalainen työmarkkinajärjestelmä, suomalainen työelämähän nojaa ajatukseen melko itsenäisestä ja vahvasta työntekijästä, jolla on ammattiyhdistysliike turvanaan. Useat niistä ihmisistä, jotka tulevat Suomeen muualta, tulevat semmoisista kulttuureista, joissa ammattiyhdistyspohjaista turvaa ei juurikaan ole tai se on järjestäytynyt hyvin eri tavalla kuin Suomessa. Tästä syystä heillä ei ole osaamista näitä ay-pohjaisia turvaverkkoja hyödyntää, ja kun meidän järjestelmämme niin yksipuolisesti nojaa näihin, niin he käytännössä jäävät turvattomampaan asemaan kuin mitä pelkästään vierastyöläisyys ja kielitaidon puute yksistään aiheuttaisivat. Tälle asialle voitaisiin tehdä paljon lainsäädännön kautta ja antamalla viranomaiselle sillä tavoin laajemmat valvontavaltuudet, että se pystyy kompensoimaan tämän ay-kulttuurin ulkopuolelle jäämisen.

Pöytäkirja PTK 32/2016 vp

17.01 Tarja Filatov sd: Arvoisa puhemies! Suomessa on hyvin pitkään pyritty löytämään niitä välineitä, joilla voidaan valvoa sitä, että lähetettyjen työntekijöiden työehdot ovat reilut ja että Suomessa palkka ja suomalaiset muut työelämän etuudet maksetaan kaikille eikä synny epävertuvuutta kilpailutilannetta. Usein me olemme törmänneet siihen seinään, että EU:sta on estetty niitä välineitä, joita me olemme halunneet käyttää, ja perusteena on ollut se, että on katsottu, että nuo välineet ovat ikään kuin este sille, että palvelut voisivat liikkua vapaasti rajojen yli.

Nyt me olemme vähän oudossa tilanteessa, että EU:sta on tullut direktiivi, joka sallisi paljon laajempien ja tiukempien välineiden käytön, mutta hallitus on valinnut tien, jossa se menee minimillä eteenpäin. Tosin tuo minimikin on parannus nykytilanteeseen, elikkä siinä mielessä voi olla tyytyväinen siihen, että esimerkiksi etukäteisilmoitusmenettely lähetetyistä työntekijöistä tulee käyttöön ja että myös julkisella sektorilla, jos palkkasaatavissa on epäselvyyttä, selvitysvelvollisuus on olemassa.

Mutta se, mikä tässä jää mietityttämään liittyen tähän palveluiden vapaaseen liikkuvuuteen, on se, että yleensä EU-logiikka lähtee siitä, että tiettyjä selvitysvelvoitteita tai muita ikään kuin ylimääräisiä valvontaan tai johonkin turvaan liittyviä asioita ei saa asettaa vain lähetetyille työntekijöille tai rajat ylittävään kauppaan vaan sen pitää koskea sitten kansallistakin toimintaa, ja tässä, mikäli olen oikein ymmärtänyt hallituksen esityksen, lähdetään siitä, että esimerkiksi palkkasaatavien selvitysvelvollisuus olisi vain lähetetyillä työntekijöillä. Silloin saatamme törmätä tilanteeseen, jossa tämä rajat ylittävä palveluiden liikkuminen estyy sellaisella tavalla, mikä ei ole mahdollista, ja se voi olla EU-lainsäädännön vastainen.

Lisäksi lopuksi haluaisin muistuttaa siitä, että kun me niin mielellämme vertaamme itseämme Saksaan ja haluaisimme ottaa käyttöön saksalaisia malleja työelämässä, (Puhemies koputtaa) niin tässä Suomen mallissa jää... — Voin siirtyä.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Jos edustaja siirtyy puhujapöytäntöön. Kaksi minuuttia on kulunut umpeen.

Anteeksi, puhemies! Ajattelin, että olisin ehtinyt sanoa kahdessa minuutissa, mutta tämän viimeisen pointin haluan kuitenkin sanoa vielä ääneen salissa.

Eli kun me niin mielellämme vertaamme itseämme Saksaan ja haluaisimme ottaa sieltä mallia, niin jos nyt katsotaan vaikka tätä lähetettyjen työntekijöiden sanktiointijärjestelmää tai niitä tilanteita, joissa työnantaja laiminlyö palkanmaksun, niin itse asiassa Saksassa siitä voi tulla puolen miljoonan euron sanktio, ja jos hallinnollisesti ei toimita siten, että ilmoitetaan ne asiat, mitkä kuuluu ilmoittaa, elikkä on hallinnollinen laiminlyönti, niin siitä voi tulla 30 000 euron sanktiomaksu. Suomessa ilmoitusvelvollisuudesta sanktiomaksu on minimissään 1 000 euroa ja maksimissaan 10 000 euroa. Eli se esimerkki, mitä edustaja Kontula tässä käytti siitä, että joskus kannattaa tehdä rikos ja ottaa siitä sanktio itsellensä ja silti pääsee voiton puolelle, ikävä kyllä näissä meidän työehtojen noudattamistilanteissa pitää liian usein paikkansa.

Mutta olen varma siitä, että me käymme tämän valiokunnassa huolella läpi ja katsomme myös näitä EU-oikeudellisia asioita ja sitä, syntyykö tässä kansallisen lainsäädännön ja lähetettyjen työntekijöiden lainsäädännön ja valvonnan suhteen sellaisia ristiriitailanteita, jotka asettavat tämän ikään kuin epätasavertaiseen asemaan palveluiden liikkuvuuden näkökulmasta. Mutta saattaa olla myös se riski, että tällaisenansa tulee EU-tuomioistuinpro-

Pöytäkirja PTK 32/2016 vp

sesseja siitä, että me olemme todellakin menneet tuosta direktiivin minimistä, ehkä jonkin verran jopa rimaa hipoen, emmekä sieltä, missä se olisi mahdollistanut tiukemman valvonnan, joka kai on meidän kaikkien etu, koska silloin yritykset kilpailevat reiluin pelisääntöin eivätkä dumpaamalla palkkaehtoja.

17.06 Antero Laukkanen kd: Arvoisa herra puhemies! Tässä edustajat Filatov ja Kontula ovat käyttäneet erinomaiset puheenvuorot, ja oikeastaan haluaisin tässä sen tuoda esiin, että kun tämä valiokuntaan aikanaan tulee, niin muistettaisiin käydä keskustelua siitä, että Suomessa kristilliset järjestöt lähettävät erittäin paljon työntekijöitä ympäri maailmaa niin sanottuun lähetystyöhön.

Kun aikanaan tässä muutama vuosi sitten nämä lähetystyöntekijät otettiin tämän yleisen työehtosopimuksen piiriin, niin se käytännössä tarkoitti sitä, että kun he hyvin pienelläkin tulotulolla siellä lähetetyssä maassa, jossa elintaso oli aivan erilainen, pystyivät sitä työtään tekemään, niin yhtäkkiä heille oli pakko maksaa moninkertaista palkkaa tästä työn tekemisestä. Se johti siihen, että monet järjestöt joutuivat kutsumaan nämä lähetystyöntekijät takaisin kotiin, koska se rahasumma, joka oli käytettävissä tähän työhön, ei enää riittänyt niin monen työntekijän työllistämiseen. Sittemmin siihen on löydetty jonkinlainen oikotie, jossa on ikään kuin voitu yhdessä sopia, että tyytyy vähempään palkkaan kuin mitä työehtosopimus sanoo, mutta siinä riskinä on ollut se, että jos joskus myöhemmin tulee katumapäälle ja päättääkin pyytää sen erotuksen takaisin, niin aina sen varmasti oikeudessa voitaisi.

Olisi ollut hyvä, jos tässä yhteydessä olisi pohdittu enemmän myös tätä problematiikkaa, vaikka se ei ehkä ole niin tuttu tuolla työvoimahallinnossa. Mutta toivon, että tähän asiaankin sitten voitaisiin palata.

17.07 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Entisessä elämässäni informaalin työn tutkijana vietin muun muassa yhden kuukauden Olkiluodossa parakkikylässä yhdessä reilun tuhannen rakennusmiehen kanssa, joista melkoinen osa oli juurikin lähetettyjä työntekijöitä eri puolilta Eurooppaa. Heidät oli Suomeen tuonut tai tuottaneet sadat eri yritykset, ja voi ymmärtää, että kovin monenlaisiin työehtoihin, kovin monenlaisiin asemiin siellä törmäsi.

Minä näin siellä kiskurivuokria: Helsingin Kalliosta saa samanlaisen tai paremman kämpän samaan hintaan kuin saa parakin keskeltä metsää Olkiluodon vierestä. Minä näin siellä pimeitä palkkoja: osa palkasta maksettiin niin, että yrityksen pomo tuli parkkipaikalle ja jakoi setelit suoraan taskustaan. Minä näin siellä maksamattomia palkkoja, joiden perään eivät työntekijät uskaltaneet kysellä, ja törmäsin myös johdonmukaiseen alipalkkaukseen, johon Suomessa ei voi juurikaan puuttua, ellei se ylitä tiettyä törkeyden tasoa.

Mitä nämä ihmiset voivat tehdä silloin, kun tapahtuu jotakin sellaista, mikä ei ole asianmukaista meidän työmarkkinoillamme? Käytännössä eivät mitään. Heillä ei ole mitään välineitä, joilla he voisivat kyseenalaistaa sen tilanteen.

Työsuojeluviranomaiset eivät olleet kovin kiinnostuneita ydinvoimalatyömaasta — taisi olla jo vuosia pyörinyt rakennustyömaa, ennen kuin sinne työsuojeluviranomaiset ensimmäisen kerran tekivät kunnollisen tarkastuksen. Poliisi ei ollut kauhean kiinnostunut asiasta. Vielä Olkiluodon työmaalta lähdettyäni kävin läpi poliisin tietoon tulleet tai poliisille tehdyt rikosilmoitukset ja tutkintapyynnöt: yksikään niistä ei ollut johtanut oikeuteen asti. Yleisin syy keskeytykseen oli se, että on niin vaikeata, kun on niin monta kieltä ja pitäisi tehdä tutkintapyyntöjä ulkomaille ja tässä on aikaakin kulunut niin, että kaikki ovat jo

Pöytäkirja PTK 32/2016 vp

hävinneet maisemista. Ja kuten jo aikaisemmin puhuin, myöskään suomalainen ay-kulttuuri ei ole kovin taitava kantamaan huolta siirtotyöläisistä.

Siitä, kun minä olin Olkiluodossa, on nyt jo muutama vuosi, mutta peruskuvio on säilynyt ennallaan. Siirtotyöläinen on Suomessa edelleen suojaton. Minä en usko, että tätä on mahdollista ratkaista pelkästään lainsäädännöllä. Se edellyttää laajempaa pohdintaa suomalaisesta kontekstista, suomalaisista työmarkkinoista ja sen turvaverkoista, mutta minä painotan, kuinka tärkeästä asiasta on kysymys. Kysymys ei ole vain siitä, että osa yrityksistä kilpailee halpatyöllä ja tuottaa sillä lailla meille halpatyömarkkinoita. Kysymys on myös siitä, että vakavampi rikollisuus ei synny tyhjiössä. Vakavampi rikollisuus tarvitsee alustakseen tällaisen hämärän, pikkuisen laittomuuden puolella aina välillä käväisevän maaston, jossa kaikennäköinen hämärähomma on vähän sallittua. Sieltä nousee ihmiskauppa, ja sieltä nousee muu sellainen vakava rikollisuus, jota me emme tähän yhteiskuntaan halua. Tässä mielessä minä näen, että kysymys on paljon laajemmasta kuin sinänsä isosta ongelmasta, siirtotyöläisten pärjäämisestä osana tätä työmarkkinajärjestelmää.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta

Hallituksen esitys HE 40/2016 vp

Lähetekeskustelu

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi autoverolain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 34/2016 vp

Lähetekeskustelu

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain sekä ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 9 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 35/2016 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Pöytäkirja PTK 32/2016 vp

Keskustelu

17.13 **Timo V. Korhonen kesk:** Arvoisa puhemies! Pari lyhyttä kommenttia. Minä ymmärrän sillä tavalla, että nämä kokeilulait ammatillisen perustutkinnon toteuttamiseksi joustavasti ovat monellakin tavalla erinomaiset ja tärkeitä. Ja varmasti voi sanoa myös niin, että muutos tähän rahoituslakiin on ihan ok. Totta kai on selvää, että nämä isot leikkaukset, mitä ammatilliseenkin koulutukseen kohdistetaan, koulutuksen järjestäjiä kirpaisevat, mutta on selvää, että tuo laskentaperuste uudistus antaa sitten koulutuksen järjestäjälle mahdollisuuden säätää toimintaansa haluamallaan tavalla, ja se vie tätä kokonaisuutta myönteisesti eteenpäin.

Sitten toinen yksityiskohta, tämä näyttötutkintotoiminta. Ymmärrän niin, että sinällään ns. näyttötutkinto on kyllä oivallinen opiskelumuoto ja sitä on syytä ylläpitää ja kehittää, mutta sitten tämän lain käsittelyn yhteydessä minusta on kyllä syytä arvioida hyvin tarkkaan, että onko tähän näyttötutkintoon liitetty tutkintotoimikuntabyrokratia todellakin tarpeen vai onko se turha. Aika paljon on tullut palautetta siitä, että onko näistä näyttötutkintotoimikunnista todella oikeasti jotain järkevää hyötyä vai olisiko ne syytä purkaa. Tähän liittyen lyhyt kysymys: eli tarkoittaako nyt muutos tähän kokeilulakiin myös mahdollisuutta toteuttaa näyttötutkintopohjaista koulutusta koulutuksen järjestäjän (Puhemies koputtaa) omilla luvilla ilman näyttötutkintotoimikuntien osallisuutta, jos tarkoitetaan hyvää? Mutta jos ei, niin sen voisi sitten tähän esitykseen lisätä.

17.15 **Pirkko Mattila ps:** Arvoisa puhemies! Ammatillinen aikuiskoulutus ja siihen liittyen näyttötutkintojärjestelmä on arvokas resurssi suomalaisessa koulutuskentässä työelämän jatkuvassa muutoksessa. Tämä on instrumentti työntekijän tarpeisiin tai sitten muutoin vain alan vaihtajille. Toivon kokeilulle tietysti menestystä mutta toivon, että jatkossakin ammatillisen aikuiskoulutuksen kenttä säilyy koko maassa erinäisiin alueellisiinkin tarpeisiin. On ikävä tietysti lukea tällä hetkellä, että myöskin aikuiskoulutuskeskuksissa on ollut yt-neuvotteluja.

Sitten tähän näyttötutkintoihin liittyvään byrokratiaan, mitä tuossa edustaja Korhonen nosti esille. On varmasti jokainen byrokratian kukkanen tarkasteltava, jos niin voi sanoa, mutta ymmärrän sen myöskin opiskelijan oikeusturvan kannalta, mitä tähän hallituksen esitykseen liittyy, muun muassa nämä rekisterit tai sitten arvioijan roolia koskevan tiedon tai valmistavaan koulutukseen liittyvän tiedon säilyttäminen.

Summa summarum, aikuiskoulutuksessa on erityisesti tarpeen valmistavaan koulutukseen ja siihen liittyvän näyttötutkinnon osalta säilyttää tämä aiemmin hankitun tiedon tunnistaminen ja sitä kautta tunnustaminen ja sitä kautta sitten joustavat aikuisen koulutuspolut.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi yliopistolain 8 §:n ja ammattikorkeakoululain 12 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 36/2016 vp

Pöytäkirja PTK 32/2016 vp

Lähetekeskustelu

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi yhteisen kalastuspolitiikan seuraamusjärjestelmästä ja valvonnasta annetun lain 22 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 37/2016 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

Keskustelu

17.17 Kari Kulmala ps: Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä ehdotetaan kumottavaksi säännös, jonka mukaan kokonaispituudeltaan alle 10 metriä pitkän kalastusaluksen lisenssinhaltija tai tämän valtuuttama aluksen päällikkö on velvollinen antamaan saalisilmoituksen myös niiltä kuukausilta, joiden aikana kalastusaluksella ei ole kalastettu. Tämä on selvää asioiden järjeistämistä ja tästä tulee antaa hallitukselle kiitosta. Siispä: kiitos, hallitus, tästä esityksestä.

Euroopan unionin jäsenvaltiot ovat saaneet aikaisemmin itse päättää, miten ne keräävät tiedot alle 10-metrinen kalastusalusten kalastusmatkoista ja saaliista. Lain voimaantuloon saakka, joka tulee toivottavasti mahdollisimman pian, on ilmoitus annettava vähintään kalenterikuukausittain seuraavan kalenterikuukauden 20. päivään mennessä kyseisenlaisella kalastusaluksella saaduista kaikista muista kuin kalastuskiintiöjärjestelmään kuuluvien kalalajien saaliista ely-keskukselle. Ilmoitus tulee antaa myös niiltä kuukausilta, joiden aikana kalastusaluksella ei ole kalastettu, eli Suomessa se tarkoittaa ainakin sisävesillä talvea. Niiden kalastusalusten osalta, jotka kuuluvat kalastuskiintiöjärjestelmään, kalalajien saaliiden ilmoitusaika on huomattavasti lyhyempi. Ilmoitus tulee tehdä 48 tunnin kuluessa saaliin purkamisen päättymisestä.

Euroopan unionin säädökset velvoittavat tällä hetkellä toimijat ilmoittamaan 48 tunnin kuluessa kaikki vähintään 10 mutta alle 12 metriä pitkällä kalastusaluksella tekemänsä kalastusmatkat riippumatta siitä, onko matkalla saatu kalaa vaiko ei. Yli 12-metrinen kalastusalusten on annettava vastaavat tiedot sähköisesti 24 tunnin kuluessa maihintulosta ja saaliin purkamisen päättymisestä. Nämä ilmoitukset ovatkin ymmärrettäviä ja tehdään sen vuoksi, koska halutaan saada luotettavaa tietoa rannikkokalastusalusten aktiivisuudesta ja pystytään seuraamaan kalastuskiintiöiden täyttymistä ynnä muuta.

Tämän vuoden alussa Suomen merialueiden kalastusalusrekisteriin oli rekisteröity alle 10-metrisiä kalastusaluksia yli 2 000 kappaletta, 142 kappaletta vähintään 10-metrisiä mutta alle 12 metriä pitkiä kalastusaluksia, ja vähintään 12-metrisiä kalastusaluksia rekisterissä oli 60 kappaletta, joten ilmoitusvelvollisuus koskee hyvin huomattavaa osaa kaupallisista kalastajista.

Nykyinen laki yhteisen kalastuspolitiikan seuraamusjärjestelmästä ja valvonnasta tuli voimaan vuoden 2015 alusta. Viime vuonna kuitenkin jo huomattiin, että sekä kaupallisil-

Pöytäkirja PTK 32/2016 vp

le kalastajille että ilmoitukset kirjaavalle ely-keskukselle saaliiden ilmoitusvelvollisuus on käytettävissä oleviin resursseihin nähden kohtuuttoman raskas eikä siitä ole vastaavaa hyötyä. Nykyisen ilmoitusvelvollisuuden arvioitiin aikaisemmin edesauttavan merialueiden kalastusalueiden rekisterin ja kaupallisista kalastajista pidettävän rekisterin ajan tasalla pysymistä, koska ilmoitusvelvollisuus koskee kyseisiin rekistereihin merkittyjä kaupallisia kalastajia ja kalastusalueita. Mielestäni tästä ei ole epäselvyyttä jatkossakaan, koska jokainen kaupallinen kalastaja on joka tapauksessa rekisteröitynyt ely-keskukseen kaupalliseksi kalastajaksi joko luokkaan 1 tai luokkaan 2.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksen tarkoitus on keventää kaupallisten kalastajien ja hallinnon työtaakkaa. Kaupalliset kalastajat saavat edelleen halutessaan tehdä edellä mainittuja ilmoituksia myös niiltä kuukausilta, joihin he eivät ole kalastaneet, mutta se ei ole enää jatkossa pakollista. Kuten esityksessäkin mainitaan, kalastuksen saalistietojen tarkkuus saattaa jatkossa heiketä, jos kaupalliset kalastajat unohtavat antaa kuukausikohtaiset saalisilmoitukset myös niiltä kuukausilta, joiden aikana he ovat kalastaneet. Saalisilmoituksia parantaa osaltaan kuitenkin sähköinen ilmoitusjärjestelmä, joka toivottavasti toimii paremmin kuin Maaseutuvirasto Mavin Hyrrä-järjestelmä.

17.22 Reijo Hongisto ps: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Kulmala käytti lähestulkoon sanasta sanaan minun valmisteleman puheenvuoron, mutta toistan sen, jotta kertaus on opintojen äiti. Siispä:

Nykylain mukaan kokonaispituudeltaan alle 10 metriä pitkän kalastusalueen kalastuslisenssin haltijan tai tämän valtuuttaman alueen päällikön on annettava vähintään kalenterikuukausittain seuraavan kalenterikuukauden 20. päivään mennessä ilmoitus kyseisellä kalastusalueella saaduista kaikista muista kuin kalastuskiintiöjärjestelmään kuuluvien kalalajien saaliista ely-keskukselle. Ilmoitus tulee antaa myös niiltä kuukausilta, joiden aikana ei ole kalastettu. Lain tarkoitus on ollut kerätä kattavasti ja luotettavasti tietoja rannikkokalastusalueiden aktiivisuudesta ja saaduista saaliista.

Kuluvan vuoden alussa Suomen merialueiden kalastusrekisteriin oli rekisteröity 2 228 alle 10-metristä kalastusalueita. Nyt on huomattu, että erityisesti tämä kalastamattomia kuukausia koskeva ilmoitusvelvollisuus on kohtuuttoman raskas kaupallisille kalastajille ja ely-keskuksille. Saatu hyöty ja informaatio eivät ole olleet suhteessa tehtyyn työmäärään nähden, ja tämän takia lakia ehdotetaan muutettavaksi niin, että tämä kalastamattomia kuukausia koskeva ilmoitusvelvollisuus poistetaan. Esityksen tarkoituksena onkin ollut keventää kalastajien ja hallinnon työtaakkaa. Eli tämä on suoraan hallituksen normienpurkuohjelman mukainen toimi ja sen vuoksi erittäin kannatettava. — Kiitoksia.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi pakkohuutokaupalla myytävien kiinteistöjen lunastamisesta valtiolle annetun lain kumoamisesta

Hallituksen esitys HE 38/2016 vp

Pöytäkirja PTK 32/2016 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

Keskustelu

17.24 Reijo Hongisto ps: Arvoisa herra puhemies! Lakiesityksessä ehdotetaan kumottavaksi pakkohuutokaupalla myytävien kiinteistöjen lunastamisesta valtiolle annettu laki. Nykyinen laki on säädetty 1938 ja senaikaisten tarpeiden pohjalta. Maailma on muuttunut ja ihmisten tarpeet samalla tavalla.

Nykyisin sosiaalilainsäädäntö on kehittynyt niin, ettei enää ole tarvetta turvata perheen asuntoa ja asumista tukeutumalla lunastuslain säädöksiin. Myöskään valtiolla ei ole enää tarvetta lunastaa maa- ja metsätalousmaita pakkohuutokaupalla. Ulosottoviranomaiset tekivät vuosina 2013 ja 2014 ely-keskuksille 294 lunastuslain mukaista ilmoitusta kiinteistöjen pakkohuutokaupoista. Yksikään näistä ilmoituksista ei johtanut toimenpiteisiin. Lainsäädöksiä on sovellettu pakkohuutokaupassa edellisen kerran 1980- ja 1990-luvuilla. Tämä jos mikä kertoo selvästi, että laki on jäänyt ajastaan jälkeen ja on sen takia tarpeen kumota. Lain kumoaminen vähentäisi oleellisesti kiinteistöjen pakkohuutokauppoihin liittyvää tarpeetonta hallintotyötä, koska ulosottoviranomaisten ei enää tarvitsisi tehdä ely-keskuksiin ilmoituksia lain soveltamisalaan kuuluvista kiinteistöjen pakkohuutokaupoista. Tämä vähentää turhaa työtä ja byrokratiaa ja on jälleen kerran hallituksen norminpurkuohjelman mukainen kannatettava aate.

Arvoisa herra puhemies! Kannatan lakiesityksen hyväksymistä.

17.26 Sinuhe Wallinheimo kok: Arvoisa herra puhemies! Tällä hallituksen esityksellä toteutetaan jälleen yhdellä pienellä askeleella hallituksen kärkihankkeeksikin nostamaa sujuvamman sääntelyn ja normien purun tavoitetta. Esityksessä esitetään kumottavaksi, kuten edustaja Hongisto sanoi, vuonna 1938 säädetty laki pakkohuutokaupalla myytävien kiinteistöjen lunastamisesta valtiolle.

Lunastamislaki on vanhentunut, ja sen sisältö on ristiriidassa Euroopan unionin valtiontukisäännösten kanssa. Silti tämän lain voimassaolosta on aiheutunut veronmaksajille kustannuksia. Sen puitteissa on kiinteistöjen pakkohuutokauppojen yhteydessä tehty tarpeetonta hallintotyötä, koska kiinteistöjä ei käytännössä lunasteta. Vaikka lukumääräisesti tämän lain määräämiä kiinteistöilmoituksia on tehty vain noin 160—170 kappaletta vuodessa, on se kuitenkin syönyt omalta osaltaan muutoinkin ohuelti toimivan ulosottoimen resursseja. Jatkossa tämäkin työpanos voidaan käyttää muihin työtehtäviin. Sujuvampi sääntely todellakin näkyy parempana julkisena taloutena ja suomalaisten helpompana arkena.

Arvoisa puhemies! Silti tehtävää norminpurkusektorilla edelleen riittää. Ikävä kyllä vastaavia vanhentuneita säädöksiä meillä on lainsäädännössä lukuisia. Paras ja usein käytetty esimerkki on 1700-luvulta peräisin oleva rakennuskaari, jonka 12 luvussa määritellään muun muassa siitä, miten sikoja voidaan laskea terhometsään. Arvoisa puhemies, kuulitte oikein: siis miten sikoja voidaan laskea terhometsään.

Vaikka suoranaisia kustannuksia tästä säädöksestä ei veronmaksajalle koidukaan, olisi hyvä, jos tämänkaltaiset säädökset voitaisiin poistaa tai muokata paremman lainsäädännön

Pöytäkirja PTK 32/2016 vp

luomiseksi suomalaisille. Tämän hallituksen aikana on jo kaadettu kauppoja ja parturi-kampaamoja kuristanut liikeaikalaki, mutta lisää tarvitaan. Esimerkkejä löytyy paljon. Eduskuntaan tulee kevään aikana tilintarkastuslain uudistus. Sen yhteydessä on tarkkaan huolehdittava, ettei suomalaisille yrityksille säädetä raskaampia vaatimuksia kuin EU-säädökset edellyttävät. Kaavoituksen puolella kaupan suuryksikkösääntelyn laukaisevaa kerrosneliörajaa on korotettava tuntuvasti, jotta kauppakeskusinvestointeja saataisiin lisää. Parhaassa tapauksessa markkinoille saataisiin uusia toimijoita haastamaan nykyistä hyvin keskittynyttä päivittäistavarakauppaa. Myös maatalouden byrokratiassa riittää perattavaa. Esimerkiksi pellon pinta-alaa mittaavien ely-keskusten tarkastajien saadessa muuttumattomasta pinta-alasta eri mittaustuloksen viljelijää rankaistaan muuttuneesta pinta-alasta tukien menetyksellä.

Arvoisa puhemies! Hallituspuolueiden ja toivottavasti myös opposition yhteinen tahto on, että tällaiset epäkohdat jatkossa korjattaisiin.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

12. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 2/2016 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 3/2016 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 12. asia. Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö HaVM 3/2016 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Keskustelu

17.29 Pirkko Mattila ps (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tässä hallintovaliokunnan mietinnössä koskien hallituksen esitystä ulkomaalaislain muuttamisesta ensinnäkin otetaan kantaa kansainvälisen suojelun edellytyksiin. Esityksen perusteluissa todetaan, ettei humanitäärisen suojelun perusteella myönnettävälle oleskeluluvalla ole EU:n määritelmädirektiiviä koskeva oikeuskäytäntö huomioon ottaen enää vastaavia perusteita kuin silloin tämän direktiivin täytäntöönpanovaiheessa on arvioitu.

Kansainvälistä suojelua hakeneille voidaan myöntää oleskelulupa humanitäärisen suojelun perusteella, jos edellytyksiä turvapaikan tai toissijaisen suojelun antamiselle ei ole, siis tämän voimassa olevan lainsäädännön nojalla. Tämä on tosiaan ulkomaalaislakiin sisällytetty tämän EU:n määritelmädirektiivin kansallisen implementoinnin yhteydessä. Kuitenkin nyt on huomioitava, että humanitäärisen suojelun käsite ja oleskeluluvan saamisen edellytykset ovat kansallista sääntelyä, joka ei siis perustu Euroopan unionin lainsäädäntöön tai kansainvälisiin velvoitteisiin. Tämä silloinen tilanne on arvioitu. Tästä on hallintovaliokunta tehnyt mietinnön 26/2008. Hallintovaliokunta näkee tarpeellisena tämän humanitäärisen oleskeluluvan kategorian poistamisen ulkomaalaislaista. Tämä seikka ei

Pöytäkirja PTK 32/2016 vp

muuta sitä tosiasiaa, että Suomen lainsäädäntö täyttää edelleenkin Euroopan unionin ja kansainvälisten velvoitteiden vaatimukset myös vastaisuudessa.

Hallintovaliokunta on myös sitten ottanut mietinnössään kantaa palautuskieltoon. Perustuslakiin sisältyy kielto karkottaa, luovuttaa tai palauttaa ulkomaalaista, jos häntä tämän vuoksi uhkaa kuolemanrangaistus, kidutus tai muu ihmisarvoa loukkaava kohtelu. Valiokunta toteaa, että palautuskielto on ehdoton eikä humanitäärisen suojelun perusteella myönnettävää oleskelulupaa koskevien säännösten kumoaminen merkitse sitä, että tätä palautuskiellon periaatetta voitaisiin rikkoa.

Sitten valiokunta on myös ottanut kantaa siihen, että on syytä erottaa toisistaan yhtäältä palauttamiskiellotilanteet ja toisaalta sitten käytännön vaikeudet palata tai palauttaa viranomaisjohtoisesti kielteisen päätöksen saanut henkilö. Oleskelulupaa ei kuitenkaan myönnetä, jos ulkomaalaisen paluu jää toteuttamatta sen vuoksi, että hän ei suostu palaamaan kotimaahansa tai pysyvään asuinmaahansa tai vaikeuttaa paluunsa järjestelyä. Tästä on myös hallintovaliokunta lausunut mietinnössään 47/2014, ettei sellaista tilannetta voida pitää hyväksyttävänä, että henkilö voisi itse päättää jäädä maahan, vaikkei hän ole saanut oleskelulupaa, siis laillisen maahan jäämisen edellytyksenä olevaa oleskelulupaa.

Sitten jatkolupaan myös valiokunta otti kantaa sikäli elikkä ulkomaalaislain 54 §:n jatkoluvan myöntämisedellytyksiin. Hallituksen esityksen lähtökohtana on, ettei oleskelulupia enää jatkokäsitellä tämän humanitäärisen suojelun perusteella, ja se siis koskee myös jatkolupia. Saadun selvityksen mukaan käytännössä oleskelulupa voidaan myöntää myös muulla perusteella kuin millä ensimmäinen lupa on aiemmin myönnetty. Tässä valiokunta kiinnittää huomiota esimerkiksi siihen, että ensimmäinen oleskelulupa humanitäärisen suojelun perusteella myönnetään aina vuodeksi, kun muut kansainvälisen suojelun perusteella myönnettävät luvat neljäksi vuodeksi. Tässä on osaltaan viesti luvan saaneelle, että hänen oleskelunsa tulee viimeistään vuoden päästä arvioiduksi uudelleen. Oleskeluluvan myöntäminen perustuu aina lupaharkintaan säännösten puitteissa, eikä lupaa uusita viranomaisaloitteisesti, vaan hakijan on ollut itse haettava jatkolupaa.

Sitten hallituksen esitykseen kuului säädösesitys päätöksen tiedoksi antamisesta. Tässä esityksessä esitetään tehostettavaksi kansainvälistä suojelua koskevan päätöksen tiedoksi antamista myöskin niissä tilanteissa, joissa esimerkiksi päätös on hakijan kannalta myönteinen. Nykyisen haastetiedoksiannon tilalle tulee päätöksen tiedoksi saattaminen myös muulla tavalla todisteellisesti. Tämä tarkoittaa esimerkiksi tiedoksiannon toimittamista postitse saantitodistusta vastaan tai päätöksen luovuttamista vastaanottajalle taikka tämän edustajalle. Valiokunnalla ei ole huomauttamista hallituksen esityksen perusteluihin, että tiedoksi antaminen postitse saantitodistusta vastaan on riittävää, jos kyseessä on hakijan kannalta täysin myönteinen päätös. Mutta jos viranomainen katsoo olevan aihetta, tiedoksianto voidaan toimittaa myös haastetiedoksiantona, ja tällöin viranomaisena on joko Maahanmuuttovirasto tai Maahanmuuttoviraston pyynnöstä poliisi. Jos on tehty päätös hakijan poistamiseksi maasta, tiedoksiannon toimittaa poliisi tai poliisin pyynnöstä Maahanmuuttovirasto. Haastetiedoksiannon toimittaa aina poliisi tai rajatarkastusviranomainen, ja valiokunta yhtyy hallituksen esityksen perusteluihin, että tätä haastetiedoksiantoa käytetään tilanteissa, jossa siihen on erityistä syytä.

Sitten vielä siirtymäsäännöksistä asiantuntijakuulemisessa tuli esille, että lakiehdotus ei sisällä siirtymäsäännöksiä. Tältä osin valiokunta toteaa saamansa selvityksen perusteella, että tämä ratkaistaan ratkaisupäivänä voimassa olevan lainsäädännön soveltamiskäytän-

Pöytäkirja PTK 32/2016 vp

nön ja olosuhteiden perusteella, esimerkkinä taas, että tämän hakijan lähtömaan tilannetta arvioidaan jatkuvasti ja se päätös perustuu ajantasaiseen tietoon ja kokonaisarviointiin.

Sitten vielä lopuksi, arvoisa puhemies: Tästä on myös perustuslakivaliokunnan lausunto, josta ilmenee, että lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä. Tämä hallintovaliokunnan mietintö ei ole yksimielinen vaan sisältää kaksi vastalauseetta, joista toisessa on pykälämuutosehdotus ja toisessa on tämän lakiesityksen hylkäysesitys.

17.36 Sirpa Paatero sd: Arvoisa herra puhemies! Humanitäärisen perusteen lisääminen vuonna 2008 tehdyn ulkomaalaislain käsittelyyn on ollut perusteltua, koska siinä kohtaa tämä määritelmädirektiivi, joka on Euroopan unionin tekemä, ei ole sisältänyt niitä kaikkia kohtia, jotka määritelmädirektiivi nyt tällä hetkellä kattaa. Elikkä silloin turvapaikan on voinut saada kapeammalla sektorilla kuin tällä hetkellä. Siitä syystä tulee se asia, että erillinen kotimainen, joka on ainoastaan Ruotsissa ja Suomessa — ja Ruotsissakin sitä ollaan poistamassa ainakin väliaikaisesti — on perusteltua poistaa meidän kansallisesta lainsäädännöstämme, koska nyt tämän jälkeen meidän turvapaikan ja toissijaisen suojelun tarpeen arviointimme perustuu Geneven pakolaissopimukseen ja tähän Euroopan unionin määritelmän direktiiviin. Näin noudatamme myöskin pohjoismaista yhtenäisyyttä. Mutta silloin se on ollut siis perusteltua.

Tähän on tullut vahvistusta myöskin niin, että Euroopan unionin — tai silloin EY:n — tuomioistuin ja korkeimman hallinto-oikeuden päätös täällä Suomessa ovat vahvistaneet turvapaikanhakijoiden asemaa ja sen käsittelyn kautta antaneet sitten linjauksia siihen, kenelle on mahdollista oleskelulupa myöntää. Ja näiden lisäperustelujen vuoksi olemme myöskin sitä mieltä, että tämä humanitäärisen avun määritelmä voidaan nyt poistaa.

Tässä yhden ja neljän vuoden järjestelmässä, joka on ainoastaan siis tämän humanitäärisen perusteen osalta ollut olemassa, on nyt noin 170 ihmistä, jotka ovat saaneet yhden vuoden oleskeluluvan ja ovat siis prosessissa, käsittelyssä sinne neljän vuoden oleskelulupa. Tästä syystä sosialidemokraattinen hallintovaliokunnan ryhmä on tehnyt pykäläesityksen tähän siirtymäsäännökseen, voimaantulosäännökseen, niin, että näiden 170 ihmisen kohdalla, joista siis varmaan osa saisi oleskeluluvan jatkoon ja osa ehkäpä ei, käytettäisiin samaa perustelua elikkä sitä humanitäärisen suojelun tarvetta — vain näiden 170 henkilön osalta, jotta ei kesken matkaa muuteta perusteluita, miksi he ovat sen ensimmäisen saaneet. Voi olla tietenkin näissäkään tapauksissa, että tilanne siellä lähtömaassa on muuttunut, jolloinka ehkä se peruste on muuttunut. Mutta tämä kotimainen peruste tästä humanitäärisestä pohjasta säilyisi tässä meidän esityksessämme tämän siirtymäsäännöksen ajan näitten ihmisten kohdalla. Tästä syystä olemme tehneet pykälämuutosehdotuksen, josta varmaankin huomenna sitten äänestetään, ja kun se ei mennyt valiokunnassa läpi, jättäenemme tästä asiasta sitten vastalauseen.

Toisena isona asiana, mitä käsiteltiin, oli kyllä tämä tiedoksi antaminen, mitenkä ihmisille, jotka oleskeluluvan saavat tai eivät saa, sitten tämä tieto jätetään. Ihan inhimillistä ja järkevää resurssien käyttöä on se, että etenkin näissä positiivisissa tapauksissa menettelyä on mahdollista keventää niin, että sen ei tarvitse olla välttämättä poliisi vaan siitä voi myöskin Maahanmuuttovirasto olla sitten tällaisen positiivisen luvan ihmisille tiedoksi tuomassa.

Hallintovaliokunnan käsittely oli suurelta osalta yhteisymmärrystä omaava. Siitä syystä kiitokset kaikille valiokunnan jäsenille, ja tämän yhden kohdan osalta jätämme tämän esityksen äänestettäväksi. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 32/2016 vp

17.41 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Niin kuin tässä valiokunnan mietinnössä todetaan, se tavoitehan tämän hallituksen esityksenkin taustalla on se jo pitkäaikainen Suomen tahto, että näiden ylikansallisten asioiden kuten esimerkiksi tämän akuutin muuttoliikkeen sääntelyä harmonisoitaisiin koko Euroopan unionin alueella ja haettaisiin yhtenäistä lainsäädäntöä. Siihen tämä esitys myös pohjautuu, ja sitä tavoitetta vasten on aivan perusteltua, että tämä esitys viedään nyt läpi. On ehkä tässäkin yhteydessä syytä todeta, niin kuin edustaja Paatero hyvin kävi läpi, että nyt myös Euroopan yhtenäinen sääntely vastaa pitkälti sitä, mitä meillä kansallisesti on näillä kolmella eri kategorialla haettu, jolloin tosiasiallisesti, vaikka tämä muutos osittain hieman kiristää, se kiristys on paljon lievempi kuin se, jos se olisi jo aikoinaan silloin 2007 jätetty säätämättä.

Mutta sitten tähän edustaja Paateron mainitsemaan vastalauseeseen, minkä meidän demariryhmä todella jätti: ehkä tässä tilanteessa kuitenkin on inhimillistä näiden 170 ihmisen osalta, jotka ovat täällä yhden vuoden oleskeluluvalla ja joita tämä muutos nyt ensisijaisesti koskee, että heihin todella sovellettaisiin vielä tätä vanhaa lainsäädäntöä ja katsottaisiin sen jatkoluvan käsittely sitten tämän lainsäädännön perusteella. Niin kuin sanoin, se olisi inhimillistä, mutta se myös osittain varmasti helpottaisi sitä tilannetta ainakin siinä suhteessa, ettemme ainakaan tarkoituksenmukaisesti sitten aiheuta sellaista tilannetta, missä Suomeen syntyy lisää paperittomia. Tässähän valiokunnan puheenjohtaja hyvin kävi läpi sen, että on eri asia puhua siitä, että on palautuskielto, ja siitä, että jostain muusta syystä se palautuminen epäonnistuu, mutta ei ole varmaan tarkoituksenmukaista meillä ajaa politiikkaamme siihen tilanteeseen, että me synnytämme maahan myös lisää paperittomia.

17.43 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys ulkomaalaislain muuttamiseksi ja käsittelyssä oleva hallintovaliokunnan mietintö liittyvät lakimuutokseen, joka tosiaan poistaa kansallisesta lainsäädännöstämme humanitäärisen suojelun perusteella myönnettävän turvapaikkaoikeuden käsitteen. Aiemminhan turvapaikanhakijalle on voitu myöntää oleskelulupa humanitäärisen suojelun perusteella, ellei edellytyksiä turvapaikan tai toissijaisen suojelun antamiselle ole löytynyt. Tämä humanitäärisen suojelun käsite on kuitenkin ollut kansallista sääntelyä, eikä se perustu EU-lainsäädäntöön tai kansainvälisiin velvoitteisiin, kuten näistä aiemmista puheenvuoroistakin on käynyt ilmi. Ja tämä käsite on lisätty omaan kansalliseen lainsäädäntöömme, vaikka myös aiempaa lakia säädettäessä pyrittiin yhdenmukaisuuteen koko EU:n alueella. Nämä seikat huomioiden tämä uusi esitys on selvästikin askel oikeaan suuntaan. On myös huomioitava, että viime vuonna humanitäärisen suojelun perusteella oleskeluluvan sai vain hieman yli sata henkilöä eli aika pieni määrä, mutta siitä huolimatta meidän lainsäätäjien täytyy varmistaa, että lainsäädännöstä meillä Suomessa karsitaan muihin EU-maihin verrattuna ylimääräiset vetovoimatekijät. Tämä lainmuutos on siihen tavoitteeseen suhteutettuna hyvä askel, ainakin periaatteellisella tasolla, varsinkin kun lähtökohtanamme on saada lainsäädäntömme ja sen soveltamiskäytännöt vähintään yhtä tiukoiksi kuin muissa Pohjoismaissa. Ehkä voisimme joskus ottaa mallia eteläisestä naapurimaastamme Virostakin.

Arvoisa puhemies! Muun muassa näillä perusteilla pidän lakiesitystä erittäin kannatettavana, eikä perustuslakivaliokunnankaan lausunnon mukaan lakiesitykseen sisälly perustuslaillisia ongelmia.

17.45 Vesa-Matti Saarakkala ps: Arvoisa herra puhemies! Tervehdin ilolla tätä hallituksen esitystä. Tällä vähennetään niitä ylimääräisiä vetovoimatekijöitä, joiden perusteella

Pöytäkirja PTK 32/2016 vp

Suomeen kohdistuu tätä niin sanottua turvapaikkaturismia, ja tällä myös tukitaan porsaanreikiä, kun enää ei sitten myönnetä humanitäärisen suojelun perusteella näitä oleskelulupia. Minusta eduskunnan tulee nostaa peukku ylös tälle esitykselle ja kääntää peukku alas turvapaikkaturismille.

Ihmettelen hieman erityisesti tätä SDP:n edustajien tekemää vastalauseetta perustuen näihin 170 henkilöön, jotka ovat määräaikaisella oleskeluluvalla tällä hetkellä voimassa olevan lainsäädännön perusteella täällä meillä Suomessa. Perusteluna heillä on tämä, että mikäli heiltä evättäisiin sitten uuden lainsäädännön myötä tämä jatkolupa, voisi syntyä paperittomia, eli he jäisivät luvatta tänne Suomeen. Siis se, ettei halua poistua maasta, olisi peruste, että saat sitten luvan olla maassa, ja tämä on kyllä aivan kestämaton peruste, vaikka sinänsä ymmärrän niin kuin inhimillisestä näkökulmasta, että on sääli heidän kannaltaan, jos näin uuden lainsäädännön myötä sitten heidän tilanteensa muuttuu, mutta emmehän me voi yhteiskuntana sallia tällaista poikkeusta, ja sen takia tätä muutosesitystä, minkä SDP:n edustajat tässä tekivät, ei tule kannattaa.

Se, että RKP ja vasemmistoliitto ovat tehneet vastalauseen, jolla esitetään koko esitystä hylättäväksi, ei tietenkään ketään varmaan tässä salissa yllätä.

17.47 Matti Semi vas: Arvoisa herra puhemies! Nyt tämä käsittelyssä oleva lakiesitys tulee tiukentamaan turvapaikanhakijoiden asemaa Suomessa. Euroopan mittasuhteessa Suomen osuus pakolaisten määrästä ei kuitenkaan ole kovin suuri, ainoastaan murto-osa muiden maiden osuudesta, mikä on kohdistunut tänne EU-alueelle.

Se, että Suomen lainsäädäntö on sallinut tähän saakka humanitäärisen suojelun, on ollut meistä osoitus suomalaisten vilpittömästä halusta auttaa hädässä olevia ihmisiä. Eikä tämä laki, mikä tähän mennessä on ollut voimassa, ole ollut mikään houkutuslaki, sillä humanitäärisen suojelun hakijoita ja suojelun saaneita on ollut hyvin vähän. Niissä päätöksissä on ollut kyse siitä, että on inhimilliset perusteet turvapaikan myöntämiseen. Nämä perusteet ovat kuuluneet tähän saakka suomalaiseen sivistyneeseen päätöksentekoon. Nyt nämä ulkomaalaislain muutokset ja humanitäärisen suojelun estäminen heikentävät nykyisen lain käytäntöä ja aiheuttavat vaikeuksia myös niille, joilla on jo tilapäinen humanitäärisen suojelun oleskelulupa Suomessa. Se tulee hankaloittamaan heidän tulevaisuuttaan erittäin paljon.

Sen sijaan, että hankaloitamme suojelua tarvitsevien ihmisten asemaa, meidän on nykyistä aktiivisemmin panostettava kotouttamiseen. Tämä on meidän kaikkien etu. Siksi emme voi hyväksyä lainmuutosta, ja olemme hylkäämisen kannalla.

17.49 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Hieman puutun vielä tuohon, mitä edustaja Saarakkala nosti esille, tähän todella 170 ihmiseen. On syytä muistaa, että varmasti osa näistä 170 ihmisestä, ketkä todella nyt ovat tällä vuoden oleskeluluvalla Suomessa, tulee jatkossakin saamaan oleskeluluvan, tämän uudenkin lainsäädännön perusteella. Luultavasti osa näistä 170 ihmisestä on sellaisia, keitä koskee tämä palautuskielto, ja sen takia tulee saamaan oleskeluluvan. Ja on varmasti myös niitä ihmisiä, jotka ovat nyt jo luoneet sellaiset suhteet, esimerkiksi tänne meidän yhteiskuntaan, että he tulevat saamaan oleskeluluvan.

Mutta sitten on myös heitä, ketkä luultavasti eivät tule enää saamaan tämän uuden lainsäädännön perusteella oleskelulupaa, ja heitä ei välttämättä estä poistumasta maasta mikään palautuskielto suoranaisesti siihen maahan, mutta sitten tulee tällaisia käytännön es-

Pöytäkirja PTK 32/2016 vp

teitä, esimerkiksi se, että onko meillä sen maan kanssa, mihin ihmisen pitäisi palata, palautussopimusta vaikka voimassa. Ja kuten tiedämme, niin varsinkin näissä vastentahtoisissa palauttamisissa Suomi ei ole onnistunut luomaan niitä palautussopimuksia siinä määrin kuin olisi varmaan toivottavaa, jolloin meille syntyy ihmisiä, jotka jäävät tavallaan välitilaan. Heitä ei voida palauttaa lähtömaahansa ja toisaalta heille ei anneta oleskelulupaa täällä, jolloin syntyy tilanne, jossa ihminen sitten ehkä painuu maan alle ja jää paperittomaksi. Tätä kehitystä ainakaan meidän ryhmämme ei halua vauhdittaa, ja on kuitenkin varmaan aina parempi, että jokainen ihminen, kuka Suomessa oleskelee, on kirjoilla jossakin, eikä niin, että meille syntyy tavallaan kahden kerroksen väkeä tässäkin suhteessa. Siinä mielessä tämä esittämämme muutos ei ole todellakaan mikään kustannuskysymys vaan enemmän lähtee tästä inhimillisyydestä ja toisaalta myös siitä järjenkäytöstä.

17.51 Vesa-Matti Saarakkala ps: Arvoisa herra puhemies! Kun on kuitenkin kyse SDP:n vastalauseesta liittyen paperittomiin, niin aina pitää olla varovainen, koska teidän puolueenne piiristä viime kaudella, ja viime hallitus, esitti tätä lainsäädäntöä paperittomille terveydenhuollon lisäämiseksi. Se on saanut itseni tässä kysymään, mistä tässä teidän vastalauseessanne nyt viime kädessä on kyse.

Mutta on hyvä kuulla, että siinä ei ole kyse mistään sellaisesta, mistä aiemmin on ollut kyse SDP:n linjassa suhteessa paperittomiin. Ja toivon myös, että oppositiosta etenkin SDP tukisi hallituksen 80-kohtaista ohjelmaa tämän turvapaikkapolitiikan kiristämiseksi, jolle muun muassa puheenjohtaja Antti Rinne on antanut julkisuudessa tukensa. Nyt sitten jatkossa, kun tuodaan näitä esityksiä, niin toivotaan, että sitä tukea sitten kanssa löytyy. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

13. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kotoutumisen edistämisestä annetun lain 54 ja 87 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 25/2016 vp
Valiokunnan mietintö HaVM 4/2016 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 13. asia. Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö HaVM 4/2016 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Keskustelu

17.52 Pirkko Mattila ps (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tämän lakiesityksen tarkoituksena on uudistaa kotoutumislain mukaan suoritettavien laskennallisten korvausten maksatusprosessia. Tässä on tarkoituksena yhdistää tieto- ja käsittelyjärjestelmiä, eli Maahanmuuttoviraston ylläpitämän ulkomaalaisasioiden sähköisen asiainkäsittelyjärjestelmän ja Väestörekisterikeskuksen pitämän väestötietojärjestelmän tietoja niin, että tämä korvaus voitaisiin hoitaa yhdistelmätietojen avulla ilman erillistä hakemusta. Tämän esityksen tavoitteena on edistää digitalisaatiota tällä automatisaatiolla. Näin ollen

Pöytäkirja PTK 32/2016 vp

myös kuntien hallinnollista taakkaa voidaan vähentää, asiakasprosesseja ja korvausprosesseja nopeuttaa ja vähentää kunnissa tehtävää manuaalista työtä. Samalla on arvioitu tämän tasoittavan laskutuspiikkejä ja lisäävän maksatusten luotettavuutta ja yhdenmukaisuutta. Selvityksen mukaan automatisoinnin piiriin saataisiin ensivaiheessa lähes 80 prosenttia korvaukseen kuuluvista henkilöistä.

Kunnilla säilyy sitten edelleen mahdollisuus hakea työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskukselle eli KEHA-keskukselle osoitetulla hakemuksella korvausta henkilöistä, jotka kuuluvat laskennallisen korvauksen piiriin mutta joita ei saada poimittua automaattisesti tästä tietojärjestelmästä. Haasteita automatisoinnin kattavuudessa aiheuttaa myös se, että kaikki turvapaikanhakijat ja perheen yhdistämisen kautta luvan saavat eivät välttämättä saa henkilötunnusta oleskeluluvan myöntämisen yhteydessä, jolloin tavallaan tämän automaattisen tietojärjestelmän piiriin liittyminen siirtyy ja maksatus seuraa sitten henkilötunnuksen saamista.

Hallintovaliokunta kiirehtii toimenpiteitä, jotta näitä laskennallisia korvauksia tarvitsisi entistä vähemmän käsitellä manuaalisesti. Turvapaikanhakijoiden määrä on kasvanut, ja kuitenkin esityksen perusteluissa ja saadun selvityksen perusteella on arvioitu, että isoissa kaupungeissa edelleen manuaalisesti täytettäviä lomakkeita tarvitaan ja luopuminen voi kestää vuosia. Muitakin kehitettäviä prosesseja tietojärjestelmien ohella on, eli tulisi parantaa rekisteröintiä koskevaa tiedottamista, ohjata henkilöä tekemään muuttoilmoitus mahdollisimman pian sekä mahdollisuuksien mukaan kehittää henkilötunnuksen hakemismenettelyä.

Kunnille laskennallisten korvausten saamisen edellytys on, että on laadittu kotouttamisohjelma ja on tehty sopimus ely-keskuksen kanssa turvapaikan saaneen henkilön kuntaan osoittamisesta ja kotouttamisen edistämisestä. No, väestötietojärjestelmästä ei sinänsä ole saatavissa tietoa kunnista, jotka ovat tämän sopimuksen tehneet. Muutoinkin väestötietojärjestelmä voi sisältää jonkin verran ei niin ajantasaista tietoa, eli vähän tämmöistä jälkeenjäänyttä tietoa, eli voi olla, että kotikunta on merkitty sinne oleskeluluvan saaneelle, mutta se ei välttämättä ole kotouttamislain mukaisesti korvaukseen oikeuttava kunta. Valiokunta tähdentää, että tämä automatisointi tulee suunnitella ja toteuttaa toiminnallisesti ja teknisesti siten, että nämä eri tietojärjestelmistä kerättävät yhdistelmätiedot ovat ajantasaisia, koska ne ovat maksatuksen perusteena ja ovat sitten oikeita tietoja, eikä kunnille aiheuteta sitten näistä riippumattomista syistä korvausten palautusvelvollisuutta. Kuntia tulee informoida siitä, että kotouttamisohjelma ja ely-keskuksen kanssa tehtävä sopimus ovat edellytyksenä korvausten saamiselle.

Nyt ehdotetulla lailla ei ole vaikutusta kotoutumislain 6 luvun mukaisiin muihin -korvauksiin, kuten esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollon erityismenoihin, toimeentulotukiin ja tulkkauksekustannuksiin. Niitä tulee edelleen hakea KEHA-keskukselta. Korvausta maksetaan toteutuneitten kustannusten perusteella.

Valiokunta otti kantaa vielä kuntapaikkojen myöntämiseen sikäli, että kuntapaikoista on ollut jo vuosia pulaa. Ehkä laskennallisten korvausten tason jälkeenjääneisyys on ollut yksi syy siihen, etteivät kunnat ole olleet kovin halukkaita tekemään näitä sopimuksia ely-keskusten kanssa. Jos sitten taas ajatellaan sitä, että tähän sopimukseen liittyy nimenomaan tämä kotoutumisen edistäminen ja siihen on yksi tärkeä instrumentti kotoutumiskoulutus, niin työvoimapolitiittisen kotoutumiskoulutuksen vähäisyys usealla paikkakunnalla on osaltaan vaikuttanut ja vaikeuttanut näitten kuntasijoitussopimusten aikaansaamista. Valiokunta korostaa, että kotoutumiskoulutus on keskeinen väline kotoutumisessa. On arvioitu

Pöytäkirja PTK 32/2016 vp

myös, että kotoutumiskoulutuksen tarve tulee merkittävästi kasvamaan tulevien vuosien aikana, joten lisäresursointi- ja järjestelmän joustavoittamisen tarvetta on myös jatkossa.

Tämä hallintovaliokunnan mietintö on yksimielinen.

17.58 Kari Kulmala ps: Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kotoutumisen edistämisestä annettua lakia siten, että laskennalliset korvaukset kunnalle kotoutumista tukevan toiminnan järjestämisestä voitaisiin maksaa automaattisesti ilman erillistä hakemusta kehittämis- ja hallintokeskukselle. Mielestäni esitys on hyvä ja hallintovaliokunnassa hyvin perusteltu sekä yksimielisesti hyväksytty.

Hallintovaliokunnan mukaan laskennallisten korvausten automatisointi edistää digitalisaation tavoitteita ja vähentää hallinnollista taakkaa erityisesti kunnissa. Tällä automatisoinnilla voidaan yksinkertaistaa ja nopeuttaa korvausprosessia ja vähentää kunnissa tehtävää manuaalista työtä. Vieläkin tärkeämpänä pidän sitä, että automatisoinnin arvioidaan tasoittavan myös laskutuspiikkejä ja lisäävän maksatusten luotettavuutta ja yhdenmukaisuutta. Tämä on tärkeää erityisesti kunnissa ja kaupungeissa, missä eletään tarkan euron aikakautta. Jokainen yllättävä maksu saattaa olla tuhoisa myös kriisikunnille.

Valiokunnan mukaan haasteita automatisoinnin kattavuudessa aiheuttaa kaiken muun ohella myös se, etteivät kaikki turvapaikanhakijat ja perheen yhdistämisen kautta luvan saaneet henkilöt välttämättä ole saaneet henkilötunnusta oleskeluluvan myöntämisen yhteydessä. Tällöin voi käydä niin — kuten edustaja Mattilakin kertoi — että henkilöt jäävät muutaman kuukauden ajan maksatuksesta pois, kun henkilötunnus tallennetaan järjestelmään vasta muutaman kuukauden kotikunnan saamisen jälkeen. Olisi erinomaista, mikäli laskennallisissa korvauksissa voitaisiin luopua manuaalisesti täytettävistä hakemuksista kokonaan, vaikka se ainakin isommissa kaupungeissa voi kestää vuosia. Olisi myös tärkeää kehittää automatisoinnin kattavuutta, esimerkiksi parantaa rekisteröintiä koskevaa tiedottamista ja ohjata henkilö tekemään esimerkiksi muuttoilmoitus mahdollisimman pian sekä mahdollisuuksien mukaan kehittää henkilötunnuksen hakemismenettelyä. Luulisii, että henkilötunnuksen hankkiminen henkilölle olisi tässä se tärkein seikka turvapaikan saamisen lisäksi.

Kuten valiokuntakin piti tärkeänä, on kuntia informoitava siitä, että kotouttamisohjelma ja ely-keskuksen kanssa tehtävä sopimus ovat edellytyksenä laskennallisten korvausten saamiselle myös automatisoidussa korvausprosessissa. Tälläkin hetkellä kuntapaikoista on pulaa. On selvää, että jos ely-keskukset ja kunnat eivät saa tehtyä riittävässä määrin kotouttamissopimuksia, oleskeluluvan saaneet henkilöt jäävät odottelemaan vastaanottokeskuksiin, mikä lisää vastaanottokeskusten kustannuksia. Siitä on myös kunnille merkittäviäkin toiminnallisia ja taloudellisia vaikutuksia. Näyttäisi myös siltä, että monet kunnat eivät muista tai ymmärrä, mitä tapahtuu turvapaikanhakijan rahoitukselle sitten, kun tulee se neljäs vuosi.

18.02 Sirpa Paatero sd: Arvoisa herra puhemies! Muutostyön valmistelu tämän nyt käsillä olevan kotoutumista edistävän lain pohjaksi on aloitettu vuonna 2015, jolloin on tehty pohjaa siihen automatisointijärjestelmään, johonka nyt sitten lainsäädäntö antaa mahdollisuudet. Toivottavasti tämä helpottaa kuntien todellisuutta, kun kevään aikana nyt suuremmat määrät näistä turvapaikanhakijoista saavat kotipaikan, jotta ainakin ne ihmiset, joidenka osalta henkilörekisterit ovat ajan tasalla ja joidenka osalta kotipaikka tulee aina muutettua sen mukaan, kun ihminen muuttaa, tulisivat automaattisten laskennallisten kustannus-

Pöytäkirja PTK 32/2016 vp

ten maksatusten piiriin niin, että kunta nykyisten neljä kertaa vuodessa hakemuksen pohjalta tehtyjen korvausten sijaan saa nämä korvaukset automaattisesti.

Mutta kuten todettua, tässä on ollut ongelmia ja varmaan tulee olemaan yhä edelleenkin siinä, että nämä väestötietojärjestelmät ja ulkomaalaisasiantuntijajärjestelmät toimisivat yhteen. Toinen ongelma on ollut siinä, että ihmisille ei pystytä järjestämään henkilötunnusta. Kolmantena on ollut se ongelma, että kaikki eivät tiedä, kuinka suomalainen järjestelmä toimii, että rekisteröinti tapahtuu aina muutettaessa niin, että ajantasainen osoitetieto kulkee mukana. Mutta sen lisäksi on tietysti huomioitava, että vaikka — ja toivon, että — tämä auttaa huomattavasti kuntia, niin erityiset elikkä esimerkiksi erityiset terveydenhuollon kustannukset, lastensuojelukustannukset, tulkkaus-kustannukset on yhä edelleen haettava niin kuin nykyisinkin sen neljä kertaa vuodessa tehtävän lomakkeen täyttämisen kanssa.

Tämä edellytys ei ole myöskään varmaan kaikille ollut selvä — kun näitä paikkakuntia on nyt viime syksynä tullut huomattavasti lisää verrattuna aikaisempiin paikkakuntiin, joissa vastaanottokeskuksia ja kotoutumista on tehty — että kaikissa on oltava sekä sopimus elyn kanssa että kunnan tai kuntien yhteinen kotoutumissuunnitelma. Siitä syystä valiokunnan mietintöön on myöskin kirjattu, että tiedottamiseen kunnille tarvittavista sopimuksista ja ohjelmista pitää kiinnittää huomiota ja tietysti sen lisäksi myöskin siihen, että ne väestötiedot ovat ajan tasalla.

Valiokunta on mielestäni kiitettävästi kiinnittänyt huomiota niin tässä kuin budjettimietinnössä, ja taisi olla vielä kehyksen käsittelyssäkin, näiden korvaustasojen riittävyyteen. Korvaustasot on päätetty joskus 90-luvulla, ja sen jälkeen niihin ei ole palattu, vaan niihin on tehty indeksiluonteisia korotuksia. Siihen lähtötasoon, mistä alle 7-vuotiaiden ja yli 7-vuotiaiden osalta se laskennallinen peruskorvaus tehdään, olisi saatava tasokorotus. Tästä hän valiokunta oli yksimielinen.

Sitten yhä edelleen ehkä kysymyksenä, kun tuossa äskenkin joku viittasi tähän neljään vuoteen: Minulle ei ole vielä selvinnyt, miksi meillä kiintiöpakolaisten kohdalla ja oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden kohdalla korvausaika kunnille on erilainen. Toisten kohdalla se on neljä vuotta ja toisten kohdalla kolme vuotta. Oletettavasti siellä kunnassa ne yhä edelleen asuvat sen kolmen tai neljänkin vuoden jälkeen, ja kustannukset siitä ensimmäisestä vuodesta, jonka ehkä on siellä vastaanottokeskuksen puolella, ovat valtion kustannuksia, mutta kunnan puolella ne ovat sitten kolme vuotta tai neljä vuotta. Jos joku pystyy minulle jossain kohtaa kertomaan, miksi tämä on näin, niin mielelläni kuulisin sen vastauksen.

18.06 Juho Eerola ps: Arvoisa herra puhemies! Jonkinnäköisenä vastauksena tuohon edustaja Paateron kysymykseen: Olen sitä itsekin aikanaan ihmetellyt, eikä kovin selkeää vastausta siihen ole tullut. Mutta jonkunnäköinen peruste siihen on ollut ilmeisesti se, että näiden kohdalla, jotka ovat olleet vastaanottokeskuksessa ja sitten saavat myöhemmin sen toisen, pienemmän ajan sitä korvausta, on väitetty, että se johtuisi muka siitä, että kun henkilö on ollut jo siellä vastaanottokeskuksessa, niin hän on jo jonkun verran aikaa kotoutunut ja oppinut ja ehkä mahdollisesti saanut kielitaitoharrastusta ja näin edelleen. Sen takia heillä olisi sitten vain kolme vuotta se aika, kun sitten näillä kiintiöpakolaisina tulevilla olisi neljä vuotta. Tämä ei ole mikään varma vastaus, mutta näin olen kuullut asiasta epäiltävän.

Pöytäkirja PTK 32/2016 vp

Arvoisa puhemies! Kiitän tosiaan hallintovaliokunnan puheenjohtajaa Pirkko Mattilaa ja koko valiokuntaakin tästä hyvin tehdystä työstä. Olen tyytyväinen hyvin pitkälti tähän valiokunnan mietintöön. Mutta yksi miinus sieltä edelleen kuitenkin löytyy, ja toivon todellakin, että tähän kiinnitetään huomiota ja tätä lakiesitystä päivitetään sen mukaisesti tai sitten tämä ongelmakohta korjataan jollain toisella lakiesityksellä.

Kotoutumisen edistämisestä annetun lain 41 §:ssä sanotaan, että kunta voi tehdä ely-keskuksen kanssa sopimuksen pakolaisten vastaanottamisesta ja kotoutumisen edistämisestä. Sopimus on monivuotinen, ja sitä tarkastetaan vuosittain, ja tässä ei vielä tähän mennessä ole yhtään epäselvää. Kuitenkin se, mitä pidän huolestuttavana, on se, että saman lain 44 § on edelleenkin muuttumaton. Siinä sitten kerrotaan, että kunnalle aiheutuneiden kustannusten korvaamisen edellytyksenä on edelleen lain 41 §:ssä tarkoitettu sopimus tämän ely-keskuksen kanssa. Tässä valiokunnan mietinnössä oikein erityisesti korostetaan, että tilanne jatkuu näin myös automatisoidussa korvausprosessissa. Lisäksi kuntia tulee informoida siitä, että kotouttamisohjelma ja ely-keskuksen kanssa tehtävä sopimus ovat edellytyksenä laskennallisten korvausten saamiselle myös automatisoidussa korvausprosessissa.

Eli mitä tämä sitten käytännössä tarkoittaa? Minä lainaan itseäni tämän lakiesityksen lähetekeskustelusta: "Korvausten maksatukseen tarvitaan lain mukaan edelleen sopimus elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kanssa. Kunta ei siis käytännössä voi lakkauttaa pakolaisten vastaanottoa, vaikka haluaisi. Jos se irtisanoa sopimuksen, se menettää jatkossa korvaukset myös niistä, jotka ovat kuntaan jo saapuneet mutta joiden osalta tämä kolme tai neljä vuotta ei ole vielä täyttynyt. Jos asia tosiaan on näin, niin tämä on aika kohtuuton tilanne. Näitä kuntien saamia korvauksia ei pidä sitoa sopimuksen voimassaoloon eli lupaukseen siitä, että ottaa aina vain lisää näitä pakolaisia. Kun kunta on hyvässä tahdossa sopinut pakolaisten vastaanotosta, pitäisi korvaukset myös suorittaa täysimääräisesti ja luvaton mukaisesti kunnassa jo olevien pakolaisten osalta riippumatta siitä, haluaako kunta enää jatkossa näitä pakolaisia ottaa lisää." Tässä samassa täysistunnossa äskenkin esiintynyt kunnioitettu edustaja Paatero Kotkasta totesi, että asia täytyy valiokunnassa käydä läpi, jos tämä näin on. Mielestäni tätä asiaa ei kuitenkaan siellä valiokunnassa ole käyty läpi.

Otan tähän loppuun vielä, arvoisa puhemies, käytännön esimerkin. Naantalien kaupunki mietti vuoden 2013 alussa suhdettaan pakolaisten vastaanottoon. Vaihtoehtoina oli pakolaiskiintiön pienentäminen tai vastaanoton lopettaminen kokonaan. Jos Naantalilla ei olisi ollut voimassa olevaa sopimusta 1.4.2013 alkaen, niin ely-keskus ei olisi korvannut kuntaan vuosina 2010—2012 sijoitetuista pakolaisista aiheutuneita kustannuksia edellä mainitun ajankohdan jälkeen. Ja tämä ei olisi ollut siis aprillipila, vaikka se oli 1.4. Nämä tiedot selviävät kaupungin sosiaali- ja terveyslautakunnan pöytäkirjoista.

Naantalissa päädyttiin rajoittamaan vastaanotto 1—5 henkilöön, koska sopimusta ei pystynyt järkevästi irtisanoamaan. Tämä epäkohta pitää korjata, sillä mikään sopimus ei voi olla sellainen, että jatkosopimuksen olemassaololla määritetään aiempia sopimuksia koskevien korvausten kohtalo.

Nyt, arvoisa puhemies, olen sanonut tämän tässä keskustelussa ja siinä lähetekeskustelussa silloin aikaisemmin. Nyt, kun olen kahteen kertaan tämän asian täällä alleviivannut, toivottavasti meni perille.

18.12 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Kun tätä mietintöä käsitellään, on hyvä tulla puhumaan nimenomaan tästä isommasta kuvasta, minkä valiokuntakin on hyvin täällä

Pöytäkirja PTK 32/2016 vp

auki kirjannut. Todella, tämä kevät tulee olemaan kiireellistä aikaa siinä, että me löydämme kaikille heille, jotka sitten myönteisen turvapaikkapäätöksen ja sitä kautta oleskeluluvan saavat, sen kuntapaikan. Tähänhän vaikuttaa, niin kuin tässä keskustelussa on tullut jo esille, keskeisesti se, millä tasolla nämä korvaukset sitten ovat ja seuraavatko ne sitä kustannusten nousua, mitä niistä palveluista ja niiden tuottamisesta joka tapauksessa syntyy, ja onko se silloin kunnalle taloudellisesti mahdollista — vielä, kun tiedämme, että kuntienkin taloudellinen tilanne on heikonlainen. Ja siitä pääsemmekin oikeastaan siihen vaateeseen, minkä valiokunta niin budjettilausunnossa kuin myös sitten tässä mietinnössä hyvin tuo ilmi, että kyllä näitä korvaustasoja pitäisi pyrkiä nostamaan. Tähän liittyy olennaisesti myös se, mihin täällä edustaja Paatero viittasi, että kun turvapaikanhakijoille se kuntakorvaus kestää sen kolmisen vuotta ja kiintiöpakolaisille neljä vuotta, niin tästä syntyy myös kunnille sellainen tietynlainen kannustin mieluummin ottaa esimerkiksi kiintiöpakolaisia sinne kuntaan, kun heistä se korvaus on neljä vuotta, ja se taas aiheuttaa sen, niin kuin joissain kunnissa olemme nyt jo nähneet, että sitten taas niiden henkilöiden tilanne, jotka jo vastaanottokeskuksissa tällä hetkellä ovat, ovat saaneet myönteisen päätöksen ja odottavat sitä kuntapaikkaa, tulee sitten entisestään vaikeutumaan, jolloin olisi varmasti järkevää, että todella harmonisoidaisiin tämä maksatuksen aika — onko se sitten niin, että kaikista maksetaan kolme vuotta, vai niin, että kaikista maksetaan neljä vuotta. Tätä neljää vuotta varmasti tukisi se, että siinä todella olisi sitten tukea myös niille kunnille, jotka näitä kuntapaikkoja sitten myöntävät.

Toinen iso kysymys liittyy siihen, että niin kuin me tiedämme, kotouttamisen osalta iso vastuu lankeaa isoille kaupunkiseuduille ja varsinkin pääkaupunkiseudulle. Ja niin kuin pääkaupunkiseudulla kuntien kanssa jo näissä MAL-sopimuksissa on osaksi sitä prosessia otettu myös tämä kotouttamisen edistäminen, olisi varmaan järkevää, että tätä käytäntöä laajennettaisiin koskemaan myös muita kaupunkiseutuja, jolloin voitaisiin helpottaa sitä taakkaa, joka heille nimenomaisesti tästä kotouttamisesta tulee. Yhtä lailla kotouttamiseen liittyen olisi varmaan järkevää hieman laajempaa keskustelua tästä aihepiiristä tässä salissa käydä ja miettiä, miten me todella tämän kansallisen haasteen kaikinensa hoidamme. Jos me haluamme, että niin tänne tulijat kuin sitten kantaväestökin tästä maahanmuutosta hyötyvät, niin se vaatii todella sen, että teemme kaiken voitavamme sen eteen, että kotouttaminen onnistuu ja uusista suomalaisista tulee myös sitten tämän oman yhteiskuntamme tulevaisuuden rakentajia.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 25/2016 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisälön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

14. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi ulosottokaaren ja velan vanhentumisesta annetun lain 11 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 137/2015 vp

Valiokunnan mietintö LaVM 3/2016 vp

Pöytäkirja PTK 32/2016 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 137/2015 vp sisältyvien 1. ja 2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Eduskunta hyväksyi valiokunnan mietinnössä ehdotetun uuden, 3. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

15. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi ympäristönsuojelulain ja jätelain 89 ja 108 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 147/2015 vp

Valiokunnan mietintö YmVM 6/2016 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 15. asia. Käsittelyn pohjana on ympäristövaliokunnan mietintö YmVM 6/2016 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Keskustelu

18.16 Katja Taimela sd: Arvoisa herra puhemies! Hyvät kollegat! Tämä hallituksen esitys sisältää useita toisiinsa liittymättömiä ehdotuksia, joiden taustalla on muun muassa tarve täydentää osallistumisoikeus- ja ympäristömeludirektiivien täytäntöönpanoa ja tarve panna täytäntöön eräitä EU:n aluskierrätysasetuksen säännöksiä, ja nuo kaikki ovat varsin kannatettavia esityksiä. Mutta sitten ovat puhtaasti kansalliset syyt, joihin voidaan lukea ehdotus tästä pienten, alle 10 hehtaarin turvetuotantoalueiden luvanvaraisuuden siirtymäajan jatkamisesta. Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan, että kaikkien alle 10 hehtaarin kokoisten turvetuotantoalueiden luvan hakemisen siirtymäaikaa pidennetään todellakin viiteen vuoteen, ja pienet turvetuotantoalueet säädettiin luvanvaraisiksi viime vaalikaudella niiden aiheuttamien ympäristöhaittojen sääntelemiseksi eli ympäristönsuojelun tason parantamiseksi. Keskisuurille jo käytössä oleville 5—10 hehtaarin soille annettiin luvan hakemiseen vuosi aikaa ja sitä pienemmille kaksi vuotta. Syyskuussa 2015 tämä ensimmäinen siirtymäaika loppui, ja silloin ilmeni, että kaikki turveyrittäjät eivät olleet todellakaan tehneet näitä ympäristölupahakemuksia. On tärkeää muistaa, että pienten turvesoiden luvitukseen siirryttiin, koska isojaikin soita oli tapana lohkoa pieniksi tuotantoalueiksi ympäristöluvan välttämiseksi.

Arvoisa herra puhemies! Ympäristönsuojelulakia koskevissa hallituksen esityksissä on vakiintuneesti luvanvaraisuuden muutostilanteessa käytetty yhden tai kahden vuoden siirtymäaikoja. Näin oli myös uutta ympäristönsuojelulakia säädettäessä. Mikäli määräaika pidennetään vain pari vuotta uuden ympäristönsuojelulain säätämisen jälkeen, voi helposti käydä niin, että toiminnanharjoittajat jatkavat odottelua ja tilanne on sama viiden vuoden siirtymäajan jälkeen. Kokemukset myös näitten siirtymäaikojen pidentämisestä ovat kielteiset. Esimerkiksi haja-asutusalueiden jätevesisäädöksistä on opittu, että lisäaika johtaa helposti uusiin lisäaikavaatimuksiin ja lopulta jopa koko säädöksen vesitysesityksiin. Etenkin kun kyse on elinkeinonharjoittajista, on perusteetonta palkita pitkällä lisäajalla heitä, jotka ovat jättäneet noudattamatta lain määräyksiä ja kirjauksia ja tämän salin tahto-

Pöytäkirja PTK 32/2016 vp

tilaa. Tästä asiasta on myös tiedotettu muun muassa ministeriön ja elyjen kautta varsin tehokkaasti, joten uskallan väittää, että tietämättömyydestä miten toimia ei voi olla kyse siinä, että nämä lupaprosessit ja lupa-asiat ovat hoitamatta.

Turvetuotantoalueita koskevan muutoksen valmistelu ei ole myöskään noudattanut hyvää lainvalmistelun tapaa. Se on puhtaasti poliittinen linjaus. Esitystä ei käsitelty ympäristönsuojelulain uudistusta valmistelleissa työryhmissä. Asiasta ei myöskään pyydetty lausuntoja, ja näin ollen ehdotuksen ympäristövaikutuksia ei ole myöskään tämän ajan lisäämisen puolesta arvioitu. Oikea ratkaisu lain noudattamatta jättämiseen ei ole pitkien lisäaikojen myöntäminen vaan riittävä tiedotus ja valvonta.

Ympäristövaliokunnan käsittelyssä jätimme kaikkien valiokunnassa vaikuttavien oppositiopuolueiden yhteisen vastalauseen, joka pitää sisällään siis yhden pykälämuutoksen, ja tämä pykälämuutos pitää sisällään sen, että tämä viiden vuoden siirtymäaika korvataan kahdella vuodella. Me näimme oppositiopuolueiden toimijoina ja vaikuttajina, että tämän kahden vuoden lisääjän tulee riittää, jotta kaikki turvetuottajat saavat toimintansa lain mukaiseksi, ja siihen ei vaadita tätä viiden vuoden siirtymäaikaa.

18.21 Satu Hassi vihr: Arvoisa puhemies! Edustaja Taimela tässä puheenvuorossaan toikin nämä olennaiset asiat tästä esille. Tämä lakiesitys on eräänlainen kaatoluokka, jossa on muutoksia useisiin lakeihin. Useimmat niistä ovat perusteltuja, tarpeellisia, koskevat ennen kaikkea EU-lainsäädännön osallistumisoikeutta koskevien säädösten voimaansaattamista Suomen lainsäädäntöön ja sitten laivojen turvallisen kierrätyksen, joka on todella paha kansainvälinen ympäristöongelma, saattamista oikealle tolalle.

Mutta erimielisyyttä valiokunnassa on aiheuttanut tämä pienten turvesoiden, pienten turvetuotantoalueiden luvanhakuajan jatkaminen poikkeuksellisen pitkällä ajalla. Edustaja Taimela jo totesi sen, että kun normaalisti tällaisia siirtymäaikoja myönnetään ympäristönsuojeluasioissa, niin yksi tai kaksi vuotta on normaali aika. Tämän totesi myöskin valiokunta mietinnössään. Itse asiassa valiokuntakin hyväksyi tämän pitkin hampain. Valiokunta myös totesi, että "valiokunta edellyttää ympäristöministeriön kiinnittävän huomiota määrääjän pidentämisen kohteena olevien pienten turvetuotantoalueiden mahdollisten korkean riskin kohteiden seurantaan". Tämä on ennakkotapauksena erittäin valitettava, että sen jälkeen, kun on jo rapsahtanut määräaika umpeen näiltä 5—10 hehtaarin turvetuotantoalueilta, niin jälkikäteen pidennetään sitä aikaa tosiaan viidellä vuodella. Ja tämän valiokunnan oppositioryhmien allekirjoittaman vastalauseen perusajatus on se, että tässäkin asiassa noudatettaisiin normaalikäytäntöä. Eli ymmärrämme sen, että on pieniä toimijoita, jotka eivät ole ajoissa huomanneet tätä uutta lakia, viime eduskunnassa säädettyä, mutta tyydyttäisiin (Puhemies koputtaa) kahden vuoden lisääikaan, mikä olisi normaalia ja hyväksyttävää.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

16. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ympäristönsuojelulain 21 ja 209 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 10/2016 vp

Valiokunnan mietintö YmVM 7/2016 vp

Pöytäkirja PTK 32/2016 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 16. asia. Käsittelyn pohjana on ympäristövaliokunnan mietintö YmVM 7/2016 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Keskustelu

18.23 **Satu Hassi vihr:** Arvoisa puhemies! Tästä asiasta käytin puheenvuoroja jo tämän lain lähetekeskustelussa. Valiokunnassa vasemmistoliitto, demarit ja vihreät ovat allekirjoittaneet vastalauseen, jossa esitetään, että eduskunta hyväksyy toisessa käsittelyssä lausuman, jossa velvoitettaisiin hallitus valmistelemaan asetusta, joka määritteli vesien laadun tarkkailututkimusten laatuvaatimusten ja toimijoiden pätevyysvaatimusten kriteerit.

Hallituksen esityksessähän poistetaan aikaisempi menettely, jossa vesien laatumittauksia tekeviltä vaaditaan hyväksyntä, jonka on käytännössä antanut Suomen ympäristökeskus silloin kun on kyse luvanvaraisen toiminnan — jossa on siis ympäristöluvan mukaisia päästörajoja — siihen liittyvän toiminnan mittaamisesta. Hallitus esittää, että tästä menettelystä luovutaan.

Tämä on yksi niitä asioita, joita perustellaan byrokratian purkamisella, mutta haluan nyt eduskunnan pöytäkirjoihin todettavaksi sen huolen, että jos nyt — kun sitten kirjava joukko toimijoita tekee näitä tutkimuksia ja kunnissa ja yrityksissä kilpailutetaan eikä ole selkeitä sääntöjä siitä, ketkä ovat oikeasti päteviä näitä mittauksia tekemään — sitten tapahtuu niin, että epäpätevät toimijat tekevät mittauksia, joiden perusteella sitten arvioidaan, noudattavatko erilaiset ympäristölupaa tarvitsevat toimijat niitä lupaehtoja, ja sitten tehdään mittauksia väärin, ja seuraukset tuntuvat sitten esimerkiksi ihmisten terveydessä, (Puhemies koputtaa) niin silloin kyllä kysytään, kuka tämän heikennyksen suomalaisen ympäristölainsäädäntöön on tehnyt.

18.25 **Katja Taimela sd:** Arvoisa herra puhemies! Tosiaankin tässä hallitus esittää, että ympäristönsuojelulakia muutetaan niin, että vesien laadun tarkkailututkimuksiin liittyvästä kansallisesta hyväksymismenettelystä tullaan luopumaan. Nykylain mukaan, niin kuin edustaja Hassi tässä totesi, ympäristönsuojelulain mukaiseen luvanvaraiseen toimintaan liittyvää vesien laadun velvoitetarkkailua voi tehdä vain Suomen ympäristökeskuksen hyväksymä toimija, joka täyttää tietyt edellytykset, jotka koskevat muun muassa tekniikkaa, laatuja järjestelmää ja henkilökunnan pätevyyttä. Mielestäni nämä eivät ole mitään pikkuasioita vaan äärettömän tärkeitä asioita, joiden pitää olla jonkun hanskassa. Mikäli tämä esitys toteutuu, velvoitetarkkailusta vastaavan yrityksen osaamisen arvioiminen jää ympäristölupaa vaativaa toimintaa harjoittavan yrityksen vastuulle yksinään, ja kansainvälisestikin katsoen on tärkeä muistaa, että tämä malli on varsin poikkeuksellinen, koska yleensä tarkkailua hoitavat viranomaiset.

Tässä salissa on tällä vaalikaudella perusteltu montaa hallituksen lakiesitystä normien purkamisella. Minä kannatan normien purkamista varsin lämpimästi, se on hyväksyttävää. Varmasti jokainen tässä kansanedustuslaitoksessa miettii näin, mutta esimerkiksi tässä kohdassa normien purkua ei todellakaan pidä tehdä ympäristön kustannuksella. Omalla tavallaan pelkään, että tässä on niin käymässä, koska pahimmassa tapauksessa ympäristöluvan edellyttämien mittausten huono laatu voi johtaa ympäristön pilaantumiseen ja siihen,

Pöytäkirja PTK 32/2016 vp

että ympäristöä yli lupaehtojen saastuttavat toimijat saavat jatkaa toimintaansa myös näiden rekламаatioiden jälkeen. (Puhemies koputtaa)

Muun muassa tuosta syystä me pidimme valiokunnassa oppositioista käsin tärkeänä, että vesien laadun tarkkailututkimusten laatu ja tekijöiden pätevyys varmistetaan. Se voidaan tehdä määrittelemällä asetuksella mittauksen laatuvaatimukset ja mittauksia tekevien toimijoiden pätevyysvaatimukset, ja tähän viittaa tämä vastalauseen lausumaehdotus, joka on tässä vastalauseessa merkattuna.

18.27 Satu Hassi vihr: Arvoisa puhemies! Siihen, mitä edustaja Taimela ja itse edellä jo totesimme, haluan vain lisätä sen, että kun esimerkiksi kunnissa näitä mittauksia kilpailutetaan ja hyvin monissa kunnissa ajatellaan, että on pakko valita se halvin, niin se, että olisi edes asetuksella määrätty ne laatuvaatimukset, joita mittauksen pätevyyden ja mittausmenetelmien ynnä muiden pitää täyttää, myöskin helpottaisi näiden mittauksen kilpailuttamista sekä kunnissa että myöskin niissä yrityksissä, joita koskevat nämä ympäristöluvut, jotka sisältävät päästörajoja vesiin.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 10/2016 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

17. Hallituksen esitys eduskunnalle tuloveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi ja veron kiertämisen estämiseksi Saksan kanssa tehdyn sopimuksen hyväksymisestä ja laiksi sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

Hallituksen esitys HE 17/2016 vp
Valiokunnan mietintö VaVM 4/2016 vp

Osittain ainoa, osittain toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Osittain ainoaan, osittain toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 17. asia. Ensin päätetään valtiovarainvaliokunnan mietinnön VaVM 4/2016 vp pohjalta ainoassa käsittelyssä sopimuksesta ja sitten toisessa käsittelyssä lakiehdotuksesta.

Keskustelua ei syntynyt.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esityksessä HE 17/2016 vp tarkoitetun sopimuksen. Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 17/2016 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Sopimuksen ainoa ja lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

18. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi maakaaren muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 8/2016 vp
Valiokunnan mietintö LaVM 2/2016 vp

Pöytäkirja PTK 32/2016 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 8/2016 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

19. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eräitä tuoteryhmiä koskevista ilmoitetuista laitoksista

Hallituksen esitys HE 21/2016 vp
Valiokunnan mietintö TaVM 3/2016 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 21/2016 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

20. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi asuntosäästöpalkkiolain 3 §:n ja 7 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 151/2015 vp
Valiokunnan mietintö YmVM 5/2016 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 151/2015 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

21. Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2016 lisätalousarvioksi Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2016 lisätalousarvioesityksen (HE 9/2016 vp) täydentämisestä

Hallituksen esitys HE 9/2016 vp
Hallituksen esitys HE 27/2016 vp
Valiokunnan mietintö VaVM 5/2016 vp

Mietinnön pöydällepano

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Pöydällepanoa varten esitellään päiväjärjestyksen 21. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että mietintö pannaan pöydälle 7.4.2016 pidettävään täysistuntoon.

Puhemiesneuvosto ehdottaa, että lisätalousarviota koskevan ehdotuksen ainoassa käsittelyssä noudatetaan seuraavaa menettelytapaa:

Edustajan, joka aikoo ehdottaa muutoksia valtiovarainvaliokunnan mietintöön, on jätettävä muutosehdotuksensa keskuskansliaan. Muutosehdotukset on jätettävä keskuskansliaan viimeistään keskiviikkona 6.4.2016 kello 14.

Pöytäkirja PTK 32/2016 vp

Asian käsittely alkaa yleiskeskustelulla, jossa on nopeatahtinen osuus, jolloin etukäteen varatut puheenvuorot saavat kestää enintään 5 minuuttia. Yksityiskohtaisessa keskustelussa tehdään ensin kaikki muutosehdotukset ja sitten niistä äänestetään. Siltä osin kuin lisätalousarvioon ei ole ehdotettu muutoksia, se katsotaan hyväksytyksi valtiovarainvaliokunnan mietinnön mukaisena.

Menettelytapa hyväksyttiin.

Mietintö pantiin pöydälle 7.4.2016 pidettävään täysistuntoon.

22. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on keskiviikkona 6.4.2016 klo 14.00. Täysistunto lopetettiin klo 18.31.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen